

Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2008/09:67 om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG jämte förslag i motioner som väckts med anledning av propositionen. Dessutom behandlar utskottet från propositionen fristående motioner på immaterialrättens område som väckts under de allmänna motionstiderna de tre senaste riksmötena.

Regeringen lämnar i propositionen förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (det civilrättsliga sanktionsdirektivet). Direktivets syfte är att närma medlemsstaternas lagstiftning till varandra när det gäller säkerställandet av skyddet för immateriella rättigheter för att på så sätt uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden. Direktivet skulle ha varit genomfört i medlemsstaterna senast den 29 april 2006.

I några avseenden saknar svensk rätt bestämmelser som motsvarar direktivets krav. I direktivet finns bl.a. regler som innebär att en domstol får ålägga en person som gjort intrång i en immateriell rättighet att under vissa förutsättningar lämna information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller. Även andra aktörer ska enligt direktivet kunna åläggas att lämna sådan information. Regeringen föreslår mot denna bakgrund lagregler som gör det möjligt för en domstol att vid vite förelägga den som påstås ha gjort eller medverkat till ett intrång att tillhandahålla information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (informationsföreläggande). Ett sådant föreläggande får enligt förslaget också meddelas mot bl.a. den som i kommersiell skala har tillhandahållit en tjänst, exempelvis en elektronisk kommunikationstjänst, som har använts vid det intrång som påstås ha begåtts. Därigenom ges en rättighetshavare en civilrättslig möjlighet att få ut information från en Internetleverantör om vem som har ett abonnemang

som har använts vid ett immaterialrättsintrång via Internet. För att informationen ska lämnas ut krävs ett domstolsbeslut. En Internetleverantör som har lämnat ut information ska efter viss tid underrätta abonnenten om detta.

Regeringsförslaget innehåller vidare uttryckliga bestämmelser om att rättighetshavare ska få samla in och behandla personuppgifter om intrångsgörare (bl.a. IP-adresser), i den mån behandlingen är nödvändig för att ett rättsligt anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras. I dag kräver sådan behandling särskilt tillstånd från Datainspektionen. Den som hanterar uppgifterna kommer fortfarande att stå under Datainspektionens tillsyn.

Propositionens förslag innebär vidare att domstolarna ges möjlighet att ålägga den som har begått ett intrång att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om dom i målet. Det föreslås också att skadeståndsbestämmelserna i den immaterialrättsliga lagstiftningen förtydligas. Det föreslås vidare regler som ger domstolarna möjlighet att vid vite förbjuda den som gjort sig skyldig till ett försök eller en förberedelse till intrång att fortsätta med åtgärden. I dag kan sådana vitesförbud endast meddelas vid fullbordade intrång. I förtydligande syfte föreslås uttryckliga bestämmelser om att åtgärder som kan vidtas mot den som gör intrång också ska kunna vidtas mot den som medverkar till ett intrång. Slutligen föreslås att bestämmelserna om s.k. korrigeringsåtgärder i de immaterialrättsliga lagarna justeras för att uppnå bättre överensstämmelse med direktivet.

Samtliga lagändringar utom en föreslås träda i kraft den 1 april 2009.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår samtliga motioner.

Vidare föreslår utskottet på eget initiativ att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om inriktningen av den utvärdering av lagstiftningen som ska genomföras och att regeringen för riksdagen ska redovisa utvärderingen.

Olika yrkanden följs upp i totalt nio reservationer. Företrädarna för v och mp föreslår att regeringens förslag avslås medan företrädarna för s för fram vissa invändningar mot regeringens förslag.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Bakgrund	7
Kort om immaterialrätten	9
Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter	11
Allmänt om förslagen i propositionen	15
Kulturutskottets yttrande	22
Utskottets överväganden	24
Inledning	24
Avslag på propositionen	24
Förändringar av upphovsrätten m.m.	29
Informationsföreläggande	33
Samordning av ansökningar m.m.	34
Inriktning på fildelning i kommersiell skala	38
Bevisvärdering	39
Offentliggörande av domstolsavgörande	41
Regeringens lagförslag	43
Utvärdering	43
Förslag om en upphovsrättskommission	46
Konkurrens	48
Reservationer	50
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (v, mp)	50
2. Avslag på propositionen, punkt 1 – motiveringen (s)	52
3. Förändringar av upphovsrätten m.m., punkt 2 (v, mp)	53
4. Samordning av ansökningar m.m., punkt 3 (s)	54
5. Inriktning på fildelning i kommersiell skala, punkt 4 (s)	56
6. Bevisvärdering, punkt 5 (s)	56
7. Offentliggörande av domstolsavgörande, punkt 6 (s)	57
8. Förslag om en upphovsrättskommission, punkt 9 (s)	58
9. Konkurrens, punkt 10 (mp)	59
Särskilda yttranden	61
1. Regeringens lagförslag m.m., punkterna 3–9 (v, mp)	61
2. Regeringens lagförslag, punkt 7 (s)	61
3. Konkurrens, punkt 10 (v)	61
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	62
Propositionen	62
Följdmotionerna	62
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	63
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	64
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	65
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	67

<i>Bilaga 3</i>	
Kulturutskottets yttrande	130
<i>Bilaga 4</i>	
Offentlig utfrågning om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område	143

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:N9 och 2008/09:N10.

Reservation 1 (v, mp)

Reservation 2 (s) – motiveringen

2. Förändringar av upphovsrätten m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:N237, 2006/07:N297 yrkandena 5–7, 11 och 14, 2007/08:N289, 2007/08:N386 yrkandena 1–3, 7–9 och 11, 2007/08:N388, 2008/09:N341, 2008/09:N360 yrkandena 1–3, 2008/09:N386 yrkandena 1–4, 2008/09:N433 yrkande 3 och 2008/09:N439.

Reservation 3 (v, mp)

3. Samordning av ansökningar m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:N7 yrkande 5 och 2008/09:N8 yrkande 1.

Reservation 4 (s)

4. Inriktning på fildelning i kommersiell skala

Riksdagen avslår motion 2008/09:N7 yrkande 2.

Reservation 5 (s)

5. Bevisvärdering

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:N7 yrkande 3 och 2008/09:N8 yrkande 2.

Reservation 6 (s)

6. Offentliggörande av domstolsavgörande

Riksdagen avslår motion 2008/09:N7 yrkande 4.

Reservation 7 (s)

7. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
2. lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644),
3. lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644),
4. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
5. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
6. lag om ändring i firmalagen (1974:156),
7. lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter,

8. lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306).
Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:67.

8. Utvärdering

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om utvärderingen av den nya lagstiftningen. Därmed avslår riksdagen motion 2008/09:N7 yrkande 7.

9. Förslag om en upphovsrättskommission

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:N7 yrkande 6 och 2008/09:N298.

Reservation 8 (s)

10. Konkurrens

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:N297 yrkandena 2–4, 13 och 15 samt 2007/08:N386 yrkandena 4–6 och 12.

Reservation 9 (mp)

Stockholm den 17 februari 2009

På näringsutskottets vägnar

Karin Pilsäter

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Pilsäter (fp), Tomas Eneroth (s), Björn Hamilton (m), Hans Rothenberg (m), Maria Plass (m), Jan Andersson (c), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Marie Weibull Kornias (m), Karin Åström (s), Mikael Oscarsson (kd), Staffan Anger (m), Kent Persson (v)¹, Börje Vestlund (s), Liselott Hagberg (fp), Eva-Lena Jansson (s) och Lage Rahm (mp)².

¹ Avstår från ställningstagande under punkterna 3–10.

² Avstår från ställningstagande under punkterna 3–9.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2008/09:67 om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG,

dels fyra motioner som väckts med anledning av propositionen,

dels två motioner från allmänna motionstiden hösten 2006,

dels tre motioner från allmänna motionstiden hösten 2007,

dels sex motioner från allmänna motionstiden hösten 2008.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut i propositionen finns i *bilaga 1* och lagförslagen återges i *bilaga 2*. Förslagen avser ändringar i sju lagar, nämligen lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen), varumärkeslagen (1960:644), patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter (kretsmönsterlagen) och växtförädlarrättslagen (1997:306).

Näringsutskottet har berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och de motioner som väckts med anledning av propositionen. Kulturutskottets yttrande finns som *bilaga 3*.

Statssekreteraren i Justitiedepartementet Magnus Graner jämte medarbetare har inför näringsutskottet lämnat information om propositionen. Den 20 januari 2009 har utskottet hållit en offentlig utfrågning. Till utfrågningen hade också kulturutskottets ledamöter inbjudits att delta. Deltagare och vad som framfördes vid utfrågningen framgår av *bilaga 4*. Företrädare för Sveriges IT-incidentcentrum (Sitic) vid Post- och telestyrelsen har inför utskottet lämnat upplysningar i tekniska frågor.

Bakgrund

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter antogs den 29 april 2004 (EGT L 195, 2.6.2004, s. 16). Detta det s.k. civilrättsliga sanktionsdirektivet publicerades i Europeiska unionens officiella tidning den 30 april 2004. Ändringar i direktivet publicerades den 2 juni 2004 och den 26 november 2004.

Enligt direktivet skulle medlemsstaterna senast den 29 april 2006 ha satt i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga till följd av direktivet. Svensk rätt uppfyller redan direktivet i flera avseenden. I några avseenden saknas dock svenska bestämmelser som motsvarar de krav direktivet ställer. Europeiska gemenskapernas domstol har genom

dom den 15 maj 2008 fastställt att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet genom att inte inom den föreskrivna fristen anta alla de lagar och andra författningar som är nödvändiga (mål C 341/07).

Syftet med direktivet är att närma medlemsstaternas lagstiftning till varandra när det gäller säkerställandet av skyddet för immateriella rättigheter för att på så sätt uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden. I början av förhandlingarna skickades direktivförslaget för synpunkter till berörda kretsar. Under förhandlingarnas gång behandlades direktivförslaget i riksdagens EU-nämnd. Information lämnades också i riksdagens dåvarande lagutskott vars beredningsområde omfattade de immaterialrättsliga frågorna.

Genomförandet av direktivet i svensk rätt behandlades i en departementspromemoria, Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG (Ds 2007:19). I promemorian togs även upp frågor och lämnades förslag som inte direkt följer av direktivet men som har nära samband med de frågor som direktivet behandlar. Promemorians förslag har remissbehandlats.

I augusti 2006 gavs en utredare i uppdrag att redovisa utvecklingen samt överväga och föreslå åtgärder när det gällde vissa upphovsrättsliga frågor på Internet. Arbetet resulterade i departementspromemorian Musik och film på Internet – hot eller möjlighet? (Ds 2007:29). Promemorian innehöll ett lagförslag vilket behandlas i detta lagstiftningsärende. Det avsåg att en Internetleverantör skulle ges rätt och skyldighet att under vissa förutsättningar säga upp ett abonnemang som används för systematiska intrång i upphovsrätt och närstående rättigheter. Promemorian innehöll också förslag till andra åtgärder. De förslagen bereds vidare inom Regeringskansliet. Promemorians förslag har remissbehandlats.

I proposition 2008/09:67 föreslås de ändringar som behövs för att genomföra det civilrättsliga sanktionsdirektivet. Direktivet finns intaget som bilaga till propositionen. Härutöver föreslås vissa följdändringar och lagändringar som har nära samband med de frågor som direktivet behandlar.

Som en del av regeringens beredning av de till näringsutskottet remitterade lagförslagen har Lagrådets yttrande inhämtats. Lagrådets yttrande finns i propositionen.

I betänkandet behandlar utskottet också förslag i dels de motioner som väckts med anledning av propositionen, dels från propositionen fristående motioner på immaterialrättens område som väckts under de allmänna motionstiderna de tre senaste riksmötena. Förslagen finns i *bilaga 1*. I motion 2008/09:N7 (s) (yrkande 1) som väckts med anledning av propositionen föreslås att det ska inrättas en integritetsombudsman med uppgift att bl.a. följa upp tillämpningen av den nya lagstiftningen. Detta förslag har av näringsutskottet överlämnats till konstitutionsutskottet.

Kort om immaterialrätten

Immaterialrätten är den del av civilrätten som behandlar det rättsliga skyddet för intellektuella prestationer och för kännetecken. De immaterialrättsliga lagarna ger ett skydd mot olika former av kopiering eller efterbildning och mot annat obehörigt utnyttjande och är en viktig del av svensk förmögenhetsrätt.

Det finns en rad internationella konventioner och avtal på immaterialrättsens område där Sverige är part samt omfattande EG-rättsliga regleringar. Detta beror främst på att författare och uppfinnare m.fl. ofta behöver ett internationellt skydd för sina verk respektive uppfinningar och att internationell handel kan hindras om det är alltför stora skillnader i det skydd som olika stater tillhandahåller.

Den immaterialrättsliga regleringen är uppbyggd så att en närmare angiven person, som har gett upphov till en viss prestation, får en ensamrätt att exploatera den. En konstnär får alltså en viss ensamrätt att förfoga över det konstverk han eller hon har skapat och en uppfinnare får en viss ensamrätt att industriellt utnyttja sin uppfinning. Ensamrätten kan avse olika slags utnyttjande av en prestation, exempelvis tillverkning, försäljning eller uthyrning.

Ett immaterialrättsintrång begås av den som utan rättighetshavarens samtycke vidtar en åtgärd som omfattas av ensamrätten. Ett sådant intrång kan t.ex. bestå i att en person utan upphovsmannens samtycke tillverkar eller säljer upphovsrättsligt skyddade verk.

Såväl straffrättsliga som civilrättsliga sanktioner kan komma i fråga vid ett immaterialrättsintrång. Vidare kan domstol besluta om vissa skydds- och säkerhetsåtgärder.

I samtliga immaterialrättsliga lagar finns bestämmelser som innebär att den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet gör intrång i en immateriell ensamrätt döms till böter eller fängelse i högst två år (se t.ex. 53 och 57 §§ upphovsrättslagen). För försök eller förberedelse döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Straffansvaret är inte begränsat till den som utfört intrånget, utan omfattar även andra som har främjat gärningen med råd eller dåd (23 kap. 4 § första stycket brottsbalken). Särskilda åtalsprövningsregler gäller enligt samtliga lagar. Vad gäller upphovsrättsintrång får åklagare väcka åtal om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt (59 § upphovsrättslagen).

Samtliga lagar på området innehåller bestämmelser om att den som har begått ett intrång ska ersätta den skada som har orsakats av gärningen (se t.ex. 54 och 57 §§ upphovsrättslagen). Enligt upphovsrättslagen gäller att den som olovligen utnyttjar något som skyddas av annans ensamrätt ska betala skälig ersättning för utnyttjandet. Detta gäller även vid intrång som sker i god tro. Sker intrånget uppsåtligen eller av oaktsamhet har rättighetshavaren dessutom rätt till ersättning för annan förlust än utebliven ersättning för utnyttjandet samt för lidande eller annat förfång.

I den immaterialrättsliga lagstiftningen finns bestämmelser om s.k. intrångsundersökning (bl.a. i 56 a–56 h §§ upphovsrättslagen). Rättighetshavaren kan i ett civilrättsligt förfarande begära att det görs en undersökning för att säkra bevis hos den som på goda grunder misstänks för att ha gjort intrång eller för försök eller förberedelse till intrång. Allmän domstol kan besluta om intrångsundersökning om det skäligen kan antas att någon har gjort intrång. Vid undersökningen, som verkställs av Kronofogdemyndigheten, får föremål och handlingar som kan antas ha betydelse för utredning om intrånget eftersökas och dokumenteras men inte avlägsnas.

Ett beslut om intrångsundersökning får endast meddelas om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse. Det krävs vidare att sökanden ställer säkerhet för den skada som kan tillfoga motparten. Saknar sökanden förmåga att ställa säkerhet får domstolen dock befria sökanden från detta krav.

Enligt 6 kap. 20 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation får Internetleverantörer och andra privata aktörer som tillhandahåller ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst inte obehörigen föra vidare eller utnyttja vissa uppgifter som de har fått tillgång till i sin verksamhet. Denna tystnadsplikt omfattar uppgifter om bl.a. abonnemang (t.ex. uppgifter om abonnentens namn, adress och abonnentnummer). En IP-adress (IP-nummer) är ett unikt nummer som kan användas för att identifiera en abonnent som är uppkopplad mot Internet. IP-adressen hänför sig till Internetuppkopplingen som sådan och inte till något särskilt meddelande. Information om vem som hade en viss IP-adress vid ett visst tillfälle bör därför betraktas som en uppgift om ett abonnemang och omfattas därmed av tystnadsplikten (jfr SOU 2005:38 – Tillgång till elektronisk kommunikation i brottsutredningar m.m. s. 131; se dock Ds 2005:6 – Brott och brottsutredningar i IT-miljö, s. 324 f.). Så har bestämmelsen också tillämpats i praktiken (Post och telestyrelsen, Sammanställning av lagstiftning och praxis kring utlämnande av teleuppgifter 2006-11-28 s. 4).

Uppgifter som omfattas av tystnadsplikten ska i vissa fall lämnas ut till berörda myndigheter (6 kap. 22 § lagen om elektronisk kommunikation). Polis och åklagare har rätt att få ut abonnemangsuppgifter, inklusive uppgifter om vem som har haft en viss IP-adress vid ett visst tillfälle, vid misstanke om brott om fängelse är föreskrivet för brottet och det kan bedömas föranleda annan påföljd än böter. Beredningen för rättsväsendets utveckling har föreslagit att polis och åklagare ska ges tillgång till denna information även i andra fall (SOU 2005:38, s. 223 f.). Ett sådant förslag har också nyligen framförts av Polismetodutredningen (SOU 2009:1). Regeringen har redan meddelat att den avser att göra det möjligt för de brottsutredande myndigheterna att få tillgång till uppgifter om IP-adresser även vid misstanke om brott som bedöms föranleda ett bötesstraff (se de till Polismetodutredningen givna dir. 2007:185 och dir. 2008:91).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter

Syfte

Direktivet har antagits med stöd av artikel 95 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Det har således till syfte att undanröja hinder mot den fria rörligheten av varor och tjänster inom den inre marknaden. I direktivets ingress framhålls att immaterialrättsligt skydd är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik inre marknad. Skyddet är viktigt inte bara för att främja innovation och kreativitet utan också för att öka sysselsättningen och förbättra konkurrenskraften (skäl 1).

I ingressen till direktivet anförs även följande. Om det saknas effektiva medel för att skydda immateriella rättigheter minskar intresset för innovation och nyskapande och investeringsviljan dämpas. De medel som finns för att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter är därför av avgörande betydelse för en framgångsrik inre marknad (skäl 3). För närvarande är det stora skillnader mellan sanktionssystemen i medlemsstaterna, vilket skadar den inre marknaden (skäl 7 och 8). Till detta kommer att immaterialrättsintrången förefaller att alltmer vara kopplade till organiserad brottslighet samt att den ökade användningen av Internet gör det möjligt att sprida piratkopior över hela världen på ett ögonblick. En tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning på detta område är således en avgörande förutsättning för att den inre marknaden ska kunna fungera väl (skäl 9).

Syftet med direktivet är således att tillnärma lagstiftningarna i fråga om sanktioner för att uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skydds nivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden (skäl 10). Direktivet innehåller bestämmelser om de åtgärder, förfaranden och sanktioner som är nödvändiga för att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter (artikel 1).

Tillämpningsområde

Direktivet tillämpas i fråga om alla intrång i immateriella rättigheter som skyddas enligt gemenskapsrätten och/eller den aktuella medlemsstatens nationella rätt (artikel 2). Direktivet innehåller inte någon definition av begreppet immaterialrätt (jfr dock artikel 1). Av ett uttalande från kommissionen framgår att direktivet omfattar följande immateriella rättigheter: upphovsrätt, till upphovsrätten närstående rättigheter, sui generis skydd för databaser, skydd för kretsmönster för halvledarprodukter, varumärkesrätt, mönsterrätt, patenträtt (inklusive tilläggsskydd), skydd för geografiska beteckningar och ursprungs beteckningar, skydd för bruksmodeller, växtförädlarrätt och firmarätt (EUT L 94, 13.4.2005, s. 37).

Direktivet är ett minimidirektiv. Medlemsstaterna får alltså föreskriva om åtgärder och förfaranden som är gynnsammare för rättighetshavaren än de som följer av direktivet (artikel 2). Genom en uttrycklig bestämmelse klargörs vidare att de specialbestämmelser som EG tidigare har antagit på upphovsrättens område har företräde framför bestämmelserna i direktivet. Slutligen görs klart att direktivet inte påverkar den materiella delen av immaterialrätten, bestämmelserna i direktiven 95/46/EG, 1999/93/EG eller 2000/31/EG, medlemsstaternas skyldigheter enligt internationella överenskommelser eller medlemsstaternas straffprocessuella och straffrättsliga bestämmelser avseende immaterialrättsintrång.

Grundläggande principer

Medlemsstaterna ska föreskriva om nödvändiga åtgärder, förfaranden och sanktioner för att skydda de immateriella rättigheter som omfattas av direktivet (artikel 3). Dessa åtgärder, förfaranden och sanktioner ska vara rättvisa och skäliga, inte onödigt komplicerade eller dyra och inte orsaka onödiga dröjsmål. De ska också vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. Vidare ska de tillämpas så att hinder för lagenlig handel inte uppkommer och så att missbruk undviks.

I ingressen framhålls dessutom att de åtgärder som föreskrivs i direktivet inte bör användas för att begränsa konkurrensen på ett otillbörligt sätt i strid mot fördraget (skäl 12). Vidare sägs att de åtgärder, förfaranden och sanktioner som anges i direktivet bör tillämpas så att det i varje enskilt fall tas vederbörlig hänsyn till omständigheterna i det fallet, inklusive särdragen hos de olika typerna av immateriella rättigheter och, när så är lämpligt, om intrånget har begåtts avsiktligt eller oavsiktligt (skäl 17).

Rätt att begära åtgärder enligt direktivet

De åtgärder, förfaranden och sanktioner som avses i direktivet ska kunna påkallas av rättighetshavaren (artikel 4). Vissa andra aktörer, exempelvis licenstagare och branschorganisationer, ska också kunna göra detta i den mån detta tillåts i och överensstämmer med bestämmelserna i tillämplig lag. Detta innebär att det har överlåtits till medlemsstaterna att reglera i vilken utsträckning andra än rättighetshavaren ska ha talerätt, dock att frågan i vissa fall kan regleras i exempelvis EG-förordningar.

Beträffande upphovsrätt och upphovsrätten närstående rättigheter gäller en presumtion om vem som ska anses vara rättighetshavare och följaktligen ha den rätt som anges i föregående stycke (artikel 5). I bestämmelsen anges att den omständigheten att en persons namn på sedvanligt sätt finns angivet på ett litterärt eller konstnärligt verk ska vara tillräckligt för att den personen ska anses som upphovsman, om inte motsatsen bevisas. Vidare innehåller bestämmelsen att motsvarande presumtion ska tillämpas avseende till upphovsrätten närstående rättigheter.

Tillgång till bevisning och information

I direktivet finns bestämmelser om edition och syn (artikel 6). I korthet innebär regleringen att medlemsstaterna ska föreskriva att domstol under vissa närmare angivna förutsättningar ska kunna förelägga en part att lämna ut bevisning som han eller hon förfogar över. Editionsplikten omfattar även bank-, finans- och affärshandlingar, men sådana handlingar behöver bara kunna lämnas ut när det är fråga om intrång som har begåtts i kommersiell skala.

Vidare finns bestämmelser om s.k. intrångsundersökning (artikel 7). Regleringen innebär i korthet att domstol ska kunna förordna om omedelbara och effektiva åtgärder för att säkra bevisning om ett intrång, i vissa fall utan att höra motparten. Där finns också skyddsmekanismer i form av rätt till omprövning och krav på säkerhet m.m.

Därutöver finns bestämmelser om en rätt till information som i korthet innebär att bl.a. intrångsgörare och vissa mellanhänder under vissa förutsättningar ska kunna åläggas att ge rättighetshavaren information om intrångsgörande varors och tjänsters ursprung och distributionsnät (artikel 8).

Vitesförelägganden och säkerhetsåtgärder

Domstol ska kunna utfärda olika typer av förelägganden avseende tiden till dess att frågan är avgjord slutligt (artikel 9). Förelägganden ska syfta till att hindra ett omedelbart förestående intrång eller att tillfälligt förbjuda – eventuellt vid vite – en fortsättning av ett påstått intrång. Domstolen ska också ha möjlighet att i stället göra en sådan fortsättning avhängig av att det ställs säkerhet för den skada som kan drabba rättighetshavaren.

Domstol ska även kunna besluta att varor som misstänks göra intrång i en immateriell rättighet ska tas i beslag, för att förhindra att de förs ut på marknaden (artikel 9). När det gäller intrång som har begåtts i affärsmässig skala ska domstol också kunna besluta att egendom ska beläggas med kvarstad. För att kunna avgöra vad som ska beläggas med kvarstad ska den aktuella myndigheten kunna tvinga fram information om den misstänkte intrångsgörarens banktillgodohavanden etc.

Samtliga åtgärder ska, där så är lämpligt, kunna vidtas utan att motparten har hörts, särskilt om ett dröjsmål skulle orsaka rättighetshavaren irreparabel skada.

Om domstolen i sitt slutliga avgörande kommer fram till att det har begåtts ett intrång i en immateriell rättighet, ska den kunna förbjuda fortsatt intrång (artikel 11). Förbudet får sanktioneras med vite.

Korrigeringsåtgärder

Domstol ska kunna besluta att på intrångsgörarens bekostnad lämpliga åtgärder ska vidtas med varor som har konstaterats göra intrång i en immateriell rättighet samt, i förekommande fall, med material och verktyg som huvudsakligen har använts för att skapa eller tillverka dessa varor (artikel 10). Ett sådant beslut ska kunna innebära att varorna ska återkallas från marknaden, att de slutgiltigt ska avlägsnas från marknaden eller att de ska förstöras.

Medlemsstaterna får ge domstolen behörighet att i vissa sådana situationer i stället förordna att ersättning ska utgå till rättighetshavaren (artikel 12). Det gäller i vissa undantagsfall där det kan tyckas vara oproportionerligt att besluta om ett vitesförbud eller att intrångsgöraren ska bli av med den aktuella egendomen utan ersättning, samtidigt som det kan vara orimligt att inte vidta någon åtgärd alls.

Skadestånd

Den som gör intrång i en immateriell rättighet uppsåtligen eller av oaksamhet (visste eller rimligen borde ha vetat) ska betala skadestånd till rättighetshavaren (artikel 13). Vid beräkningen av skadeståndet, som ska vara ersättning för faktisk skada, ska de rättsliga myndigheterna enligt huvudregeln beakta alla relevanta omständigheter, exempelvis de negativa ekonomiska konsekvenserna, inklusive utebliven vinst, för den drabbade parten, den obehöriga vinst som intrångsgöraren har gjort och, i tillämpliga fall, omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse, såsom ideell skada orsakad genom intrånget. Som ett alternativ till denna beräkningsmodell ska de rättsliga myndigheterna, där så är lämpligt, kunna fastställa skadeståndet till ett engångsbelopp på grundval av faktorer som exempelvis åtminstone den licensavgift som skulle ha utgått om intrångsgöraren hade begärt tillstånd att nyttja den immateriella rättigheten. Slutligen anges att medlemsstaterna får föreskriva om skadeståndsskyldighet även då intrånget varken har begåtts uppsåtligen eller av oaksamhet.

Rättegångskostnader och offentliggörande

Enligt huvudregeln ska den vinnande parten få ersättning av motparten för rimliga och proportionerliga rättegångskostnader, om inte detta vore oskäligt (artikel 14).

De rättsliga myndigheterna ska kunna besluta om lämpliga åtgärder för att sprida information om avgörandet i ett mål om immaterialrättsintrång, t.ex. att det ska anslås och publiceras helt eller delvis (artikel 15). Detta ska kunna ske på intrångsgörarens bekostnad. Medlemsstaterna får även föreskriva om andra åtgärder för offentliggörande av avgörandet, inklusive framträdande annonsering.

Övriga frågor

Medlemsstaterna ska uppmuntra företag- och branschorganisationer att på gemenskapsnivå utarbeta uppförandekoder som ska bidra till att skydda de immateriella rättigheter som anges i artikel 2, speciellt genom att förordna att optiska skivor (cd, cd-rom, dvd) förses med källkoder så att deras ursprung kan spåras (artikel 16). Medlemsstaterna ska även uppmuntra att förslag till uppförandekoder som utarbetats på nationell nivå eller på gemenskapsnivå lämnas till kommissionen tillsammans med eventuella utvärderingar av tillämpningen av dessa uppförandekoder.

Kommissionen ska utvärdera tillämpningen av direktivet, på grundval av rapporter som medlemsstaterna ska lämna (artikel 17). Kommissionen ska också göra en bedömning av hur direktivet har påverkat innovation och informationssamhällets utveckling. Till rapporten ska fogas förslag till ändringar av direktivet, om sådana behövs. För att främja samarbete mellan medlemsstaterna och mellan dem och kommissionen, åläggs medlemsstaterna att utse en eller flera kontaktpersoner för frågor som gäller genomförandet av de åtgärder som föreskrivs i direktivet (artikel 18).

Tiden för medlemsstaterna att genomföra direktivet i nationell lagstiftning är satt till den 29 april 2006 (artikel 19). Staterna ska till kommissionen överlämna texterna till nationella bestämmelser som de antar inom det område som omfattas av direktivet.

Direktivet riktar sig till medlemsstaterna (artikel 20).

Allmänt om förslagen i propositionen

Inledning

Regeringens proposition 2008/09:67 om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättsens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG innehåller i huvudsak följande.

Talerätt m.m.

Enligt regeringens bedömning krävs med anledning av direktivet inte några ändringar i bestämmelserna om vem som kan få till stånd åtgärder, förfaranden och sanktioner enligt varumärkeslagen, kollektivmärkeslagen, upphovsrättslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, firmalagen, kretsmönsterlagen och växtförädlarrättslagen.

Inte heller bedöms några ändringar i upphovsrättslagens bestämmelser om presumtion om innehav av rättigheter fordras med anledning av direktivet.

Tillgång till bevisning

Enligt regeringens mening krävs inte några ändringar i bestämmelserna om edition och syn med anledning av direktivet.

I varumärkeslagen, upphovsrättslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, firmalagen, kretsmönsterlagen och växtförädlarrättslagen föreslår regeringen att det införs uttryckliga bestämmelser om att en intrångsundersökning även kan utföras hos den som medverkar till en olaglig åtgärd. Därutöver föreslås vissa redaktionella ändringar i bestämmelserna om behörig domstol.

Regeringen bedömer att några andra ändringar av bestämmelserna om intrångsundersökning inte är erforderliga till följd av direktivet.

Rätt till information

Regeringen lämnar förslag om att det i varumärkeslagen, upphovsrättslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, firmalagen, kretsmönsterlagen och växtförädlarrättslagen införs bestämmelser som gör det möjligt att ålägga vissa aktörer att lämna information om intrångsgörande varors och tjänsters ursprung och distributionsnät (informationsföreläggande).

Ett beslut om rätt till information ska endast få meddelas på ansökan av en rättighetshavare eller licenstagare.

Information ska kunna fås från den som

1. har gjort eller medverkat till ett intrång eller gjort sig skyldig till eller medverkat till en överträdelse som avses i 53 § upphovsrättslagen,
2. i kommersiell skala har förfogat över en vara som intrånget eller överträdelsen gäller,
3. i kommersiell skala har använt en tjänst som intrånget eller överträdelsen gäller,
4. i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller en annan tjänst som har använts vid intrånget eller överträdelsen, eller
5. har identifierats av någon som anges i 2–4 såsom delaktig i tillverkningen eller distributionen av en vara eller tillhandahållandet av en tjänst som intrånget eller överträdelsen gäller.

Motsvarande föreslås gälla i fråga om försök och förberedelse.

Rätten till information bör enligt regeringen utformas så att den gäller oberoende av om det pågår en rättegång om immaterialrättsintrång. Skyldigheten att lämna information ska uppstå först efter det att en domstol har prövat en ansökan om informationsföreläggande och bifallit den. För ett bifall krävs enligt förslaget att sökanden visar sannolika skäl för att det har begåtts ett intrång och att motparten tillhör den krets av personer som kan åläggas att lämna information.

Förslaget till bestämmelserna om informationsföreläggande har utformats så att domstolen vid vite kan förelägga den som avkrävs information att lämna den.

Talan om utdömmande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

Sökanden ska kunna få information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget eller överträdelsen gäller. Sådan information kan särskilt avse

1. namn på och adress till producenter, distributörer, leverantörer och andra som har innehått varorna eller tillhandahållit tjänsterna,
2. namn på och adress till avsedda grossister och detaljister, samt
3. uppgifter om hur mycket som har producerats, levererats, mottagits eller beställts och om vilket pris som har bestämts för varorna eller tjänsterna. Informationen ska syfta till att underlätta utredning av ett intrång eller en överträdelse avseende varan eller tjänsten.

Regeringen föreslår att ett informationsföreläggande ska få meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse (proportionalitetsbedömning).

Skyldigheten att lämna information omfattar inte uppgifter vars yppande skulle röja att uppgiftslämnaren eller någon honom eller henne närstående som avses i 36 kap. 3 § rättegångsbalken har begått en brottslig handling.

I varumärkeslagen, upphovsrättslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, firmalagen, kretsmönsterlagen och växtförädlarrättslagen bör införas bestämmelser som klargör att information som har erhållits till följd av ett informationsföreläggande inte får användas i strid mot bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204). I dessa lagar bör också införas bestämmelser som innebär att den som till följd av ett informationsföreläggande har lämnat ut information som avses i 6 kap. 20 § lagen om elektronisk kommunikation, ska underrätta den som uppgifterna gäller om detta tidigast efter en månad och senast efter tre månader från det att informationen lämnades ut.

I varumärkeslagen, upphovsrättslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, firmalagen, kretsmönsterlagen och växtförädlarrättslagen införs enligt propositionens förslag bestämmelser som innebär att det inte krävs särskilt undantag enligt 21 § personuppgiftslagen för att få behandla personuppgifter om immaterialrättsintrång, när behandlingen är nödvändig för att ett rättsligt anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

Har någon annan än den som gjort eller medverkat till ett intrång tillhandahållit information till följd av ett informationsföreläggande, ska denne ha rätt till skälig ersättning för kostnader och besvär. Ersättningen ska även

omfatta kostnaden för sådan underrättelse som exempelvis en Internetleverantör ska skicka i vissa fall. Ersättningen ska betalas av den part som har begärt informationen.

Den föreslagna regleringen innehåller ett antal rättssäkerhetsgarantier, bl.a. ett krav på domstolsprövning, och är därmed enligt regeringens bedömning förenlig med grundläggande rättigheter och allmänna principer för gemenskapsrätten. Regeringen har förklarat att den avser att omedelbart påbörja en utvärdering av hur reglerna tillämpas. Om utvärderingen ger anledning till det, kommer regeringen att föreslå de förändringar av reglerna som behövs.

Kvarstad och civilrättsliga beslag

Några ändringar av bestämmelserna om kvarstad och åtgärd enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken krävs enligt regeringens bedömning inte till följd av direktivet.

Vitesförbud

I varumärkeslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, firmalagen, kretsmönsterlagen och växtförädlarrättslagen införs enligt regeringens förslag uttryckliga bestämmelser om att vitesförbud kan meddelas mot den som medverkar till en olaglig åtgärd. I samtliga immaterialrättsliga lagar införs dessutom uttryckliga bestämmelser om att vitesförbud också kan meddelas när ett försök eller en förberedelse till intrång föreligger.

Direktivet kräver inte i övrigt enligt regeringens bedömning några lagändringar i bestämmelserna i de immaterialrättsliga lagarna om vitesförbud i samband med slutligt avgörande.

I varumärkeslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, firmalagen, kretsmönsterlagen och växtförädlarrättslagen införs uttryckliga bestämmelser om att interimistiska vitesförbud kan meddelas mot den som medverkar till en olaglig åtgärd. I samtliga immaterialrättsliga lagar införs dessutom bestämmelser om att interimistiska vitesförbud också kan meddelas när ett försök eller en förberedelse till intrång föreligger.

Några ändringar i övrigt av bestämmelserna om interimistiska vitesförbud i immaterialrättslagarna respektive 15 kap. rättegångsbalken krävs enligt regeringens bedömning inte till följd av direktivet.

Regeringen väljer att inte gå vidare med förslaget till ändringar i upphovsrättslagen om att en Internetleverantör ska ges rätt och skyldighet att under vissa förutsättningar säga upp ett abonnemang som används för systematiska intrång i upphovsrätt och närstående rättigheter (se Ds 2007:29).

Korrigeringsåtgärder

I propositionen föreslås bestämmelserna i varumärkeslagen, upphovsrättslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, firmalagen, kretsmönsterlagen och växtförädlarrättslagen om att åtgärder kan vidtas med bl.a. olovliga exemplar och hjälpmedel bli ändrade på så sätt att kraven i dessa bestämmelser på att åtgärder får vidtas endast i syfte att förebygga fortsatt intrång eller fortsatt missbruk tas bort.

Upphovsrättslagen och kretsmönsterlagen föreslås bli kompletterade med uttryckliga bestämmelser om att ett ingripande mot egendom kan ske även vid försök och förberedelse.

Upphovsrättslagen och kretsmönsterlagen bör enligt regeringen ändras på så sätt att det blir möjligt att ingripa även mot hjälpmedel som kan användas för annat än att begå intrång. Bestämmelserna om hjälpmedel i övriga lagar ändras i redaktionellt hänseende.

Bestämmelserna i varumärkeslagen och firmalagen ändras så att mer ingripande åtgärder kan vidtas även i fall då det i och för sig går att enbart utplåna eller ändra kännetecken som olovligen förekommer på exempelvis varor, förpackningar, reklamtryck eller affärshandlingar.

Uppräkningen i varumärkeslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, firmalagen och växtförädlarrättslagen av vilka åtgärder som kan vidtas bör ändras så att den inte längre är uttömmande. I samtliga immaterialrättsliga lagar bör dessutom införas en uttrycklig bestämmelse om att domstolen får besluta att egendom ska återkallas från marknaden.

Nuvarande bestämmelser om att egendom i vissa fall ska utlämnas mot lösen föreslås bli upphävda. I stället anges enligt regeringens förslag att ett beslut om s.k. korrigeringsåtgärder inte får innebära att rättighetshavaren ska betala ersättning till den som åtgärden riktar sig mot.

Enligt propositionens förslag ska bestämmelserna i upphovsrättslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, kretsmönsterlagen och växtförädlarrättslagen om att åtgärder aldrig får vidtas mot den som har förvärvat egendom i god tro tas bort. Även fortsättningsvis ska dock åtgärder endast kunna beslutas efter vad som är skäligt. Prövningen av frågan om åtgärder kan riktas mot personer som förvärvat egendomen i god tro ska i fortsättningen göras inom ramen för den skälighetsbedömningen.

Det införs uttryckliga bestämmelser om att åtgärderna ska bekostas av svaranden om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Enligt förslaget ska bestämmelserna i upphovsrättslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen och växtförädlarrättslagen om att innehavaren av olovliga exemplar i vissa fall kan få rättens tillstånd att förfoga över exemplaren, ändras på så sätt att de endast är tillämpliga när personen i fråga har handlat i god tro. Bestämmelsen i växtförädlarrättslagen ändras dessutom på så sätt att en sådan åtgärd endast får beslutas om det finns synnerliga skäl.

Några andra ändringar av bestämmelserna om tillstånd att förfoga över olovliga exemplar m.m. bedömer regeringen inte krävas till följd av direktivet.

Skadestånd

Enligt regeringsförslaget bör skadeståndsbestämmelserna förtydligas i samtliga immaterialrättslagar med avseende på de omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av skadestånd när intrång har begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet. I samtliga lagar anges därmed uttryckligen att hänsyn särskilt ska tas till rättighetshavarens uteblivna vinst, vinst som den som har begått intrånget har gjort, skada på rättighetens anseende, ideell skada samt rättighetshavarens intresse av att intrång i immaterialrättigheten inte begås.

Artikel 13 i direktivet kräver enligt regeringens bedömning inte några lagändringar i övrigt i bestämmelserna om skadestånd i de immaterialrättsliga lagarna.

Rättegångskostnader och offentliggörande

Några ändringar i bestämmelserna om ersättning för rättegångskostnad krävs enligt regeringens bedömning inte till följd av direktivet.

I varumärkeslagen, upphovsrättslagen, patentlagen, mönsterskyddslagen, firmalagen, kretsmönsterlagen och växtförädlarrättslagen införs nya bestämmelser som innebär att domstol i mål om intrång eller överträdelse som avses i 53 § upphovsrättslagen, på yrkande av käranden, får ålägga den som har gjort eller medverkat till intrånget eller överträdelsen att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet. Motsvarande föreslås gälla i fråga om försök och förberedelse.

Gemenskapsrättigheter – beteckningar på jordbruksprodukter

I varumärkeslagen föreslås en ny paragraf om beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m. som skyddas inom gemenskapen. I paragrafen anges att bestämmelserna om sanktioner och åtgärder i 37 b–41 h §§ ska tillämpas vid intrång i den rätt till en beteckning som följer av

1. rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel,
2. rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel,
3. rådets förordning (EEG) nr 1576/89 av den 29 maj 1989 om allmänna bestämmelser för definition, beskrivning och presentation av spritdrycker,

4. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89, eller

5. rådets förordning (EG) nr 1493/1999 av den 17 maj 1999 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin.

Med ett senare ikraftträdande bör enligt regeringens förslag införas en ytterligare punkt i bestämmelsen som avser rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring i förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999.

Gemenskapsrättigheter – växtförädlarrätt

I 12 kap. 2 § växtförädlarrättslagen ska enligt regeringens förslag anges att lagens bestämmelser om sanktioner i 9 kap. 2–7 §§ gäller vid intrång i gemenskapens växtförädlarrätt, i den mån inte något annat följer av rådets förordning (EG) nr 2100/94 om gemenskapens växtförädlarrätt. I paragrafen anges även att det som sägs om intrång i växtförädlarrätt då ska gälla intrång i gemenskapens växtförädlarrätt. Rättegångsbalkens regler om kvarstad och civilrättsligt beslag i 15 kap. samt dess bestämmelser om syn och edition i 38 och 39 kap. är tillämpliga även vid intrång i gemenskapens växtförädlarrätt. Några ytterligare ändringar behövs enligt regeringens bedömning därför inte till följd av direktivet.

Gemenskapsrättigheter – gemenskapsvarumärken

De nya bestämmelserna om informationsföreläggande och offentliggörande av domstolsavgöranden i 37 c–37 h §§ varumärkeslagen föreslås bli tillämpliga vid intrång i ett gemenskapsvarumärke, i den mån inte något annat följer av Rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken. Rättegångsbalkens regler om kvarstad och civilrättsligt beslag i 15 kap. samt dess bestämmelser om syn och edition i 38 och 39 kap. är tillämpliga även vid intrång i ett gemenskapsvarumärke. Några ytterligare ändringar behövs därför inte enligt regeringens bedömning till följd av direktivet. I övrigt krävs inga ändringar för att uppfylla direktivets krav på att samtliga sanktioner som föreskrivs där ska vara tillämpliga vid intrång i ett gemenskapsvarumärke.

Gemenskapsrättigheter – gemenskapsformgivning

De nya bestämmelserna om informationsföreläggande och offentliggörande av domstolsavgöranden i 35 c–35 h §§ mönsterskyddslagen föreslås bli tillämpliga vid intrång i en gemenskapsformgivning, i den mån inte något

annat följer av Rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning. Rättegångsbalkens regler om kvarstad och civilrättsligt beslag i 15 kap. samt dess bestämmelser om syn och edition i 38 och 39 kap. är tillämpliga även vid intrång i en gemenskapsformgivning. Några ytterligare ändringar behövs enligt regeringens bedömning därför inte till följd av direktivet.

Ikraftträdande m.m.

Lagändringarna ska enligt regeringsförslaget träda i kraft den 1 april 2009 med undantag för en ändring i 68 § varumärkeslagen som ska träda i kraft först den 1 augusti 2009.

Det föreslås i samtliga lagar en uttrycklig övergångsbestämmelse som innebär att bestämmelserna om informationsföreläggande och bekostande av offentliggörande av domstolsavgöranden inte ska tillämpas när intrånget, eller försöket eller förberedelsen till intrånget, har begåtts före ikraftträdandet.

Kulturutskottets yttrande

Som tidigare nämnts har kulturutskottet beretts tillfälle att yttra sig över propositionen och de motioner som väckts med anledning av denna. Kulturutskottets yttrande är begränsat till de frågor som berör utskottets ansvarsområde men endast i de delar som avser förslaget till ändringar i upphovsrättslagen med näraliggande frågor. Kulturutskottet behandlar de motioner som väckts med anledning av propositionen förutom yrkandena 4, 6 och 7 i motion 2008/09:N7 (s).

I yttrandet, som refereras mer utförligt i det följande under respektive avsnitt, konstaterar kulturutskottet inledningsvis att en fungerande upphovsrätt är nödvändig för fortsatt kulturskapande. Utskottet föreslår att näringsutskottet ska tillstyrka propositionen och avstyrka samtliga av de av utskottet behandlade motionsförslagen.

I yttrandet finns två avvikande meningar – (s, v) respektive (mp).

Ledamöterna bakom den förstnämnda avvikande meningen anför att de anser att det inte ska vara tillåtet att ladda ned upphovsrättsligt skyddat material utan att den som har skapat materialet får betalt. De anser dock att förslaget tydligare bör skydda den personliga integriteten genom att hänsyn tas till att ett Internetabonnemang kan utnyttjas av annan än innehavaren av abonnemanget, att domstolarna ges vägledning i att det huvudsakliga syftet med förslaget är att komma åt den fildelning som sker i kommersiell skala samt att endast en organisation får hantera samtliga upphovsrättsinnehavares anspråk om information om vilken abonnent som har haft den IP-adress som använts vid ett intrång i upphovsrätten.

I den avvikande mening som anmälts av mp-ledamoten anføres att det ofta ligger många år av utbildning och hårt arbete bakom kulturellt skapande och att det därför är viktigt att upphovsmännen får fullgod ersättning för det arbete de utför. Hon konstaterar att både nyskapande och kreativitet kommer att hämmas om upphovsmannen inte får ersättning för sina verk. Upphovsrätten måste därför ha regler som säkerställer att den fungerar som den är menad att göra. Hon ställer sig med hänvisning till detta positiv till att upphovsrätten säkerställs. Enligt hennes mening tillgodoser emellertid propositionens förslag inte i tillräcklig utsträckning behovet av ett tydligare integritetsskydd för att undvika att Internetanvändares personuppgifter används i olämpligt syfte.

Utskottets överväganden

Inledning

Utskottet behandlar främst regeringens lagförslag med utgångspunkt i de motioner som väckts med anledning av propositionen. I detta sammanhang behandlar utskottet också de motionsförslag vilka väckts under de allmänna motionstiderna åren 2006/07–2008/09 och som har anknytning till propositionens förslag.

Regeringens lagförslag är som framgår av ett av de inledande avsnitten omfattande. De gäller ändringar i sju immaterialrättsliga lagar. De motioner som väckts med anledning av propositionen gäller i allt väsentligt endast regeringens lagförslag i förhållande till den olagliga fildelning som sker på Internet och är således begränsade till förslaget avseende upphovsrättslagen; det gäller även de två motioner som går ut på att riksdagen ska avslå propositionen i sin helhet.

Avslag på propositionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att propositionen ska avslås.

Jämför reservationerna 1 (v, mp) och 2 (s) (motiveringen).

Motionerna

I två motioner yrkas avslag på propositionen. Det gäller motionerna 2008/09:N9 (v) och 2008/09:N10 (mp).

I den förstnämnda motionen anføres att regeringens lagförslag är problematiska ur rättssäkerhetssynpunkt och att deras effekt på den illegala kopieringen kommer att bli högst begränsad. Motionärerna önskar att regeringen ska återkomma med nya lagförslag där motionens invändningar beaktas. I denna görs gällande att de allra flesta av de problem som finns med de nu framlagda lagförslagen inte är någon nödvändig följd av Sveriges skyldighet att genomföra sanktionsdirektivet.

I motionen utvecklas Vänsterpartiets syn på upphovsrätten omfattande ett försvar för denna rätt, såväl i dess ideella som ekonomiska del. Samtidigt pläderas för breddade möjligheter till kopiering för personligt bruk och att det ska bli tillåtet att göra upphovsrättsskyddat material tillgängligt så länge det inte sker kommersiellt.

Motionen behandlar endast upphovsrättsliga frågor med hänvisning till att det är inom detta område som det finns risker för privatpersoners rätts-säkerhet och integritet.

I fråga om regeringsförslaget i den del det gäller informationsföreläggande anser motionärerna att man bör undvika denna typ av lagstiftning som för över rättsprocesser från det straffrättsliga till det civilrättsliga området eftersom parterna inte är ekonomiskt jämbördiga. Detta med hänvisning till att civilrättsprocessen är konstruerad med utgångspunkt i att parterna är någorlunda jämbördiga. I motionen påpekas de hårda ekonomiska konsekvenser som följer av att förlora ett civilmål, bl.a. avseende skyldigheten att ersätta den vinnande partens rättegångskostnad. Denna risk att drabbas ekonomiskt öppnar upp för alltför stora skadeståndskrav, som på goda grunder kan upplevas som utpressning, och driver fram orättfärdiga förlikningar. Vidare uppmärksammas att det för åklagaren i ett brottmål gäller en objektivitetsprincip vars motsvarighet saknas i ett civilmål. Motionärerna önskar en debatt som mer heltäckande avser frågeställningen om hur brott ska hanteras av ett opartiskt rättsväsende.

I motionen kritiseras de låga beviskrav som ska gälla och särskilt regeringens bristande resonemang om vilken bevisning som ska krävas. Motionärerna, som befarar en rättsosäker prövning, riktar uppmärksamhet på bevisvärigheterna och hur lätt det uppstår fel i hanteringen av IP-adresser.

Det görs gällande i motionen att Sverige inte är förpliktigt att införa regler om informationsföreläggande mot privatpersoner. I detta avseende hänvisas i motionen till direktivets artikel 8 punkt 3 e och till det s.k. Telefonicamålet där EG-domstolen slagit fast att direktivet inte får tolkas på ett sätt som kommer i konflikt med de grundläggande rättigheterna, såsom rätten till respekt för privatlivet.

Med anledning av regeringens förslag i den del det innebär att ett informationsföreläggande bara ska kunna meddelas vid misstanke om kopiering (nedladdning) som är omfattande, påpekas i motionen att den som använder något av de vanliga fildelningsprogrammen gör ett verk tillgängligt samtidigt som det laddas ned. Detta innebär enligt det i motionen förda resonemanget att det i princip föreligger ett intrång av tillräcklig omfattning för att ett föreläggande ska meddelas. Regeringen konstateras ha uttalade ambitioner att möjliggöra ingripanden mot dem som ägnar sig åt fildelning i stor skala. Varken lagtext eller propositionen i övrigt urskiljer den fildelning som man vill komma åt. Regeringen har i stället försökt lägga ett allmänt ansvar på rättighetshavarna att inte fullt ut använda de rättigheter de nu får.

I motionen kritiseras också att det i processen inte kommer att finnas någon företrädare för abonnenten. Sökandens argument kan därför inte bemötas, och domstolens bifallande beslut kan inte överklagas. Motionärerna befarar på grund av detta att rättspraxis utvecklas på ett ensidigt sätt.

Motionärerna vill vidare slå vakt om personuppgiftslagens syfte, att skydda enskilda personer mot kränkning av den personliga integriteten, och motsätter sig därför regeringsförslaget om att lagens begränsningar inte ska gälla för den som vill upprätta register över konkreta rättsanspråk. Enligt motionärerna innebär direktivet (artikel 8 punkt 3) att personuppgiftslagen inte ska påverkas av möjligheten till informationsföreläggande.

Motionärerna anser också att regeringsförslaget medför att alltför stora skadestånd kan komma att dömas ut, särskilt vad gäller skyldigheten för privatpersoner. Det gäller förslagets bestämmelse om att skadestånd ska bestämmas med hänsyn till upphovsmannens (eller rättsinnehavarens) intresse av att intrång inte begås (förslag till ny lydelse av 54 § upphovsrättslagen). Motionärerna ifrågasätter att sanktionsdirektivet har denna innebörd.

I motionen framförs vidare invändningar mot regeringens förslag i den del det avser att möjligheterna till intrångsundersökning vidgas till att avse även den som i objektiv mening medverkar till brott (förslag till ny lydelse av 56 a § upphovsrättslagen). Kritik framförs också mot regeringen för att den i propositionen inte behandlat frågan om att de föreslagna möjligheterna till informationsföreläggande kommer att öka antalet intrångsundersökningar hos privatpersoner.

De föreslagna lagreglernas effektivitet ifrågasätts också. Motionärerna hänvisar till bl.a. den tekniska utvecklingen och särskilt till utnyttjandet av anonyma fildelningsnätverk. De färre öppna nätverk som blir resultatet av regeringens lagförslag utgör en av de mest allvarliga konsekvenserna.

I den andra motionen med krav på att propositionen ska avslås, motion 2008/09:N10 (mp), uppmärksammas den betydelse upphovsrätten har men riktas kritik mot att den inte utvecklas i takt med tekniken. Som skäl mot den lagstiftning regeringen föreslagit anförs i främsta rummet integritetssynpunkter. I stället behöver lagstiftningen innehålla ett tydligare integritetsskydd. Motionärerna anser att EG-domstolens slutsats i Telefónica-målet inte innebär att medlemsstaterna är tvingade att föreskriva en skyldighet för berörda att lämna ut personuppgifter i tvistemål. Trots att Sverige inte har någon skyldighet till det önskar regeringen införa lagstiftning som ger upphovsrättsorganisationer närmast polisiära befogenheter. Flera steg tas som underlättar för rättighetshavare att själva driva rättsprocesser, något som i praktiken ersätter den roll som polis och åklagare har.

Många enskilda personer riskerar genom lagförslagen att få betala stora skadestånd och höga rättegångskostnader vilket kan leda till konkurs. Mot denna bakgrund kan människor komma att betala skadestånd trots att de är oskyldiga. Redan enligt dagens rättspraxis har innehavaren av ett Internet-abonnemang bevisbördan för att han eller hon inte har genomfört en olagliga fildelning som registrerats på dennes IP-adress. Utvecklingen är oroväckande eftersom det är ytterst enkelt att använda sig av andras nätverk och datorer. I motionen åberopas också Lagrådets mening om att det hade varit önskvärt att regeringens intresseavvägning vilat på ett fylligare

underlag såvitt avser förslagets betydelse för enskildas integritet. Risken med regeringens lagförslag ligger i att upphovsrätten får ett oproportionerligt övertag på bekostnad av skyddet för den enskildes integritet och dataskyddet. Upphovsrättsindustrins redan ekonomiskt starka parter kommer med regeringens förslag att lättare kunna statuera exempel i rättsfallen med syfte att skrämja människor från att fildela deras produkter.

Det behövs enligt motionen ett tydligare integritetsskydd för att undvika att alla Internetanvändares personuppgifter lagras och används i ett olämpligt syfte.

Enligt motionärerna finns det också en djupgående motsättning mellan regeringens jakt på fildelare och övrig brottsbekämpning på Internet. Effekterna av regeringens förslag befaras omfatta bl.a. ett utökat användande av anonymitetstjänster och s.k. darknets vilket riskerar att innebära att bl.a. terrorism, pornografibrott och narkotikabrott blir omöjliga att spåra.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet anser att avslagsyrkandena på propositionen inte bör biträddas av näringsutskottet.

Utskottets ställningstagande

Mot regeringens förslag som syftar till att säkerställa civilrättsliga sanktioner har två motioner väckts om att förslaget helt ska avslås. Avslagsyrkandena framförs med något olika skäl. Det är fråga främst om farhågor som gäller förslaget om informationsföreläggande och rör medborgarnas integritet och rättssäkerhet samt lagens effektivitet. Också andra delar av förslaget berörs, bl.a. bestämmelserna om skadestånd och intrångsundersökning. I båda motionerna görs gällande att regeringsförslaget går längre än vad sanktionsdirektivet kräver.

Utskottet vill inledningsvis som utgångspunkt för sin behandling av propositionen framhålla att det immaterialrättsliga skyddet inte bara är väsentligt för att främja innovation och kreativitet utan att det också är viktigt för att öka sysselsättningen och förbättra konkurrenskraften. Detta påpekas också i sanktionsdirektivets ingress liksom att detta skydd är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik inre marknad (skäl 1).

Utskottet vill också understryka vad i direktivet anförs att om det saknas effektiva medel för att skydda immateriella rättigheter minskar intresset för innovation och nyskapande samt dämpas viljan till investeringar (skäl 3). I sitt yttrande poängterar kulturutskottet i linje med vad som nu sagts att en fungerande upphovsrätt är nödvändig för fortsatt kulturskapande.

Sverige har ställt sig bakom det direktiv som avses bli genomfört genom propositionen. Enligt EG-domstolen har medlemsstaterna ett visst handlingsutrymme när det gäller att införa bestämmelser som ger en rättighetshavare möjligheter till informationsföreläggande mot en Internetleverantör (Telefónicamålet). Samtidigt konstaterar EG-domstolen att alla

medlemsstater är skyldiga att se till att upphovsrätten har ett effektivt skydd också på Internet. Det är alltså upp till de enskilda medlemsstaterna att avgöra om direktivet ska genomföras på så sätt att rättighetshavarna kan få ut uppgifter om abonnenten bakom en IP-adress, eller om ett effektivt skydd för upphovsrätten i den digitala miljön ska åstadkommas på något annat sätt. Detta skulle kunna ske genom att en Internetleverantör ges rätt och skyldighet att – i vart fall under vissa förutsättningar – säga upp ett abonnemang som används för intrång i upphovsrätt och närstående rättigheter. Regeringen har valt att inte gå vidare med ett förslag med denna innebörd med hänvisning till att avstängning av Internetabonnemang är en ingripande åtgärd som kan få allvarliga följder för ett samhälle som vårt, där tillgången till Internet är en välfärdsfråga. Samma ståndpunkt intar utskottet. Utskottet delar däremot inte motionärernas uppfattning att man med ytterligare bearbetning skulle kunna uppnå en lagstiftning som såväl är förenlig med direktivet som uppfyller motionärernas krav.

I fråga om fastställande av skadestånd när intrång har begåtts uppsåtligt eller av oaktsamhet tillförs upphovsrättslagen genom regeringsförslaget en bestämmelse om att rättighetshavarens intresse av att intrång inte begås ska beaktas. Motsvarande bestämmelser finns redan i samtliga lagar på det industriella rättsskyddets område och i kretsmönsterlagen. I båda motionerna riktas invändningar mot propositionen på grund av att skadeståndsbeloppen befaras bli alltför stora. Såsom regeringen anför ger den föreslagna regeln inte uttryck för någon form av straffliknande skadestånd och ska inte resultera i att mer än rättighetshavarens skada ersätts. Genom att föra in bestämmelsen i upphovsrättslagen ska det även där tydligt framgå att det inte ska löna sig att kalkylera med intrång. Utskottet delar mot denna bakgrund inte motionärernas uppfattning.

Det är en vanligt förekommande missuppfattning om regeringsförslaget att privata aktörer skulle få rättigheter gentemot enskilda medborgare som motsvarar polisens befogenheter. Utskottet vill därför understryka att regeringens förslag om informationsföreläggande endast förändrar rättsordningen på så sätt att en rättighetshavare efter prövning av domstol kan få tillgång till en abonnentuppgift vars avsaknad har utgjort ett hinder mot att redan gällande civilprocessuella och immaterialrättsliga regler kan tillämpas.

Vad som anförs i avslagsmotionerna utgör således inte, enligt utskottets mening, skäl för att riksdagen ska avslå regeringens förslag. Utskottet behandlar i kommande avsnitt frågor om det finns anledning att frångå regeringens förslag om den närmare utformningen av vissa av de nu aktuella bestämmelserna.

På anförda skäl avstyrker utskottet de två avslagsmotionerna.

Förändringar av upphovsrätten m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förändringar av upphovsrätten när det gäller rätten till kopiering m.m.

Jämför reservation 3 (v, mp).

Motionerna

Säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter

I motion 2007/08:N289 (m) anförs att Sverige är bland de sämsta länderna i Europa vad gäller skyddet av verk i digital form. Nyckeln till framgång i de andra länderna har inte varit hårdare lagstiftning eller att kriminalisera en hel ungdomsgeneration. Det har i stället varit fråga om att ett brottsförebyggande arbete möjliggjorts. I Sverige är den kränkta upphovsrättshavaren hänvisad till att göra en polisanmälan, vilket delvis bidragit till proportionalitetsdebatten i fråga om påföljd och gärning. Flera länder har tydligare involverat Internetleverantörerna och samtidigt gjort det möjligt för upphovsmännen att via domstol begära ut uppgifter om vem som har spritt en piratkopia. Med hänvisning till att det förts fram liknande förslag även i Sverige anser motionärerna att det är dags att ställa frågan om bl.a. upphovsmännens rätt att få ersättning för sitt arbete i fokus. Upphovsrätten måste gälla på nätet. Sverige bör ta intryck av och använda sig av de europeiska erfarenheterna. Det gäller att ta till vara den potential som finns vad gäller kultur, tillväxt och sysselsättning.

Den bristande respekten för kreatörernas äganderätt är ett allvarligt hot mot den tillväxt- och sysselsättningspotential som finns i den kreativa sektorn, påpekas det i motion 2008/09:N341 (m). Svenska företag inom denna sektor har betydligt sämre konkurrensförutsättningar än de i övriga Europa. I flera länder har man varit snabbare med att anpassa och modernisera sin lagstiftning vilket har mildrat problemet. Enligt motionärerna bör Sverige ta intryck och använda dessa länders erfarenheter för att upphovsrätten även ska gälla på nätet.

I motion 2006/07:N237 (kd) efterlyses en nationell syn på fildelning som grundas på en insikt om immaterialrättens betydelse för bl.a. kulturen och tillväxten. Motionären anser att lagstiftningen måste skärpas för att förbudet mot att ladda ned filmer och musik ska vara verkningfullt. Om det är lagstiftarens mening att polisen ska kunna fullgöra sina uppgifter krävs tillräckliga resurser, förmåga och förutsättningar för att hejda brott mot upphovsrätten och annan immaterialrätt. I motionen uppmärksammas särskilt att åklagaren vid brott som enbart kan ge dagsböter inte kan föranstalta om husrannsakan och beslag.

Enligt motion 2008/09:N360 (kd) (yrkande 1) föreslås att den svenska upphovsrätten och skyddet för upphovsmannen ska stärkas så att den kommer upp till europeisk nivå avseende lagstiftning, rättstillämpning och moral. I motionen, som i första hand är inriktad på fildelning, föreslås att regler införs som ger domstolarna möjlighet att vid vite förbjuda den som gjort sig skyldig till ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse till intrång att fortsätta med åtgärden. Vidare tas upp frågor bl.a. om att polisen måste få förutsättningar att hindra brott, särskilt att det måste finnas möjlighet för polisen att göra husrannsakan och beslag även vid brott som enbart kan ge ett bötesstraff. Därutöver förespråkas att man bör se särskilt allvarligt på uppladdning av bl.a. film och musik. Det erinras i motionen om att upphovsrätten syftar till att stimulera litterärt och annat konstnärligt skapande.

I motionen (yrkande 2) föreslås vidare ett förtydligande av de skadeståndsrättsliga bestämmelserna i den immaterialrättsliga lagstiftningen så att också dessa anpassas till europeisk nivå.

Enligt samma motion (yrkande 3) ska upphovsrättshavaren kunna vända sig till domstol för att tvinga en Internetleverantör att lämna ut identiteten på Internetanvändare som misstänks för intrång.

Integritet

I motion 2008/09:N433 (m) (yrkande 3) föreslås att sanktionsdirektivet inte ska genomföras i svensk lagstiftning på ett sätt som urholkar den enskildes integritetsskydd. I motionen anförts att det helst inte alls bör införas några möjligheter till ett informationsföreläggande. Men givet att upphovsrättshavaren ges tillgång till personliga information om Internetanvändare måste den rätten omgärdas med tydliga restriktioner. Framför allt måste integritetsskyddet bevaras på nuvarande nivå, vilket innebär att information endast ska kunna lämnas ut om den misstänkta gärningen är av ett slag som kan förväntas ge ett strängare straff än böter. Enligt motionärerna gäller i Finland att endast den som laddat upp eller ned i kommersiell skala kan få sin identitet utlämnad.

Motion 2008/09:N386 (mp) (yrkande 4) innehåller ett ståndpunktstagande om att den personliga integriteten och rätten till privatliv aldrig får kompromissas i framtida lagförslag som motiveras av skiv- och filmbolagsbranschens vinstintresse.

I motion 2007/08:N386 (mp) (yrkande 8) föreslås att den som fått sin integritet kränkt utan att ha gjort sig skyldig till brott ska ha rätt till skadestånd från staten.

Enligt förslaget i motion 2008/09:N386 (mp) (yrkande 3) ska Internetoperatörer inte få laga information om enskilda Internetanvändares trafik.

Anonymisering av IP-adresser

I motion 2007/08:N386 (mp) (yrkande 3) påtalas en motsättning som finns mellan bekämpande av brott mot upphovsrätten och annan brottslighet på Internet. Bekämpandet av de förstnämnda brotten riskerar att leda till en anonymisering av IP-adresser, vilket gör en fildelning omöjlig att spåra. En utveckling mot ökad anonymisering skulle försvåra spårning på Internet också av andra, grova brott, t.ex. avseende barnpornografi, narkotika och dataintrång.

Rätt till kopiering m.m.

I motion 2007/08:N388 (m, c) föreslås att upphovsrätten ska begränsas så att kopiering av immateriella verk för icke-kommersiellt bruk blir tillåtet. I motionen konstateras att upphovsrätt inte är detsamma som konventionell äganderätt och att nedladdning inte är stöld. Den rätt som står på spel är en ensamrätt att styra hur ett digitaliserat verk får användas. Motionärerna anför att teknikutvecklingen förändrar sedvanor och måste få genomslag i lagstiftningen. Vidare anför de bl.a. att kampen mot olaglig fildelning sedan länge är förlorad och att fildelning numera är en marknadsförutsättning som kreatörerna måste kunna hantera. Genom en avkriminalisering skapas förutsättning för att framtidens upplevelseindustri snabbare ska finna nya affärsmodeller.

Förslag om hur den framtida upphovsrätten bör se ut med utgångspunkt i teknikutvecklingen lämnas i motion 2008/09:N439 (m). Motionären för fram att upphovsrätt inte är ägande och att den som offentligt säljer en produkt får acceptera att andra använder sin frihet och sin äganderätt till att skapa kopior för eget bruk. Det är, enligt motionären, inte heller ekonomiskt motiverat med ett monopol som syftar till att ge upphovsmannen rätt att tjäna pengar på sin verksamhet. Motionären ger uttryck för en motsvarande syn i fråga om upphovsrätt och äganderätt som i föregående motion. Tekniken förändrar sedvanor och måste, enligt motionen, få genomslag i lagstiftningen. Det finns behov av en ny mer begränsad upphovsrätt som endast tar sikte på att förbjuda storskalig, kommersiell piratkopiering.

Enligt förslagsställarna bakom motionerna 2006/07:N297 (mp) (yrkande 6) och 2007/08:N386 (mp) (yrkande 2) bör en legalisering ske av nedladdning av material som illegalt lagts ut på Internet eller andra forum. Legaliseringen ska dock bara avse enskilda personer som gör nedladdningar utan vinstsyfte. Skulle en förutsättning för denna legalisering av nedladdning vara en avkriminalisering av tillgängliggörandet av andras material måste frågan utredas. I syfte att förverkliga dessa förslag lämnas i samma motioner – yrkandena 7 – därutöver förslag om att Sverige ska ta initiativ till omförhandling av internationella avtal och konventioner inom upphovsrättens område.

I motionerna 2006/07:N297 (mp) (yrkande 5) och 2007/08:N386 (mp) (yrkande 1) föreslås att straffet för den som tillgängliggör illegalt material i icke-kommersiella syften inte ska vara fängelse. Endast den som tillgäng-

liggör illegalt material för kommersiella syften ska kunna straffas med fängelse. Motionärernas förslag omfattar samtidigt att enskilda personer som inte har för avsikt att tjäna pengar inte alls ska kunna straffas.

I motion 2008/09:N386 (mp) (yrkande 1) föreslås att fildelning för privat bruk mellan privatpersoner ska avkriminaliseras. I anslutning därtill föreslås (yrkande 2) att Sverige ska omförhandla det EG-direktiv som kräver kriminalisering av fildelning.

I anslutning till förslagen om införande av en utökad rätt till kopiering m.m. lämnas i två motioner också förslag som berör ersättningen till upphovsrättshavarna m.fl.

I motionerna 2006/07:N297 (mp) (yrkande 14) och 2007/08:N386 (mp) (yrkande 11) föreslås att det vid en avkriminalisering av fildelning ska göras noggranna studier av upphovsrättshavarnas intäkter. Syftet med undersökningen är att upphovsrättshavarna ska kompenseras om en avkriminalisering skulle medföra en intäktsminskning.

I samma motioner (yrkandena 11 respektive 9) föreslås en förändring av de system för privatkopieringsersättningar som finns i dag så att de görs såväl mer teknikneutrala som omfattande. Enligt motionärerna ska allt upphovsrättsligt nyttjande ersättas och ersättningen ska utgå till alla upphovsrättshavare. Motionärerna redovisar också sin syn på hur finansieringen ska ske.

Utskottets ställningstagande

Under den allmänna motionstiden de tre senaste åren – och sålunda innan den nu aktuella propositionen avlämnades – har ett antal motioner väckts som avser att skyddet för upphovsrätten ska säkerställas. Det gäller alltifrån mer generellt syftande förslag till mer specifika om att det ska införas en möjlighet till informationsföreläggande. Genom regeringens nu framlagda förslag tillgodoses i allt väsentligt dessa motioner, och de kan därför avstyrkas.

Vidare har ett antal fristående motioner väckts som om de genomfördes i och för sig skulle undanröja merparten av de invändningar som förts fram i avslagsmotionerna men som samtidigt skulle innebära allvarliga ingrepp i den förmögenhetsrätt som uphovsmännen m.fl. tillförsäkras genom den immaterialrättsliga lagstiftningen. Det gäller motionerna om att fildelning för privat bruk skulle tillåtas och därmed avkriminaliseras samt ett par därtill kopplade förslag. Utskottet avstyrker dessa motioner. I stället vill utskottet fästa uppmärksamheten på att regeringens förslag i den nu aktuella propositionen ger ett klart uttryck för och befäster rättsordningens innebörd på det immaterialrättsliga området.

I motionerna 2008/09:N433 (m) (yrkande 3) och 2008/09:N386 (mp) (yrkande 4) läggs integritetsaspekter som grund för förslag om att någon möjlighet till informationsföreläggande inte ska införas eller att det i vart fall ska omgärdas av restriktioner. I motionerna 2008/09:N386 (mp)

(yrkande 3) och 2006/07:N386 (mp) (yrkande 8) lämnas andra förslag som syftar till att värna den personliga integriteten. Samtliga dessa motioner har väckts innan regeringen avlämnade sin proposition. Utskottet anser att riksdagen bör göra ställningstaganden i fråga om integritet med anledning av de motioner som väckts mot bakgrund av de förslag regeringen fört fram. Utskottet kommer i det följande att behandla flera sådana motionsyrkanden. Motionerna avstyrks.

I motion 2007/08:N386 (mp) (yrkande 8) befaras att regeringsförslaget kan få negativa verkningar för polisens möjligheter att ingripa mot annan brottslighet på nätet eftersom de nya lagreglerna kommer att medföra att IP-adresser anonymiseras. Utskottet finner inte dessa farhågor beaktansvärda på ett sådant sätt att motionen bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Även denna motion avstyrks.

Informationsföreläggande

Propositionen

Regeringens förslag om informationsföreläggande omfattar bl.a. följande.

Ett beslut om rätt till information ska endast få meddelas på ansökan av en rättighetshavare eller licenstagare.

Rätten till information utformas så att den gäller oberoende av om det pågår en rättegång om immaterialrättsintrång eller inte. Skyldigheten att lämna information uppstår först efter det att en domstol har prövat en ansökan om informationsföreläggande och bifallit den. För bifall till en begäran krävs att sökanden visar sannolika skäl för att det har begåtts ett intrång och att motparten tillhör den krets av personer som kan åläggas att lämna information.

Information ska kunna fås från bl.a. den som i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller en annan tjänst som har använts vid intrånget eller överträdelsen.

Informationen ska bl.a. syfta till att underlätta utredning av ett intrång eller en överträdelse avseende varan eller tjänsten.

Ett informationsföreläggande ska få meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse (proportionalitetsprövning). Enligt regeringens mening ska det krävas att det är fråga om intrång av en viss omfattning för att en rättighetshavare ska kunna få ut uppgifter om den abonnent som döljer sig bakom ett IP-nummer som använts vid intrång via nätet.

Samordning av ansökningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samordning av ansökningar om informationsföreläggande m.m.

Jämför reservation 4 (s).

Motionerna

I motion 2008/09:N7 (s) (yrkande 5) föreslås att det bör kunna ställas krav på att samtliga rättighetshavare samlas i en för branschen gemensam organisation som handhar alla ansökningar om utlämnande av identiteten bakom en IP-adress och som sköter det efterföljande arbetet.

I motionen anføres bl.a. följande skäl för förslaget. Genomförs propositionen kommer rättighetshavare och licenstagare att få rätt att samla och behandla personuppgifter. Möjligheten att få ut den faktiska identiteten bakom en särskild IP-adress innebär att en persons Internetvanor kan komma att kartläggas. Det görs därmed ett mycket omfattande intrång i den personliga sfären. Alltfler tillbringar alltmer tid på nätet, och genom en kartläggning kan därför en mycket omfattande bild av en persons vanor samlas in. Detta gäller inte bara i fråga om upphovsrättsskyddat material utan även vad gäller t.ex. vilka forum en person deltar i och med vilka det sker interaktiva samtal. Skadan, eller kränkningen, om en sådan kartläggning skulle komma ut, måste bedömas som mycket stor för den enskilde.

Datainspektionen ska övervaka att bestämmelserna i personuppgiftslagen tillämpas men motionärerna anser att det krävs mer långtgående åtgärder för att säkerställa skyddet för den personliga integriteten. Motionärerna uppmärksammar det fall att åtgärder kommer att företas mot en och samma person gällande flera olika rättighetshavares verk. I motionen kritiserar att regeringen inte i tillräcklig omfattning har tagit i beaktande att olika rättighetshavare kan komma att kräva ut en och samma persons identitet flera gånger. Det anses oklart vad det kan komma att innebära för rättsväsendet, men det är otvetydigt att det är både oekonomiskt och ineffektivt samt innebär en fara för spridande av känslig personlig information om många aktörer har rätt att samla och bearbeta personlig information som kan anses vara integritetskränkande.

Motionärerna anser att det är rimligt att branschorganisationerna inte har någon självständig talerätt. Motionsförslaget ska ses med utgångspunkt i att det kan antas att upphovsrättshavarna i stor utsträckning kommer att företrädas av organisationerna via fullmakt. Branschorganisationerna kommer därmed att uppträda som part i de allra flesta ärenden om informationsföreläggande. Förslaget i motionen syftar till att minska antalet personer som har tillgång till personrelaterad information samt förenkla Datainspektionens granskning. En branschövergripande samordning skulle dessutom

kunna ha en återhållande effekt. Förekomsten av en enda välkänd organisation minskar också möjligheten för bedragare att ge sig ut för att företräda upphovsrättshavare med krav på skadestånd.

Enligt motionärerna bakom förslaget i motion 2008/09:N8 (v) (yrkande 1) kan den som laddar ned material drabba flera olika upphovsrättshavare. Det bör, enligt motionärerna, av framför allt integritetsskäl finnas möjligheter till samordning så att personlig information inte handhas av ett alltför stort antal människor.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet konstaterar att regeringen i propositionen har meddelat att den avser att omedelbart inleda en utvärdering av hur möjligheten att ålägga en Internetleverantör ett informationsföreläggande har påverkat rättighetshavare, Internetleverantörer och konsumenter. Utskottet ser det som naturligt att en sådan utvärdering också omfattar frågor av det slag som tas upp i motionerna om den enskildes personliga integritet när flera rättighetshavare begär information om samma IP-adress. Kulturutskottet anser därför att motionerna i sak är tillgodosedda i och med det anförda och att det således inte finns anledning att biträda de nu berörda yrkandena i motionerna 2008/09:N7 (s) och 2008/09:N8 (v).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis när det gäller regeringens förslag om att införa bestämmelser som möjliggör informationsföreläggande anför följande. I gemenskapsrätten ställs krav på att medlemsstaterna ska skydda såväl rätten till egendom, där immateriella rättigheter ingår, som rätten till skydd för privatliv. Staterna har också skyldighet att tillhandahålla ett effektivt rättsmedel inför domstol för var och en som har drabbats av en kränkning av sina rättigheter. Motsvarande krav följer av europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) och dess tilläggsprotokoll. Det krävs alltså att rätten till skydd för privatliv, å den ena sidan, förenas med rätten till skydd för egendom och rätten till effektivt rättsmedel, å den andra sidan.

Medlemsstaterna måste också respektera andra allmänna principer för gemenskapsrätten, såsom proportionalitetsprincipen. Dessa frågeställningar har, såvitt gäller rätten till information, utvecklats i EG-domstolens dom den 29 januari 2008, det s.k. Telefónicamålet (mål nr C-275/06).

Enligt regeringens i propositionen utvecklade resonemang innebär detta bl.a. att det är upp till de enskilda medlemsstaterna att avgöra om en rättighetshavare exempelvis bör kunna få information från en Internetleverantör om vem som har haft en viss IP-adress när den har använts för att begå ett intrång via Internet. Regeringens utgångspunkt för sitt förslag är att bestämmelserna måste utformas så att det uppnås en korrekt balans mellan de olika grundläggande rättigheter som åtnjuter skydd enligt gemenskapens rättsordning. Utskottet instämmer i vad regeringen anför.

Den föreslagna regleringen innebär att en Internetleverantör endast får lämna ut dessa uppgifter till en rättighetshavare om en domstol i det enskilda fallet har beslutat att så ska ske. Det krävs dessutom att rättighetshavaren visar sannolika skäl för att det har begåtts ett intrång, vilket är ett högre beviskrav än vad som krävs för exempelvis en intrångsundersökning. Vidare krävs att domstolen i det enskilda fallet gör en prövning av om åtgärden över huvud taget behöver tillgripas med hänsyn till omständigheterna och om syftet kan tillgodoses genom någon mindre ingripande åtgärd. Det ska alltså göras en avvägning mellan skälen för åtgärden och de olägenheter som åtgärden kan förorsaka motparten eller något annat motstående intresse.

När det gäller personuppgifter, t.ex. uppgifter om vilken abonnent som har haft en viss IP-adress vid ett visst tillfälle, finns det dessutom bestämmelser i personuppgiftslagen som begränsar hur informationen får användas. Av tydlighetsskäl har regeringen föreslagit att en hänvisning ska införas till personuppgiftslagen i de nya bestämmelserna om informationsföreläggande.

Med syfte att abonnenten alltid ska få reda på att denna typ av uppgifter har lämnats ut omfattar regeringens förslag också bestämmelser om att Internetleverantören efter viss tid ska sända en underrättelse om detta till den abonnent som uppgifterna gäller.

Sammantaget anser utskottet att regeringen med detta förslag gjort en bra och nödvändig avvägning av frågorna om proportionalitet och att integritetsaspekterna därmed blivit tillgodosedda. Detta innebär att utskottet gör samma bedömning som regeringen att regleringen därmed är förenlig med grundläggande fri- och rättigheter, inklusive Europakonventionen, och allmänna principer för gemenskapsrätten.

När det gäller förslaget i motion 2008/09:N7 (s) (yrkande 5) om krav på samordning genom en branschorganisation framgår inte vad motionärernas yrkande närmare innebär.

De åtgärder, förfaranden och sanktioner som avses i direktivet ska enligt detsamma kunna påkallas av rättighetshavaren (artikel 4.a). Denna regel är som regeringen konstaterar tvingande. Av direktivet följer att medlemsstaterna även *får* ge vissa andra personer och organ som nämns i artikel 4.b–4.d, däribland branschorganisationer, rätt att ansöka om de aktuella åtgärderna. Dessa regler är således inte tvingande.

Det torde i förhållande till direktivet vara uteslutet att i lag göra det till en förutsättning – ett krav – för en ansökan om informationsföreläggande att den anhängiggörs av en branschorganisation eller att den biträds av organisationen för att därigenom uppfylla motionärernas krav på samordning. En sådan reglering skulle också strida mot grundläggande svenska rättsprinciper. Det svenska systemet bygger på att enskilda alltid har rätt att företräda sig själva i civilrättsliga processer inför domstol.

Motionärerna anser att det är rimligt att branschorganisationerna inte har någon självständig talerätt – vilket innebär att talerätten kan utnyttjas oberoende av rättighetshavaren – och delar således regeringens slutsats om att det inte bör göras några lagändringar som ger branschorganisationerna en sådan talerätt.

En annan tanke skulle kunna vara att lagstiftaren ger organisationen ett obligatoriskt ombudsmannaskap med syfte att tvinga fram en samordning. Också en sådan tanke kan ifrågasättas med utgångspunkt i direktivet. Den går dessutom inte att förena med grundläggande svenska rättstraditioner på området. För att uppnå det i motionen uppställda syftet skulle dessutom fordras något slag av sekretessbestämmelse som innebär att huvudmannen (rättighetshavaren) inte skulle få ta del av hela det material som organisationen har tillgång till om en presumtiv motpart. Även denna tanke är svår att förena med den rättstradition vi har. En rättighetshavare måste naturligtvis inför sitt ställningstagande om ytterligare rättsliga åtgärder ska vidtas få veta vem dessa ska riktas mot och hur bevisläget ser ut.

Motionen reser dessutom hos utskottet invändningar som rör vad som brukar betecknas som den negativa föreningsfriheten, dvs. avser frågan om den enskildes rätt att stå utanför en förening.

Det kan antas att relativt få rättighetshavare själva kommer att agera för att få till stånd ett informationsföreläggande. Det kan säkert nämnas många fördelar med att låta en branschorganisation agera för att komma till rätta med upphovsrättsliga intrång. Det kan ske genom att rättighetshavaren ger organisationen en fullmakt att företräda honom eller henne. Hur en rättighetshavare låter sig företrädas i en rättssak – både inom och utanför en process – bör dock vara en fråga för honom eller henne. Det är samtidigt också en fråga för en branschorganisation vilka uppgifter den ska ha och hur dessa uppgifter ska lösas. Denna fråga avgörs ytterst av organisationens medlemmar.

Det finns mot denna bakgrund enligt utskottets mening inte anledning för riksdagen att närmare göra överväganden avseende förslagen om samordning av ansökningar om informationsföreläggande m.m. Det ska i sammanhanget erinras om att den utvärdering som regeringen avser att genomföra omfattar hur möjligheten att ålägga en Internetleverantör att lämna information om intrång på Internet har påverkat rättighetshavare, Internetleverantörer och konsumenterna. Motionerna avstyrks i nu aktuella delar.

Inriktning på fildelning i kommersiell skala

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att det huvudsakliga syftet med lagstiftningen bör vara att komma åt den fildelning som sker i kommersiell skala.

Jämför reservation 5 (s).

Motionen

I motion 2008/09:N7 (s) (yrkande 2) lämnas förslag i syfte att skapa en tillfredsställande balans mellan ett starkt skydd av upphovsrätten och värdandet av den personliga integriteten. Motionärerna anser att det i första hand är angeläget att komma åt dem som tjänar pengar på att ladda upp eller på annat sätt tillgängliggöra upphovsrättsskyddat material på Internet. Detta konstateras också vara huvudsyftet med EG-direktivet och det problem som lagstiftningen i främsta rummet måste komma åt. Det är särskilt angeläget att det föreligger proportionalitet mellan skyddet av upphovsrätten och den personliga integriteten när det som i detta fall gäller civilrättsliga processer där resursstarka organisationer kan komma att ställas mot enskilda individer. Därför bör det, som vägledning åt domstolarna, göras tydligt att det huvudsakliga syftet med lagstiftningen är att komma åt den fildelning som sker i kommersiell skala.

Kulturutskottets yttrande

Även om det är av stor vikt att komma åt de kommersiella intressen som ligger bakom den illegala fildelningen finns det enligt utskottets i yttrandet utvecklade mening mycket som talar för att det inte bör föras in något krav på att fildelning ska ha skett i kommersiell skala för att domstolen ska lämna ut uppgift om vem som har det IP-nummer som har gjort det aktuella intrånget. Kulturutskottet föreslår därför att näringsutskottet avstyrker här aktuellt motionsyrkande.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening skulle de nya reglerna om informationsföreläggande förlora mycket av sin effektivitet om de på det sätt som föreslås i motionen skulle få begränsad giltighet när det gäller fildelning i icke-kommersiell skala. En sådan ordning bedömer utskottet inte heller vara förenlig med de internationella skyldigheter Sverige har att tillhandhålla ett effektivt skydd för upphovsrätten i den digitala miljön. Det förtjänar att särskilt noteras att det stora antal olagliga ned- och uppladdningar som görs av enskilda utan att något kommersiellt intresse är inblandat, sammantaget, i betydande utsträckning riskerar att underminera de rättigheter som regeringens förslag avser att säkerställa. Den olagliga fildelning som sker på kommersiell basis är inte det huvudsakliga problemet.

Ytterligare en invändning kan göras mot förslaget om att ett informationsföreläggande huvudsakligen endast ska få meddelas i fall som avser fildelning i kommersiell skala. Det torde nämligen vara i huvudsak omöjligt att göra ett rekvisit om fildelning i kommersiell skala ens sannolikt när utgångspunkten är att fildelningen inte kan kopplas till någon bestämd person.

Skild från frågan om fildelning i kommersiell skala är den i propositionen behandlade frågan som gäller krav på viss omfattning av intrång för att en Internetleverantör ska föreläggas att lämna ut uppgift om den abonnent som döljer sig bakom ett IP-nummer som använts vid intrång via nätet. Förslaget har utformats så att domstolen alltid ska göra en proportionalitetsbedömning och då väga rättighetshavarens behov av information mot andra intressen, bl.a. den enskildes integritet. Därigenom kommer ett krav på intrång av viss omfattning att gälla enligt vad regeringen närmare beskriver i propositionen. Den utvärdering regeringen avser att genomföra ska särskilt omfatta en uppföljning av om bestämmelserna i första hand används för att vidta åtgärder mot intrång i stor omfattning.

Utskottet kan inte ställa sig bakom motionsförslaget och anser således att riksdagen bör avslå det aktuella yrkandet.

Bevisvärdering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bevisvärdering.

Jämför reservation 6 (s).

Motionerna

I motion 2008/09:N7 (s) (yrkande 3) uppmärksammas bevisvärderingen i fråga om möjligheterna av att en persons trådlösa uppkoppling använts av någon annan. För att införliva direktivet i svensk lagstiftning fullt ut krävs att rättighetshavare får rätt till information om intrångsgörare. Enligt EG-domstolen står det länderna fritt att avgöra hur ett effektivt skydd av upphovsrätten ska åstadkommas på Internet, dvs. huruvida identiteten bakom en IP-adress ska lämnas ut även i fall då ingen rättsprocess pågår. Motionärerna anser att propositionen går längre än vad direktivet kräver och att det finns en del frågetecken kring förslagets utformning i dessa delar.

Regeringen föreslår att det för bifall till en begäran om informationsföreläggande ska krävas att sökanden visar sannolika skäl för att det i objektiv mening har begåtts ett intrång. Det är dock oklart vad som kommer att krävas i form av teknisk bevisning för att nå beviskravet ”sannolika skäl”. Enligt motionärerna får domstolarna utveckla detta i praxis men det krävs att lagförslaget förtydligas. Det finns bl.a. en risk för att en persons Internetuppkoppling utan dennes kännedom används för att begå brott. Vidare kan det vara så att en person har lånat ut sin uppkoppling till

vänner eller att andra i familjen har nyttjat den. Det borde därför i lagstiftningsärendet tydliggöras att meningen inte är att ställa alltför långtgående krav på den enskilde att skydda sig mot otillåtet nyttjande av den egna Internetuppkopplingen. Möjligheten att använda en annan persons trådlösa uppkoppling för t.ex. illegal fildelning kommer nog att finnas kvar, oavsett de säkerhetssystem som den enskilde använder sig av. Motionärerna anser att vad de framfört bör vägas in vid domstolens bedömning av om beviskravet uppnås samt vid dess proportionalitetsbedömning där värdet av att värna upphovsrättshavarens rättigheter vägs mot den skada i form av en kränkning av den personliga integriteten som en person utsätts för när uppgifter om honom eller henne lämnas ut.

Enligt motionärerna bakom förslaget i motion 2008/09:N8 (v) (yrkande 2) är det oklart vad som kommer att krävas för teknisk bevisning när upphovsrättshavaren vill få identiteten bakom en IP-adress utlämnad, dvs. att nå det i lagen uppställda beviskravet ”sannolika skäl”. Ett av problemen gäller den trådlösa Internetuppkopplingen vilken kan användas av andra utan innehavarens kännedom. Motionärerna önskar att oklarheterna tillrättas.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet är medvetet om att obehöriga kan utnyttja trådlösa Internetuppkopplingar för att begå otillåtna handlingar med hjälp av Internet och att detta innebär en risk för att felaktiga personuppgifter lämnas ut till följd av ett informationsföreläggande. Utskottet anser dock i likhet med regeringen att det är domstolen – och inte lagstiftaren – som ska avgöra exakt vilken bevisning som ska krävas för ”sannolika skäl”. Kulturutskottet biträder således regeringens förslag i denna del. Utskottet föreslår därför att näringsutskottet avstyrker de nu behandlade yrkandena i motionerna 2008/09:N7 (s) och 2008/09:N8 (v).

Utskottets ställningstagande

Enligt regeringens förslag krävs för bifall till en begäran om informationsföreläggande att sökanden visar sannolika skäl för att det har begåtts ett intrång och att motparten tillhör den krets av personer som kan åläggas att lämna information. Det bör kanske särskilt noteras att beviskravet avser att ett intrång har begåtts och inte är kopplat till ett tänkt huvudyrkande i en eventuell skadeståndsprocess riktad mot abonnenten. I motionerna argumenteras inte mot det beviskrav som föreslås bli gällande utan de avser hur beviskravet närmare ska tillämpas.

Regeringens förslag om möjligheter till ett informationsföreläggande avser således ett första rättsligt steg för rättighetshavaren att utrona vem som står bakom ett intrång. Namnet på den abonnent vars Internetuppkoppling använts vid intrånget är en viktig uppgift men utgör endast en bland flera omständigheter med betydelse för frågan om det går att rikta anspråk mot någon och i så fall vem som kan göras ansvarig.

I Sverige tillämpas sedan länge grundläggande och viktiga principer om fri bevisföring och fri bevisvärdering. Principen om fri bevisvärdering har fastslagits i 35 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken. Enligt bestämmelsen ska rätten, efter samvetsgrann prövning av allt som förekommit, avgöra vad som är bevisat. Det finns ett fåtal särskilda bestämmelser som utgör undantag från vad som nu sagts. Det rör sig vanligen om att vissa skriftliga handlingar ska utgöra exklusivt bevis för en omständighet. (Det gäller t.ex. 24 § delgivningslagen [1970:428] avseende intyg som vissa personer kan utfärda om att delgivning har skett och 10 kap. 2 § ärvdabalken om att testamentsvittnenas uppgifter om att upprättandet av ett testamente gått till som anges i lagen ska äga tilltro.) Det kan kanske finnas skäl att särskilt uppmärksamma att propositionen behandlar bevisvärderingsfrågor endast ur en allmän och principiell synvinkel.

Det är således domstolen – och inte lagstiftaren – som ska avgöra värdet av de bevis som läggs fram för den. Det finns därför inte anledning för riksdagen att närmare överväga de nu behandlade yrkandena i motionerna. Förslagen avstyrks.

Offentliggörande av domstolsavgörande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som gäller ersättningsskyldigheten för offentliggörande av ett domstolsavgörande.

Jämför reservation 7 (s).

Propositionen

Regeringen föreslår att det i bl.a. upphovsrättslagen införs nya bestämmelser som innebär att domstol i mål om intrång eller överträdelse som avses i 53 § upphovsrättslagen, på yrkande av käranden, får ålägga den som har gjort eller medverkat till intrånget eller överträdelsen att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet. Motsvarande ska gälla i fråga om försök och förberedelse.

Genom att skyldigheten avser ”lämpliga åtgärder” markeras enligt regeringen att åtgärderna ska anpassas efter omständigheterna i det enskilda fallet.

Motionen

I motion 2008/09:N7 (s) (yrkande 4) föreslås vissa förändringar i fråga om offentliggörande av ett domstolsavgörande. Motionärerna anser att regeringens tolkning av direktivet – artikel 15 – inte tillräckligt definierar vad som är proportionerligt att kräva i detta avseende utöver skadestånd, särskilt med tanke på att svensk immaterialrätt saknar liknande bestämmelser. De anser därför att den spridning av information om domen som en inträngs-

görare kan åläggas att bekosta i de allra flesta fall bör handla om en publicering på upphovsrättshavarens hemsida eller liknande. Publiceringen ska inte få omfatta några personuppgifter. Möjligheten att kräva en mer omfattande spridning av domen bör begränsas till att gälla fildelning i kommersiell skala. Domstolen bör ha en möjlighet att inskränka kostnaderna för intrångsgöraren avseende spridningen av domen om det finns särskilda skäl. Det är också nödvändigt att domstolen kan inskränka kostnaderna så att de är skäliga i förhållande till intrångsgörarens kostnader i målet i övrigt. Lagförslagen bör därför förändras i dessa avseenden.

Utskottets ställningstagande

Genom regeringsförslaget får domstol ålägga den som har gjort eller medverkat till ett intrång eller en överträdelse att bekosta ”lämpliga åtgärder” för att sprida information om domen i målet.

Genom att ersättningsskyldigheten avser ”lämpliga åtgärder” markeras i enlighet med vad regeringen anför att åtgärderna ska anpassas efter omständigheterna i det enskilda fallet. I bedömningen av vad som i det enskilda fallet är lämpligt ligger att åtgärden måste vara rimlig i förhållande till vad målet rör. Det exempel regeringen anger i specialmotiveringen till den nya – här aktuella – 53 h § upphovsrättslagen när det kan vara rimligt att domstolen beslutar att intrångsgöraren ska bekosta åtgärder för att sprida information om domen gäller när en rättighetshavare har ett befogat intresse av att sprida information om att varor som har köpts i en viss butik, eller av viss återförsäljare, är kopior. Domstolens beslut i ett sådant fall sägs exempelvis kunna innebära att intrångsgöraren åläggs att bekosta tryckning av hela eller delar av domen i en eller flera tidningar.

Regeringen anför som självfallet att personuppgiftslagens bestämmelser måste beaktas när information om domen sprids. Vid publiceringen av en dom torde, såsom regeringen anför, det mycket sällan finnas skäl att namnge intrångsgöraren om denne är en privatperson.

Regeringens förslag innebär enligt utskottets mening en rimlig avvägning mellan de olika intressen som kan förekomma.

Regeringsförslaget bygger i nu aktuell del på artikel 15 i direktivet. Direktivbestämmelsen, som också talar om ”lämpliga åtgärder”, ger enligt utskottets mening inte utrymme för nationella bestämmelser som kategoriskt utesluter en mer omfattande publicering än på rättighetshavarens hemsida eller liknande om intrång i form av fildelning inte kan bedömas ha skett i kommersiell skala.

Direktivet och regeringens förslag är som redan framgått utformade så att domstolens förordnande om ersättning endast kan avse lämpliga åtgärder för att sprida information om avgörandet. Utskottet anser att det inte finns något att invända mot att den nu aktuella bestämmelsen innebär att

intrångsgöraren fullt ut får bekosta åtgärder som bedömts som lämpliga. Det skulle inte vara rimligt att rättighetshavaren i ett sådant fall inte skulle få hela sin kostnad ersatt.

Motionen avstyrks i denna del.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet föreslår att näringsutskottet tillstyrker regeringens lagförslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har som framgår ovan bedömt att det saknas skäl att avslå propositionens lagförslag eller att förändra deras innehåll med anledning av de mot dem stående motionerna.

Utskottet anser att regeringens lagförslag bör genomföras av de skäl regeringen anfört. Riksdagen bör således med bifall till propositionen anta lagförslagen.

Utvärdering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen vad utskottet anför i fråga om inriktningen av den av regeringen aviserade utvärderingen av lagstiftningen och om att regeringen för riksdagen ska redovisa utvärderingen.

Propositionen

Regeringen konstaterar i propositionen att den föreslagna regleringen innehåller ett antal rättssäkerhetsgarantier. Den är därmed enligt regeringens bedömning förenlig med grundläggande fri- och rättigheter, inklusive Europakonventionen, och allmänna principer för gemenskapsrätten. Eftersom det är fråga om ett nytt förfarande kommer regeringen emellertid att följa utvecklingen noggrant. Regeringen avser att omedelbart inleda en utvärdering av hur möjligheten att ålägga en Internetleverantör att lämna information om intrång på Internet påverkar rättighetshavare, Internetleverantörer och konsumenter. Utvärderingen ska omfatta en löpande uppföljning av hur många nya ärenden bestämmelserna ger upphov till och hur informatio-

nen används, särskilt i vilken utsträckning den används för att skicka ut s.k. varningsbrev och för att inleda en domstolsprocess. Utvärderingen ska även omfatta en löpande uppföljning av andra effekter av de nya bestämmelserna. Utvärderingen ska vidare särskilt omfatta en uppföljning av om bestämmelserna i första hand används för att vidta åtgärder mot intrång i stor omfattning. Om utvärderingen ger anledning till det, kommer regeringen att föreslå behövliga regelförändringar.

Förslaget om att rättighetshavare ska få möjlighet till informationsföreläggande bedöms av regeringen medföra ökade kostnader för rättsväsendet. Kostnaden får finansieras inom utgiftsområdet. Förslagen i övrigt bedöms inte medföra några ökade kostnader för det allmänna.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet förutsätter att man vid utvärderingen inte bara beaktar hur den föreslagna regleringen påverkar den personliga integriteten för Internetanvändarna utan också att rättighetshavarnas möjligheter att få tillgång till begärda uppgifter verkligen blir tillgodosedda. Enligt kulturutskottet bör regeringen i det sammanhanget uppmanas att föreslå de förändringar som behövs i det fall utvärderingen skulle visa på en obalans i den nu beskrivna intresseavvägningen.

Enligt kulturutskottets mening finns det anledning att överväga om inte de nu aktuella lagändringarna bör kompletteras med en brett upplagd information riktad till i första hand skolväsendet för att öka förståelsen för upphovsrättens betydelse för det kulturella skapandet. En ökad förståelse är en nödvändig förutsättning för att legala alternativ ska kunna utvecklas.

Kulturutskottet har inte yttrat sig över den följande motionen.

Motionen

I motion 2008/09:N7 (s) påpekas att det finns en rad osäkerhetsmoment vad gäller hur den nya lagen faktiskt kommer att tillämpas och vilka konsekvenser den kommer att få såväl för upphovsrättshavarens möjligheter att få ersättning för sina verk som för brukarna och vanliga Internetanvändare. Det finns även all anledning att följa upp huruvida det uppstår situationer där personer drabbas av att deras Internetabonnemang har missbrukats av någon annan för illegal fildelning.

I motionen anförs att det finns anledning att noga följa hur de nya lagbestämmelserna påverkar domstolarnas arbetssituation. Det bör ske mot bakgrund bl.a. av att domstolarna redan är under stark ekonomisk press med risk för ekonomiskt underskott i verksamheten. I motionen (yrkande 7) föreslås att regeringen särskilt ska följa hur domstolarnas arbetsbörda och ekonomiska situation påverkas.

Utskottets ställningstagande

Såsom framgått avser regeringen att omedelbart inleda en utvärdering av hur möjligheten att åläggas en Internetleverantör att lämna information om intrång på Internet påverkar rättighetshavare, Internetleverantörer och konsumenter.

Med anledning av det motionsförslag som tar sikte på domstolarnas arbete bör särskilt påpekas att utvärderingen kommer att fånga upp hur domstolarnas arbete påverkas av de nya bestämmelserna. Regeringen har med anledning av att dess förslag bedöms medföra ökade kostnader för rättsväsendet uttalat att kostnaden får finansieras inom utgiftsområdet. Frågan om finansieringen av ökade kostnader för domstolarnas del kommer således att bli föremål för överväganden vid riksdagens hantering av statens budget. Mot denna bakgrund får motionärerna anses i allt väsentligt bli tillgodosedda. Riksdagen bör således avslå det här aktuella motionsyrkandet.

Det är inte ovanligt att ny lagstiftning följs upp med utvärderingsinsatser. Utskottet lägger i detta lagstiftningsärende mycket stor vikt vid att sådana insatser kommer till stånd, främst med hänsyn till att en väl avvägd balans mellan den enskildes integritet och skyddet för immaterialrätten ska säkerställas. Att en utvärdering genomförs är värdefullt mot bakgrund av de farhågor om lagstiftningens verkningar som förts fram både inom och utom riksdagen.

Det är enligt utskottets mening av stort intresse att utvärderingen ger en bred bild av de omständigheter under vilka rättighetshavarna begär informationsföreläggande. Domstolarnas beslut i fråga om informationsföreläggande bör belysas både i vad de innebär bifall och avslag. En central fråga gäller naturligtvis domstolarnas proportionalitetsbedömning och särskilt vilken omfattning de intrång har som görs gällande, dvs. frågan om bestämmelserna i första hand används för att vidta åtgärder mot intrång i stor omfattning. Liksom kulturutskottet anser näringsutskottet att utvärderingen också bör omfatta frågan om rättighetshavarnas möjligheter att få tillgång till begärda uppgifter i befogad omfattning. En annan fråga som bör ges uppmärksamhet är om lagens beviskrav, sannolika skäl, är en lämplig nivå. Av intresse är också hur rättighetshavarna agerar sedan de efter ett bifallsbeslut fått ut ett efterfrågat abonnentnamn. I detta avseende bör belysas bl.a. hur vanligt det är med s.k. varningsbrev och uppgörelser utom rätta. I fråga om de krav som drivs vidare till domstol bör kartläggas vilka rättegångskostnadsbelopp som döms ut. Det är också av intresse hur rättighetshavarna låter sig företrädas inte bara i domstol utan också vid direktkontakter med de personer som de riktar krav mot.

Utskottet önskar dessutom särskilt få kunskap om i vilka fall intrångsgörare åläggs att bekosta åtgärder för att sprida information om dom i mål om intrång på Internet, och då särskilt vilka typer av åtgärder som domstolarnas beslut gäller.

Regeringen har angivit att den kommer att föreslå regelförändringar, om utvärderingen ger anledning till det. Eftersom utvärderingen också bör ge riksdagen ett underlag för vidare överväganden bör regeringen för riksdagen redovisa resultatet av utvärderingen, oavsett resultatet av det egna ställningstagandet till regelförändringar. En redovisning av resultat av utvärderingsarbetet bör delges riksdagen i lämpliga former då underlag finns.

Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

Kulturutskottet anser att det finns anledning till överväganden om en brett upplagd information, i första hand riktad till skolväsendet, för att öka förståelsen för upphovsrättens betydelse för det kulturella skapandet.

Enligt näringsutskottets mening fördelas ansvaret på många samhällsaktörer att sprida kunskap om lagarnas betydelse för samhällslivet. Det handlar bl.a. om att lagarna är en av grundpelarna för det demokratiska styrelsesättet och en fungerande ekonomi. Det gäller också – vilket utskottet inledningsvis särskilt påpekat vad gäller de immateriella rättigheterna – lagarnas betydelse för kreativitet och innovation.

Skolan har självfallet en viktig uppgift att föra ut grundläggande kunskap om rättssystemets funktion till sina elever, och det förefaller naturligt att skolan tar upp brännande rättspolitiska frågeställningar i sin undervisning. Också näringslivet har, och tar, ett ansvar. Det gäller t.ex. branschorganisationerna inom det upphovsrättsliga området. I sammanhanget ska också uppmärksammas att man inom Justitiedepartementet under förra året färdigställt en broschyr med titeln Att kunna leva på sitt skapande, Ett informationsmaterial om upphovsrätt. Broschyren som vänder sig till lärare och elever, i första hand på gymnasiet men även på högstadiet, kan kostnadsfritt beställas på regeringens webbplats där den även kan laddas ned.

Det ligger naturligtvis också ett ansvar på politiker och andra samhällsdebattörer att delta i den offentliga debatt som rör rättsliga frågor.

Förslag om en upphovsrättskommission

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om inrättande av en upphovsrättskommission med uppgift bl.a. att anpassa upphovsrätten till teknikutvecklingen.

Jämför reservation 8 (s).

Motionerna

I motion 2008/09:N7 (s) (yrkande 6) föreslås att en kommission för upphovsrätt och tillgänglighet på Internet tillsätts. Med anledning av den snabba teknikutvecklingen och den ständiga strömmen av alternativa, såväl lagliga som olagliga, distributionskanaler, samt ett i högsta grad föränder-

ligt konsumentbeteende riskerar lagen att vara överspelad redan när den träder i kraft. Det finns redan i dag t.ex. en rad olika sätt att skydda sin identitet för den som vill surfa anonymt. Den snabba tekniska utvecklingen för med sig såväl hot som möjligheter både för de kulturellt yrkesverksamma och för konsumenterna. Detta är en utveckling som regeringen måste följa aktivt med en ständig handlingsberedskap. Kommissionen bör till en början ges ett treårsmandat att följa utvecklingen, rapportera till regeringen och föreslå åtgärder.

I motion 2008/09:N298 (c) från den allmänna motionstiden anförs att dagens upphovsrättslagstiftning lider av legitimitetsproblem och konstateras att frågorna om fildelning för privat bruk och de ibland integritetskränkande åtgärder som vidtas mot fildelare är det främsta skälet till detta. I takt med att de uppväxande generationerna alltmer ifrågasätter den rådande upphovsrätten och dess konsekvenser kommer kraven på en förändrad upphovsrätt att bli starkare. Motionären anser att lagstiftningen måste uppfattas som rättvis av så många som möjligt, både användare och skapare. Ett förslag lämnas om att en upphovsrättskommission ska tillsättas. Kommissionen ska se över det upphovsrättsliga systemet och därvid ha som uppgift att se till att lagstiftningen inte blir ifrånsprungen av den tekniska utvecklingen. Kommissionens arbete föreslås omfatta en rad frågor. Det gäller bl.a. hur man skapar en balans mellan det allmännas och användarnas intressen gentemot upphovsmännens och rättsinnehavarnas intressen, hur man främjar mesta möjliga kreativitet, skapande och innovation, hur man anpassar och gör lagstiftningen flexibel i förhållande till den tekniska utvecklingen. Vidare föreslås kommissionens arbete omfatta ersättningssystemet, möjligheterna att skapa en europeisk variant av "fair use" och alternativ till den traditionella upphovsrätten i form av t.ex. "Creative Commons" (se om dessa begrepp följande stycke). Motionären pekar också på frågor som gäller de internationella överenskommelserna på området.

Utskottet noterar här från motionen att begreppet "fair use" används inom amerikansk rätt och avser begränsningar och undantag i upphovsrätten. Om användningen av något som är upphovsrättsskyddat kan anses vara "fair use" så kan rättighetshavaren inte styra eller begränsa denna användning. "Creative Commons" är enligt motionen ett slag av licensieringssystem som ger upphovsmannen möjlighet att förbehålla sig några, men inte alla, rättigheter den traditionella upphovsrätten består av.

Utskottets ställningstagande

Upphovsrättslagen genomgick 2005 en stor reform med syfte att anpassa den till det informationssamhälle vi lever i (prop. 2004/05:110, bet. 2004/05:LU27). Lagen föreslås nu genom propositionen och detta betänkande förändras i flera viktiga avseenden. För närvarande pågår en större utredning om upphovsrätten (dir. 2008:37). Regeringen har dessutom aviserat en utvärdering med anledning av sitt aktuella förslag och förklarat att om

utvärderingen ger anledning till det, kommer regeringen att föreslå de förändringar av reglerna som behövs. Också internationellt pågår arbete som avser frågor med betydelse för den reglering som görs i upphovsrättslagen. Mot bakgrund av de överväganden som gjorts och nu görs anser utskottet att det inte finns tillräckliga skäl att här initiera ytterligare, mer vittomfattande utredningsinsatser på detta område av immaterialrätten.

Riksdagen bör således avslå de här aktuella motionsyrkandena.

Konkurrens

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa konkurrensfrågor.
Jämför reservation 9 (mp).

Motionerna

Enligt förslagsställarna bakom motionerna 2006/07:N297 (mp) (yrkande 3) och 2007/08:N386 (mp) (yrkande 5) bör Konsumentverkets och Konkurrensverkets tillsyn förstärkas och effektiviseras över hur branscherna för tillverkning och distribution av musik, film och dataprogram m.m. fungerar. Enligt motionärernas uppfattning är det uppenbart att konkurrensen nu brister och att konsumenternas intressen inte bevakas.

I motionerna 2006/07:N297 (mp) (yrkande 15) och 2007/08:N386 (mp) (yrkande 12) lämnas förslag om att Konsumentverket och Konkurrensverket tillsammans med sina europeiska motsvarigheter ska arbeta för en förbättrad konkurrens mellan distributörer av musik, film och andra produkter i Sverige och övriga Europa.

I motion 2006/07:N297 (mp) (yrkande 13) föreslås att en noggrann undersökning sker av konsumtionsmönster på Internet m.m. för att få kunskap om vilka de typiska konsumenterna är, vad de köper och på vilket sätt de gör det.

Också förslagen i motionerna 2006/07:N297 (mp) (yrkande 2) och 2007/08:N386 (mp) (yrkande 4) avser aspekter som gäller konkurrens. I motionerna föreslås att möjligheten att använda s.k. tekniska kopieringskydd som försvårar ett legalt användande av skyddat material ska inskränkas. Detta kan ske genom krav på öppna standarder för tekniska skydd som alla marknadsaktörer kan använda sig av med tillämpning av rimliga licensvillkor. Genom de olika skydd som nu används stängs konsumenten in i ett och samma format vilket försvårar för honom eller henne att byta tillverkare av mediespelare eller tjänst för att t.ex. köpa musik. Syftet med förslaget är att förbättra konkurrensen och konsumentens ställning.

Enskilda konsumenter som inte kunnat använda sina legalt förvärvade filmer, musikstycken eller dataprogram på grund av tekniska skydd ska enligt förslaget i motionerna 2006/07:N297 (mp) (yrkande 4) och 2007/08:N386 (mp) (yrkande 6) enklare kunna få skadestånd av den som lagt in skydden.

Vissa kompletterande upplysningar

Genom lag som trädde i kraft den 1 juli 2005 infördes nya bestämmelser om skydd för tekniska åtgärder (prop. 2004/05:110, bet. 2004/05:LU27). Bestämmelserna innebär bl.a. att det blev straffbart att tillverka eller sälja produkter, eller tillhandahålla tjänster, som huvudsakligen är utformade för att kringgå en digital eller analog spärr, eller annan teknisk åtgärd, som hindrar eller begränsar framställning av exemplar eller tillgängliggörande för allmänheten av upphovsrättsligt skyddade verk. Själva kringgåendet av den tekniska åtgärden blev också förbjudet, dock utan att förbudet gäller när någon, som lovligen har tillgång till ett exemplar av ett upphovsrättsligt skyddat verk, kringgår en teknisk åtgärd för att kunna se eller lyssna på verket eller prestationen. Bestämmelserna syftar bl.a. till att ge upphovsmännen och till upphovsrätten närstående rättighetshavare ökat skydd mot otillåtna förfoganden över deras skyddade verk och prestationer i den digitala miljön, t.ex. på Internet. Ett annat syfte är att stimulera handel med upphovsrättsligt skyddade verk i denna miljö. Bestämmelserna genomförde Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället.

Utskottets ställningstagande

I fråga om motionsförslaget som avser skyddet för tekniska åtgärder vill utskottet uppmärksamma att en relativt ny lagstiftning gäller på området. Det saknas skäl att ompröva denna lagstiftning. Det finns inte heller tillräckliga skäl för utskottet att förorda de uppdrag och utredningsinsatser i olika konkurrensfrågor som efterfrågas i motionerna i övrigt. Utskottet förutsätter att Konkurrensverket följer konkurrensförhållandena även på nu aktuella områden och vidtar erforderliga konkurrensfrämjande åtgärder om verket så finner behövligt. Motionerna avstyrks i nu berörda delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (v, mp)

av Kent Persson (v) och Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:N9 och 2008/09:N10.

Ställningstagande

Vi anser att regeringens lagförslag är problematiska ur rättssäkerhetssynpunkt och att deras effekt på den illegala kopieringen kommer att bli högst begränsad. Vi önskar att regeringen ska återkomma med nya lagförslag där våra invändningar beaktas. De allra flesta av de problem som finns med de nu framlagda lagförslagen är inte någon nödvändig följd av Sveriges skyldighet att genomföra sanktionsdirektivet.

För tydlighetens skull vill vi framhålla att vi är för upphovsrätt, såväl i dess ideella som ekonomiska del. Den upphovsrättsliga regleringen lider av stora brister eftersom den inte utvecklats i takt med tekniken. Vi anser att möjligheterna till kopiering för personligt bruk ska breddas och att vidare överväganden bör ske i frågan om det ska bli tillåtet att göra upphovsrättskyddat material tillgängligt så länge det inte sker kommersiellt.

Genom lagförslagen tas flera steg som underlättar för rättighetshavare att själva driva rättsprocesser, något som i praktiken ersätter den roll som polis och åklagare har. I fråga om regeringsförslaget i den del det gäller informationsföreläggande anser vi att man bör undvika denna typ av lagstiftning som för över rättsprocesser från det straffrättsliga till det civilrättsliga området eftersom parterna inte är ekonomiskt jämbördiga. Detta gör vi med hänvisning till att civilrättsprocessen är konstruerad med utgångspunkt i att parterna är någorlunda jämbördiga. Vi vill peka på de hårda ekonomiska konsekvenser som följer av att man förlorar ett civilmål, bl.a. avseende skyldigheten att ersätta den vinnande partens rättegångskostnad. Denna risk att drabbas ekonomiskt öppnar upp för alltför stora skadeståndskrav, som på goda grunder kan upplevas som utpressning, och driver fram orättfärdiga förlikningar. Vidare bör uppmärksammas att det i ett brottmål för åklagaren gäller en objektivitetsprincip vars motsvarighet saknas i ett

civilmål. Genom att ställa oss bakom motionerna 2008/09:N9 (v) och 2008/09:N10 (mp) vill vi också bidra till en vidgad debatt om hur brott ska hanteras av ett opartiskt rättsväsende. Genom lagförslagen tas flera steg som underlättar för rättighetshavare att själva driva rättsprocesser, något som i praktiken ersätter den roll som polis och åklagare har.

Vi tar avstånd från de låga beviskrav som enligt regeringsförslaget ska gälla och riktar särskild kritik mot regeringens bristande resonemang om vilken bevisning som ska krävas. Vi vill uppmärksamma de bevissvårigheter som kommer att föreligga och hur lätt det uppstår fel i hanteringen av IP-adresser. Domstolarnas prövning kommer att brista i rättssäkerhet.

Det bör observeras att Sverige inte är förpliktat att införa regler om informationsföreläggande mot privatpersoner. I detta avseende hänvisar vi till direktivets artikel 8 punkt 3 e och till det s.k. Telefónicamálet där EG-domstolen slagit fast att direktivet inte får tolkas på ett sätt som kommer i konflikt med de grundläggande rättigheterna, såsom rätten till respekt för privatlivet. Vi vill i detta sammanhang kritisera regeringens beredning genom att hänvisa till Lagrådets mening om att det hade varit önskvärt att regeringens intresseavvägning vilat på ett fylligare underlag såvitt avser förslagets betydelse för enskildas integritet.

Med anledning av regeringens förslag i den del det innebär att ett informationsföreläggande bara ska kunna meddelas vid misstanke om kopiering (nedladdning) som är omfattande, vill vi påpeka att den som använder något av de vanliga fildelningsprogrammen gör ett verk tillgängligt samtidigt som det laddas ned. Detta innebär att det i princip föreligger ett intrång av tillräcklig omfattning för att ett föreläggande ska meddelas. Det kan konstateras att regeringen har uttalade ambitioner att möjliggöra ingripanden mot dem som ägnar sig åt fildelning i stor skala. Varken lagtext eller propositionen i övrigt urskiljer den fildelning som man vill komma åt. Regeringen har i stället försökt lägga ett allmänt ansvar på rättighetshavarna att inte fullt ut använda de rättigheter de nu får.

Ytterligare en svaghet med regeringens förslag är att det i processen inte kommer att finnas någon företrädare för abonnenten. Sökandens argument kommer därför inte att bli bemötta och domstolens bifallande beslut kommer inte att kunna överklagas. På grund av detta kommer rättspraxis att utvecklas på ett ensidigt sätt.

Vi vill vidare slå vakt om personuppgiftslagens syfte, att skydda enskilda personer mot kränkning av den personliga integriteten, och motsätter oss därför regeringsförslaget om att lagens begränsningar inte ska gälla för den som vill upprätta register över konkreta rättsanspråk. Enligt vår uppfattning innebär direktivet (artikel 8 punkt 3) att personuppgiftslagen inte ska påverkas av möjligheten till informationsföreläggande.

Regeringsförslaget medför att alltför stora skadestånd kan komma att dömas ut, särskilt vad gäller ålägganden för privatpersoner. Vi har därför invändningar mot förslagets bestämmelse om att skadestånd ska bestäm-

mas med hänsyn till upphovsmannens (eller rättsinnehavarens) intresse av att intrång inte begås (förslag till ny lydelse av 54 § upphovsrättslagen). Vi ifrågasätter att sanktionsdirektivet har denna innebörd.

Vidare har vi invändningar mot regeringens förslag i den del det avser att möjligheterna till intrångsundersökning vidgas till att avse även den som i objektiv mening medverkar till brott (förslag till ny lydelse av 56 a § upphovsrättslagen). Vi är också kritiska mot regeringen för att den i propositionen inte behandlat frågan om att de föreslagna möjligheterna till informationsföreläggande kommer att öka antalet intrångsundersökningar hos privatpersoner.

Slutligen vill vi sätta i fråga de föreslagna lagreglernas effektivitet. Detta gör vi främst med hänvisning till den tekniska utvecklingen och särskilt till utnyttjandet av anonyma fildelningsnätverk. De färre öppna nätverk som blir resultatet av regeringens lagförslag utgör en allvarlig konsekvens.

Det finns en djupgående motsättning mellan regeringens jakt på fildelare och övrig brottsbekämpning på Internet. Ett utökat användande av anonymitetstjänster och s.k. darknets, som kan räknas in bland effekterna av regeringens förslag, riskerar att innebära att bl.a. terrorism, pornografibrott och narkotikabrott blir omöjliga att spåra.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motionerna 2008/09:N9 (v) och 2008/09:N10 (mp) som innebär att regeringens förslag ska avslås.

2. Avslag på propositionen, punkt 1 – motiveringen (s)

av Tomas Eneroth (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Ställningstagande

Vi ställer oss bakom huvuddragen i regeringens lagförslag. För oss är upphovsrätten självklar. Vi tar starkt avstånd från dem som anser att det rent principiellt ska vara tillåtet att ladda ned upphovsrättsskyddat material utan att den som har skapat filmen, musiken eller boken får betalt. Men de åtgärder som föreslås i propositionen för att värna upphovsrätten måste också balanseras mot intresset av att värna den personliga integriteten.

Vi anser att det i första hand är angeläget att komma åt dem som tjänar pengar på att ladda upp eller på annat sätt tillgängliggöra upphovsrättsskyddat material så att andra kan ladda ned det utan att upphovsmännen får ersättning för sina verk. Detta är också huvudsyftet med EG-direktivet och det som lagstiftningen i första hand måste komma åt. Det är också särskilt angeläget med proportionalitet när det som i detta fall gäller civilrättsliga processer där resursstarka organisationer kan komma att ställas mot

enskilda individer. Det huvudsakliga syftet med de nya lagreglerna bör vara att komma åt den fildelning som sker i kommersiell skala, vilket bör göras vägledande för domstolarna.

Det finns en rad osäkerhetsmoment som gäller hur den nya lagen faktiskt kommer att tillämpas och vilka konsekvenser den kommer att få för såväl upphovsrättshavarens möjligheter att få ersättning för sina verk som för brukarna och vanliga Internetanvändare. Vi anser att det finns stor anledning att följa upp huruvida det uppstår situationer där personer drabbas av att deras Internetabonnemang har missbrukats av någon annan för illegal fildelning. Enligt vår mening bör uppföljningen göras av en oberoende granskare. Vi har därför föreslagit att en integritetsombudsman ska inrättas, bl.a. för att följa upp tillämpningen av den nya lagstiftningen på detta område.

Enligt vår mening bör lagstiftaren inte ställa alltför långtgående krav på den enskilde att skydda sig mot otillåtna nyttjanden av den egna Internetuppkopplingen. Möjligheten att använda en annan persons trådlösa uppkoppling för t.ex. illegal fildelning kommer nog tyvärr alltid att finnas, oavsett de säkerhetssystem som den enskilde använder sig av. Vi anser därför att detta bör vägas in vid domstolens bedömning av om beviskravet för ett informationsföreläggande uppnås liksom vid domstolens proportionalitetsbedömning där värdet av att värna upphovsrättshavarens rättigheter vägs mot den skada i form av en kränkning av den personliga integriteten som sker när en abonnents identitet bakom en IP-adress lämnas ut.

Det saknas, enligt vår mening, skäl för att avslå propositionen. Genomförs de av oss ovan förordade förändringarna – vilka föreslås i motion 2008/09:N7 (s) och som utskottet kommer att behandla i senare avsnitt i detta betänkande – uppnås en väl avvägd balans mellan de olika intressen som gör sig gällande. Mot denna bakgrund avstyrker vi kraven på avslag av propositionen i motionerna 2008/09:N9 (v) och 2008/09:N10 (mp).

3. Förändringar av upphovsrätten m.m., punkt 2 (v, mp)

av Kent Persson (v) och Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:N297 yrkandena 5–7, 11 och 14, 2007/08:N386 yrkandena 1–3, 7–9 och 11 samt 2008/09:N386 yrkandena 1–4 och avslår motionerna 2006/07:N237, 2007/08:N289, 2007/08:N388, 2008/09:N341, 2008/09:N360 yrkandena 1–3, 2008/09:N433 yrkande 3 och 2008/09:N439.

Ställningstagande

Vi anser att upphovsrätten bör förändras på så sätt att det ska bli lagligt att göra nedladdningar på Internet för privat bruk under förutsättning av att det är fråga om nedladdningar som görs av privatpersoner utan vinstsyfte. En utredning bör utarbeta förslag till de lagändringar som erfordras. På utredningen bör också ankomma att se över frågeställningen om en avkriminalisering av tillgängliggörande av andras verk. Utredningen bör också göra överväganden i vilken utsträckning de internationella avtal som binder Sverige på immaterialrättens område behöver omförhandlas. Översynen bör också omfatta hur framtidens ersättningssystem ska utformas och hur rättighetshavarna ska kompenseras för de vidgade möjligheterna till kopiering. Vid översynen bör göras noggranna studier av upphovsrättshavarnas intäkter. Vårt ställningstagande innebär bifall till de mp-motioner som gäller en utvidgad rätt till kopiering m.m.

Även frågeställningarna om hur den personliga integriteten på Internet kan stärkas behöver utredas. Det gäller främst att Internetoperatörer inte ska få lagra information om enskilda Internetanvändares trafik och att den som fått sin integritet kränkt ska ha rätt till skadestånd från staten. Vi anser vidare att det är nödvändigt att riksdagen gör klart för regeringen att den personliga integriteten och rätten till privatliv aldrig får kompromissas i framtida lagförslag som ska tillgodose skiv- och filmbranschens möjligheter att göra vinster. Vi biträder således de mp-motioner som gäller integritetsaspekter.

Våra ställningstaganden innebär också att mp-motionen som tar upp problemen med att en utökad anonymisering på Internet försvårar brottsbekämpning på Internet blir tillgodosedd.

Regeringen bör snarast genomföra de utredningsinsatser som förordats av oss.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framfört.

Vårt förslag innebär att riksdagen bifaller motionerna 2006/07:N297 (mp), 2007/08:N386 (mp) och 2008/09:N386 (mp) i här behandlade delar samt avslår övriga nu aktuella motionsyrkanden.

4. Samordning av ansökningar m.m., punkt 3 (s)

av Tomas Eneroth (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:N7 yrkande 5 och 2008/09:N8 yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt vår mening kan det från integritetssynpunkt få avgörande betydelse om det kan ställas krav på att samtliga rättighetshavare samlas i en för branschen gemensam organisation som handhar alla ansökningar om utlämnande av identiteten bakom en IP-adress och som sköter det efterföljande arbetet.

Genom propositionens lagförslag kommer rättighetshavare och licenstagare att få rätt att samla och behandla personuppgifter. Möjligheten att få ut den faktiska identiteten bakom en särskild IP-adress innebär att en persons Internetvanor kan komma att kartläggas. Det görs därmed ett mycket omfattande intrång i den personliga sfären. Allt fler tillbringar alltmer tid på nätet, och genom en kartläggning kan därför en mycket omfattande bild av en persons vanor samlas in. Detta gäller inte bara i fråga om upphovsrättsskyddat material utan även vad gäller t.ex. vilka forum en person deltar i och med vilka det sker interaktiva samtal. Skadan, eller kränkningen, om en sådan kartläggning skulle komma ut, måste bedömas som mycket stor för den enskilde.

Datainspektionen ska visserligen övervaka att bestämmelserna i personuppgiftslagen tillämpas men vi anser att det krävs mer långtgående åtgärder för att säkerställa skyddet för den personliga integriteten. Vi tänker särskilt på det fall att åtgärder kommer att företas mot en och samma person gällande flera olika rättighetshavares verk. Regeringen har inte i tillräcklig omfattning tagit i beaktande att olika rättighetshavare kan komma att kräva ut en och samma persons identitet flera gånger. Det är oklart vad det kan komma att innebära för rättsväsendet, men det är otvetydigt att det är både oekonomiskt och ineffektivt samt innebär en fara för spridande av känslig personlig information om många aktörer har rätt att samla och bearbeta personlig information som kan anses vara integritetskränkande.

Vi anser att det är rimligt att branschorganisationerna inte har någon självständig talerätt. Vårt förslag om att det ska ställas krav på att samtliga rättighetshavare samlas i en för branschen gemensam organisation som gör ansökningar om informationsföreläggande m.m. ska ses med utgångspunkt i att det kan antas att upphovsrättshavarna i stor utsträckning kommer att företrädas av organisationerna via fullmakt. Branschorganisationerna kommer därmed att uppträda som part i de allra flesta ärenden om informationsföreläggande. Förslaget syftar till att minska antalet personer som har tillgång till personrelaterad information samt förenkla Datainspektionens granskning. En branschövergripande samordning skulle dessutom kunna ha en återhållande effekt. Förekomsten av en enda välkänd organisation minskar också möjligheten för bedragare att ge sig ut för att företräda upphovsrättshavare med krav på skadestånd.

Vi anser att regeringen bör låta utreda hur ett krav på samordning lämpligen bör kunna genomföras, naturligtvis på ett sätt som är förenligt med direktivet.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framfört. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:N7 (s) och 2008/09:N8 (v) i nu aktuella delar.

5. Inriktning på fildelning i kommersiell skala, punkt 4 (s)

av Tomas Eneroth (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N7 yrkande 2.

Ställningstagande

Målsättningen för sanktionssystemet bör enligt vår mening vara att i första hand komma åt dem som tjänar pengar på att ladda upp eller på annat sätt tillgängliggöra upphovsrättsskyddat material på Internet. Detta konstateras också vara huvudsyftet med EG-direktivet och är således det problem som lagstiftningen i främsta rummet måste komma åt. Det är särskilt angeläget att det föreligger proportionalitet mellan skyddet av upphovsrätten och den personliga integriteten när det som i detta fall gäller civilrättsliga processer där resursstarka organisationer kan komma att ställas mot enskilda individer. Därför bör det, som vägledning åt domstolarna, göras tydligt att det huvudsakliga syftet med lagstiftningen är att komma åt den fildelning som sker i kommersiell skala.

Regeringen bör återkomma med det lagförslag som är nödvändigt för att genomföra den av oss förordade ordningen.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framfört. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N7 (s) i aktuell del.

6. Bevisvärdering, punkt 5 (s)

av Tomas Eneroth (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:N7 yrkande 3 och 2008/09:N8 yrkande 2.

Ställningstagande

För att införliva sanktionsdirektivet i svensk lagstiftning fullt ut krävs att rättighetshavare får rätt till information om en intrångsgörare. Enligt EG-domstolen står det länderna fritt att avgöra hur ett effektivt skydd av upphovsrätten ska åstadkommas på Internet, dvs. huruvida identiteten bakom en IP-adress ska lämnas ut även i fall då ingen rättsprocess pågår. Vi anser att det finns en del frågetecken kring utformningen av propositionens förslag i de delar som går längre än vad direktivet kräver.

Regeringen föreslår att det för bifall till en begäran om informationsföreläggande ska krävas att sökanden visar sannolika skäl för att det i objektiv mening har begåtts ett intrång. Det är dock oklart vad som kommer att krävas i form av teknisk bevisning för att nå beviskravet ”sannolika skäl”. Det är naturligtvis domstolarna som i första hand får utveckla detta i praxis men det krävs att lagförslaget förtydligas. Det finns bl.a. en risk för att en persons Internetuppkoppling utan dennes kännedom används för att begå intrång. Vidare kan det vara så att en person har lånat ut sin uppkoppling till vänner eller att andra i familjen har nyttjat den. Det borde därför tydliggöras att meningen inte är att ställa alltför långtgående krav på den enskilde att skydda sig mot otillåtet nyttjande av den egna Internetuppkopplingen. Möjligheten att använda en annan persons trådlösa uppkoppling för t.ex. illegal fildelning kommer nog att finnas kvar, oavsett de säkerhetssystem som den enskilde använder sig av. Vi anser att dessa aspekter bör vägas in vid domstolens bedömning av om beviskravet uppnås samt vid dess proportionalitetsbedömning där värdet av att värna upphovsrättshavarens rättigheter vägs mot den skada i form av en kränkning av den personliga integriteten som en person utsätts för när uppgifter om honom eller henne lämnas ut.

Vi anser att det bör ankomma på regeringen att genomföra erforderliga utredningsinsatser för att finna lämpliga lösningar på de problem vi uppmärksammat. Övervägandena bör breddas till att också omfatta andra problem som gäller bevisningen med grund i dess komplicerade tekniska natur.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framfört. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:N7 (s) och 2008/09:N8 (v) i nu behandlade delar.

7. Offentliggörande av domstolsavgörande, punkt 6 (s)

av Tomas Eneroth (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N7 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att regeringens tolkning av direktivet – artikel 15 – inte tillräckligt definierar vad som är proportionerligt att kräva utöver skadestånd när det gäller offentliggörande av ett domstolsavgörande, särskilt med tanke på att svensk immaterialrätt saknar liknande bestämmelser. Vår ståndpunkt är att den spridning av information om domen som en intrångsgörare kan åläggas att bekosta i de allra flesta fall bör handla om en publicering på upphovsrättshavarens hemsida eller liknande. Publiceringen ska inte få omfatta några personuppgifter. Möjligheten att kräva en mer omfattande spridning av domen bör begränsas till att gälla fildelning i kommersiell skala. Domstolen bör dessutom ha en möjlighet att inskränka kostnaderna för intrångsgöraren avseende spridningen av domen om det finns särskilda skäl. Det är också nödvändigt att domstolen kan inskränka kostnaderna så att de är skäligen i förhållande till intrångsgörarens kostnader i målet i övrigt. Regeringen bör på lämpligt sätt låta utreda frågeställningarna med sikte på att de av oss förordade förändringarna ska kunna uppnås.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framfört. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N7 (s) i nu behandlad del.

8. Förslag om en upphovsrättskommission, punkt 9 (s)

av Tomas Eneroth (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:N7 yrkande 6 och 2008/09:N298.

Ställningstagande

Med anledning av den snabba teknikutvecklingen och den ständiga strömmen av alternativa, såväl lagliga som olagliga, distributionskanaler samt ett i högsta grad föränderligt konsumentbeteende riskerar de av regeringen föreslagna lagändringarna att vara överspelade när de träder i kraft. Det finns redan i dag t.ex. en rad olika sätt att skydda sin identitet för den som vill surfa anonymt. Den snabba tekniska utvecklingen för med sig såväl hot som möjligheter både för de kulturellt yrkesverksamma och för konsumenterna. Detta är en utveckling som regeringen måste följa aktivt med en ständig handlingsberedskap. För att regeringen ska få ett gott under-

lag för sina ställningstaganden föreslår vi att en kommission för upphovsrätt och tillgänglighet på Internet tillsätts. Kommissionen bör till en början ges ett treårsmandat att följa utvecklingen, rapportera till regeringen och föreslå åtgärder. Kommissionen bör ha ett vittomfattande uppdrag att se över hela det upphovsrättsliga systemet och därvid ha som uppgift att se till att lagstiftningen anpassas till tiden, inte bara i tekniskt hänseende. Vi anser det vara en viktig aspekt att lagstiftningen måste uppfattas som rättvis av så många som möjligt, både användare och skapare. Inte minst betydelsefull är frågan hur man ska främja mesta möjliga kreativitet, skapande och innovation. En särskilt viktig del av detta arbete är hur man ska anpassa och göra lagstiftningen flexibel i förhållande till den tekniska utvecklingen. Vi vill också peka på att många frågor måste lösas genom internationella överenskommelser.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framfört. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N7 (s) i nu behandlade delar samt motion 2008/09:N298 (c).

9. Konkurrens, punkt 10 (mp)

av Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:N297 yrkandena 2–4, 13 och 15 samt 2007/08:N386 yrkandena 4–6 och 12.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning är det uppenbart att konkurrensen nu brister och att konsumenternas intressen inte bevakas när det gäller tillverkning och distribution av musik, film samt dataprogram m.m. Jag anser att Konsumentverkets och Konkurrensverkets tillsyn behöver förstärkas och effektiviseras. Verken måste arbeta tillsammans men sina europeiska motsvarigheter.

Ökad kunskap om vilka de typiska konsumenterna är, vad de köper och på vilket sätt de gör det är nödvändig för att bilda utgångspunkt för de konkurrens- och konsumentbefrämjande åtgärder som ska genomföras. Därför bör en noggrann undersökning av konsumtionsmönstren bl.a. på Internet genomföras.

En mycket viktig åtgärd för att öka konkurrensen och förbättra konsumentens ställning är att inskränka möjligheten att använda s.k. tekniska kopieringsskydd som försvårar ett legalt användande av skyddat material. Detta kan ske genom krav på öppna standarder för tekniska skydd som alla marknadsaktörer kan använda sig av med tillämpning av rimliga licens-

villkor. Genom de olika skydd som nu används stängs konsumenten in i ett och samma format, vilket försvårar för honom eller henne att byta tillverkare av mediaspelare eller tjänst för att t.ex. köpa musik.

Enskilda konsumenter som inte kunnat använda sina legalt förvärvade filmer, musikstycken eller dataprogram på grund av tekniska skydd bör kunna få skadestånd av den som lagt in skydden.

Jag anser att regeringen bör låta utreda de frågor jag tagit upp. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framfört. Därmed bifaller riksdagen nu aktuella yrkanden i motionerna 2006/07:N297 (mp) och 2007/08:N386 (mp).

Särskilda yttranden

1. Regeringens lagförslag m.m., punkterna 3–9 (v, mp)

Kent Persson (v) och Lage Rahm (mp) anför:

Vi har yrkat avslag på propositionen och reservationsvis anført våra skäl för detta. Med hänvisning till våra tidigare ställningstaganden i betänkandet har vi valt att inte delta i utskottets beslut under dessa punkter.

2. Regeringens lagförslag, punkt 7 (s)

Tomas Eneroth (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s) anför:

Vi har som framgår av våra reservationer ett flertal invändningar mot regeringens lagförslag. Även om vi nu ställer oss bakom förslaget att anta propositionen frånfaller vi inte vad vi framfört i dessa reservationer.

3. Konkurrens, punkt 10 (v)

Kent Persson (v) anför:

Jag har med hänvisning till mina tidigare ställningstaganden i betänkandet valt att inte delta i utskottets beslut under denna punkt.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:67 Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
2. lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644),
3. lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644),
4. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
5. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
6. lag om ändring i firmalagen (1974:156),
7. lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter,
8. lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306).

Följdmotionerna

2008/09:N7 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om proportionalitet mellan upphovsrättsinnehavarens rättigheter och värnandet av den personliga integriteten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheten att ett Internetabonnemang nyttjats av annan än innehavaren beaktas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheten att kräva en mer omfattande spridning av domen på intrångsgörarens bekostnad endast bör utnyttjas vid fildelning i kommersiell skala.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samtliga rättighetsinnehavare bör samlas i en gemensam organisation som handhar alla begäranden om utlämnande av identiteten bakom en IP-adress.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en kommission för upphovsrätt och tillgänglighet på Internet tillsätts.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att särskilt följa hur domstolarnas arbetsbörda och ekonomiska situation påverkas.

2008/09:N8 av Siv Holma och Torbjörn Björlund (båda v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa bättre strukturer för att säkra integriteten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka rättssäkerheten.

2008/09:N9 av Kent Persson m.fl. (v):

Riksdagen beslutar att avslå proposition 2008/09:67 Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG.

2008/09:N10 av Lage Rahm m.fl. (mp):

Riksdagen beslutar att avslå regeringens proposition 2008/09:67.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:N237 av Alf Svensson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en gemensam nationell syn på fildelning.

2006/07:N297 av Per Bolund m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att möjligheten att använda s.k. tekniska skydd för att försvåra ett legalt användande av skyddat material ska inskränkas och försvåras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utöva en förstärkt och effektiv tillsyn över hur branscherna för tillverkning och distribution av musik, film och dataprogram m.m. fungerar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att konsumenter, som inte kan använda legalt införskaffat upphovsrättsligt skyddat material, på grund av tekniska skydd, enklare än som är fallet i dag skall kunna få skadestånd av den som lagt in det tekniska skyddet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ändra påföljden för brott mot upphovsrättslagen, som enskilda privatpersoner kan begå.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om legalisering av nedladdning av upphovsrättsligt skyddat material.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige ska ta initiativ till omförhandling av internationella avtal och konventioner inom upphovsrättens område.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ändra de system för privatkopieringsersättningar som finns i dag och göra dem såväl mer teknikneutrala som omfattande.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om kartläggning av konsumtionsmönster.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av noggranna studier vid eventuella avkriminaliseringar.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att svenska myndigheter tillsammans med sina europeiska motsvarigheter ska arbeta för en förbättrad konkurrens mellan distributörer av musik, film och annat skyddat material.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:N289 av Lars Hjälmered och Tomas Tobé (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om synen på upphovsrätten på Internet.

2007/08:N386 av Per Bolund m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra påföljden för brott mot upphovsrättslagen som enskilda privatpersoner kan begå.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om legalisering av nedladdning av upphovsrättsligt skyddat material.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om motsättningen mellan bekämpandet av brott mot upphovsrätten och annan brottslighet som sker på Internet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inskränka möjligheten att använda s.k. tekniska skydd för att försvåra ett legalt användande av skyddat material.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöva en förstärkt och effektiv tillsyn över hur branscherna för tillverkning och distribution av musik, film och dataprogram m.m. fungerar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att konsumenter, som inte kan använda legalt införskaffat upphovsrättsligt skyddat material på grund av tekniska skydd, enklare än som är fallet i dag ska kunna få skadestånd av den som lagt in det tekniska skyddet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska ta initiativ till omförhandling av internationella avtal och konventioner inom upphovsrättsens område.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den som fått sin integritet kränkt, utan att ha gjort sig skyldig till brott, ska ha rätt till skadestånd från staten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra de system för privatkopieringsersättningar som finns i dag och göra dem såväl mer teknikneutrala som omfattande.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av noggranna studier vid eventuella avkriminaliseringar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att svenska myndigheter tillsammans med sina europeiska motsvarigheter ska arbeta för en förbättrad konkurrens mellan distributörer av musik, film och annat skyddat material.

2007/08:N388 av Karl Sigfrid m.fl. (m, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsa upphovsrätten så att kopiering av immateriella verk för icke-kommersiellt bruk blir tillåtet.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:N298 av Annie Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en upphovsrättskommission.

2008/09:N341 av Tomas Tobé och Lars Hjälmered (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om synen på upphovsrätten på Internet.

2008/09:N360 av Otto von Arnold (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka den svenska upphovsrätten, skyddet för upphovsmannen, så att den kommer upp till europeisk nivå avseende lagstiftning, rättstillämpning och moral.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förtydligande av skadeståndsbestämmelserna i den immaterialrättsliga lagstiftningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att tvinga Internetleverantörer att lämna ut identiteten på Internetanvändare som misstänks för intrång.

2008/09:N386 av Lage Rahm m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avkriminalisera fildelning mellan privatpersoner för privat bruk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omförhandla det EU-direktiv som kräver kriminalisering av fildelning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Internetoperatörer inte ska lagra information om enskilda Internetanvändares trafik.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den personliga integriteten och rätten till privatliv aldrig får kompromissas i framtida lagförslag som motiveras av skiv- och filmbolagsbranschens vinstintresse.

2008/09:N433 av Karl Sigfrid m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU:s civilrättsliga sanktionsdirektiv ej bör implementeras i svensk lagstiftning på ett sätt som urholkar den enskildes integritetsskydd.

2008/09:N439 av Karl Sigfrid (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om upphovsrättens utformning.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

dels att 53 b–56 b §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas sex nya paragrafer, 53 c–53 h §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*53 b §²

På yrkande av upphovsmannen eller hans rättsinnehavare eller av den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 § att fortsätta med åtgärden.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 §, eller medverkan till åtgärden, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, eller medverkan till den, förringar värdet av den ensamrätt som upphovsrätten medför, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *skall* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

På yrkande av upphovsmannen eller hans *eller hennes* rättsinnehavare eller av den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 § att fortsätta med åtgärden.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång eller överträdelse som avses i 53 §, eller medverkan till åtgärden, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, eller medverkan till den, förringar värdet av den ensamrätt som upphovsrätten medför, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *ska* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 195, 2.6.2004, s. 16, Celex 32004L0048).

² Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2005:360.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om kåranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar kåranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskökningsbalken. Säkerheten *skall* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *skall* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande *skall* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller *tredje* stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller *vad som föreskrivs i rättegångsbalken* om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång eller överträdelse som avses i 53 §.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om kåranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar kåranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom *eller henne* från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskökningsbalken. Säkerheten *ska* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *ska* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande *ska* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller *fjärde* stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller *rättegångsbalkens bestämmelser* om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet *och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet*. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

53 c §

Om sökanden visar sannolika skäl för att någon har gjort ett intrång eller gjort sig skyldig till en överträdelse som avses i 53 §, får domstolen vid vite besluta att någon eller några av dem som anges i andra stycket ska ge sökanden information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget eller överträdelsen gäller (informationsföreläggande). Ett sådant

beslut får meddelas på yrkande av upphovsmannen eller upphovsmannens rättsinnehavare eller den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket. Det får bara meddelas om informationen kan antas underlätta utredning av ett intrång eller en överträdelse som avser varorna eller tjänsterna.

Skyldigheten att lämna information omfattar den som

1. har gjort eller medverkat till intrånget eller gjort sig skyldig till eller medverkat till överträdelsen,

2. i kommersiell skala har förfogat över en vara som intrånget eller överträdelsen gäller,

3. i kommersiell skala har använt en tjänst som intrånget eller överträdelsen gäller,

4. i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller en annan tjänst som har använts vid intrånget eller överträdelsen, eller

5. har identifierats av någon som anges i 2–4 såsom delaktig i tillverkningen eller distributionen av en vara eller tillhandahållandet av en tjänst som intrånget eller överträdelsen gäller.

Information om varors eller tjänsters ursprung och distributionsnät kan särskilt avse

1. namn på och adress till producenter, distributörer, leverantörer och andra som har innehaft varorna eller tillhandahållit tjänsterna,

2. namn på och adress till avsedda grossister och detaljister, och

3. uppgifter om hur mycket som har producerats, levererats, mottagits eller beställts och om vilket pris som har bestämts för varorna eller tjänsterna.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till

intrång eller överträdelse som avses i 53 §.

53 d §

Ett informationsföreläggande får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Skyldigheten att lämna information enligt 53 c § omfattar inte uppgifter vars yppande skulle röja att uppgiftslämnaren eller någon honom eller henne närstående som avses i 36 kap. 3 § rättegångsbalken har begått en brottslig handling.

I personuppgiftslagen (1998:204) finns bestämmelser som begränsar hur mottagna personuppgifter får behandlas.

53 e §

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget eller överträdelsen pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 58 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång eller överträdelse. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång eller överträdelse, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i andra

stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

53 f §

Den som på grund av bestämmelserna i 53 c § andra stycket 2–5 har förelagts att enligt första stycket samma paragraf lämna information har rätt till skälig ersättning för kostnader och besvär. Ersättningen ska betalas av den som har framställt yrkandet om informationsföreläggande.

Den som tillhandahåller en elektronisk kommunikationstjänst och som till följd av ett informationsföreläggande har lämnat ut information som avses i 6 kap. 20 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation ska sända en skriftlig underrättelse om detta till den som uppgifterna gäller tidigast efter en månad och senast efter tre månader från det att informationen lämnades ut. Kostnaden för underrättelsen ersätts enligt första stycket.

53 g §

Trots förbudet i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får personuppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott enligt 53 § behandlas om detta är nödvändigt för att ett rättsligt anspråk ska kunna fastställas, göras gällande

eller försvaras.

53 h §

På yrkande av käranden får domstolen, i mål om intrång eller överträdelse som avses i 53 §, ålägga den som har gjort eller medverkat till intrånget eller gjort sig skyldig till eller medverkat till överträdelsen att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång eller överträdelse som avses i 53 §.

54 §³

Den som i strid mot denna lag eller mot föreskrift enligt 41 § andra stycket utnyttjar ett verk *skall* till upphovsmannen eller hans rättsinnehavare betala ersättning, *utgörande skäligt vederlag* för utnyttjandet.

Sker det uppsåtligen eller av oaktsamhet, *skall* ersättning även *utgå för annan förlust än uteblivet vederlag, liksom för lidande eller annat förfång.*

Den som annars uppsåtligen eller av oaktsamhet vidtar åtgärd, som innebär intrång eller överträdelse enligt 53 §, *skall ersätta upphovsmannen eller hans rättsinnehavare förlust, lidande eller annat förfång av åtgärden.*

Den som i strid mot denna lag eller mot föreskrift enligt 41 § andra stycket utnyttjar ett verk *ska* betala *skälig* ersättning för utnyttjandet till upphovsmannen eller hans *eller hennes* rättsinnehavare.

Sker det uppsåtligen eller av oaktsamhet, *ska* ersättning även *betalas för den ytterligare skada som intrånget eller överträdelsen har medfört. När ersättningens storlek bestäms ska hänsyn särskilt tas till*

1. *utebliven vinst,*
2. *vinst som den som har begått intrånget eller överträdelsen har gjort,*
3. *skada på verkets anseende,*
4. *ideell skada, och*
5. *upphovsmannens eller rättsinnehavarens intresse av att intrång inte begås.*

Andra stycket gäller även den som annars uppsåtligen eller av oaktsamhet vidtar en åtgärd, som innebär intrång eller överträdelse enligt 53 §.

³ Senaste lydelse 2005:359.

Ersättningskyldighet enligt första eller andra stycket gäller inte den som i samband med framställning av exemplar för privat bruk enbart överträder 12 § fjärde stycket, om inte denna överträdelse sker uppsåtligt eller av grov oaktsamhet.

55 §⁴

Den som vidtager åtgärd som innebär intrång eller överträdelse varom i 53 § sägs är skyldig att, såvitt det finnes skäligt, mot lösen avstå egendom med avseende på vilken intrång eller överträdelse föreligger till upphovsmannen eller hans rättsinnehavare. Detsamma gäller i fråga om trycksats, kliché, form och liknande hjälpmedel, som kan användas endast för framställning av egendom som nu har sagts.

I stället för att förordna om lösens enligt första stycket får rätten, på yrkande av upphovsmannen eller hans rättsinnehavare, efter vad som är skäligt, besluta att egendom som där avses skall förstöras eller på visst sätt ändras eller att andra åtgärder skall vidtas med den till förebyggande av missbruk.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller ej mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt till den och ej heller om det olagliga förfarandet bestått i utförande av byggnadsverk.

Beslut som avses i denna paragraf skall inte meddelas, om förverkande eller åtgärd till förebyg-

På yrkande av upphovsmannen eller hans eller hennes rättsinnehavare får domstolen, efter vad som är skäligt, besluta att egendom som ett intrång eller en överträdelse som avses i 53 § gäller ska återkallas från marknaden, ändras eller förstöras eller att någon annan åtgärd ska vidtas med den. Detsamma gäller i fråga om hjälpmedel som har använts eller varit avsett att användas vid intrånget eller överträdelsen.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång eller överträdelse som avses i 53 §.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om det olagliga förfarandet bestått i utförande av byggnadsverk.

Ett beslut om åtgärd enligt första stycket får inte innebära att upphovsmannen eller hans eller hennes rättsinnehavare ska betala ersättning till den som åtgärden riktas mot.

Åtgärder enligt första stycket ska bekostas av svaranden om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Ett beslut som avses i denna paragraf ska inte meddelas, om förverkande eller någon åtgärd till

⁴ Senaste lydelse 2005:360.

gande av missbruk *skall* beslutas enligt 53 a § eller enligt brottsbalken.

förebyggande av missbruk *ska* beslutas enligt 53 a § eller enligt brottsbalken.

56 §

Utan hinder av vad i 55 § är stadgat äger rätten, om det med hänsyn till det konstnärliga eller ekonomiska värdet hos exemplar av verk eller övriga omständigheter finnes skäligt, på därom framställt yrkande meddela tillstånd att exemplaret mot särskild ersättning till upphovsmannen eller hans rättsinnehavare göres tillgängligt för allmänheten eller eljest användes för avsett ändamål.

Trots 55 § får domstolen, om det med hänsyn till det konstnärliga eller ekonomiska värdet hos ett exemplar av ett verk eller övriga omständigheter är skäligt, på yrkande av den som har handlat i god tro, meddela tillstånd att exemplaret mot särskild ersättning till upphovsmannen eller hans eller hennes rättsinnehavare görs tillgängligt för allmänheten eller används för annat avsett ändamål.

56 a §⁵

Om det skäligen kan antas att någon har gjort ett intrång, eller en överträdelse som avses i 53 §, får domstolen för att bevisning *skall* kunna säkras om intrånget eller överträdelsen besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för utredning om intrånget eller överträdelsen (intrångsundersökning).

Om det skäligen kan antas att någon har gjort *eller medverkat till* ett intrång, eller *gjort sig skyldig till eller medverkat till* en överträdelse som avses i 53 §, får domstolen för att bevisning *ska* kunna säkras om intrånget eller överträdelsen besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för *en* utredning om intrånget eller överträdelsen (intrångsundersökning).

Ett beslut om intrångsundersökning får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök *och* förberedelse till intrång *eller* överträdelse enligt 53 § femte stycket.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök *eller* förberedelse till intrång *eller* överträdelse som avses i 53 §.

56 b §⁶

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd,

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller

⁵ Senaste lydelse 1998:1454.

⁶ Senaste lydelse 1998:1454.

gäller i fråga om behörig domstol *vad som är bestämt om tvistemål som rör intrång*. Vad som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som *skall* tas upp i annan ordning än inför domstol *skall* dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av upphovsmannen eller upphovsmannens rättsinnehavare eller den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket. Om rättegång inte är inledd, *skall* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *skall* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *skall* en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

i fråga om behörig domstol *det som föreskrivs i 58 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång eller överträdelse*. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som *ska* tas upp i annan ordning än inför domstol *ska* dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av upphovsmannen eller upphovsmannens rättsinnehavare eller den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket. Om rättegång inte är inledd, *ska* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *ska* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *ska* en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

2. Bestämmelserna i 53 c–53 f och 53 h §§ ska inte tillämpas när intrånget eller överträdelsen, eller försöket eller förberedelsen till intrånget eller överträdelsen, har begåtts före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644)

Häri genom föreskrivs¹ i fråga om varumärkeslagen (1960:644) dels att 37 b, 38, 41–41 b §§ ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas sju nya paragrafer, 37 c–37 h och 68 §§, samt närmast före 68 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 b §²

På yrkande av den som innehar ett varukännetecken enligt 1–3 §§ eller av den som på grund av licens har rätt att utnyttja varukännetecken får domstolen vid vite förbjuda den som gör varumärkesintrång att fortsätta *intrånget*.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget förringar värdet av ensamrätten till varukännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *skall* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden för-

På yrkande av den som innehar ett varukännetecken enligt 1–3 §§ eller av den som på grund av licens har rätt att utnyttja varukännetecken får domstolen vid vite förbjuda den som gör *eller medverkar till* varumärkesintrång att fortsätta *med det*.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, *eller medverkan till intrång*, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, *eller medverkan till det*, förringar värdet av ensamrätten till varukännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *ska* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden för-

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 195, 2.6.2004, s. 16, Celex 32004L0048).

² Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2005:287.

måga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *skall* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *skall* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande *skall* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller *tredje* stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller *vad som föreskrivs i rättegångsbalken* om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

måga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom *eller henne* från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *ska* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *ska* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande *ska* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller *fjärde* stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller *rättegångsbalkens bestämmelser* om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet *och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet*. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

37 c §

Om sökanden visar sannolika skäl för att någon har gjort ett varumärkesintrång får domstolen vid vite besluta att någon eller några av dem som anges i andra stycket ska ge sökanden information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (informationsföreläggande). Ett sådant beslut får meddelas på yrkande av den som innehar varukännetecknet enligt 1–3 §§ eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja detta. Det får bara meddelas om informationen kan antas underlätta utredning av ett intrång som avser varorna eller tjänsterna.

Skyldigheten att lämna information omfattar den som

- 1. har gjort eller medverkat till*

intrånget,

2. i kommersiell skala har förfogat över en vara som intrånget gäller,

3. i kommersiell skala har använt en tjänst som intrånget gäller,

4. i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller en annan tjänst som har använts vid intrånget, eller

5. har identifierats av någon som anges i 2–4 såsom delaktig i tillverkningen eller distributionen av en vara eller tillhandahållandet av en tjänst som intrånget gäller.

Information om varors eller tjänsters ursprung och distributionsnät kan särskilt avse

1. namn på och adress till producenter, distributörer, leverantörer och andra som har innehaft varorna eller tillhandahållit tjänsterna,

2. namn på och adress till avsedda grossister och detaljister, och

3. uppgifter om hur mycket som har producerats, levererats, mottagits eller beställts och om vilket pris som har bestämts för varorna eller tjänsterna.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

37 d §

Ett informationsföreläggande får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Skyldigheten att lämna information enligt 37 c § omfattar inte uppgifter vars yppande skulle röja att uppgiftslämnaren eller någon honom eller henne närstående som

avses i 36 kap. 3 § rättegångsbalken har begått en brottslig handling.

I personuppgiftslagen (1998:204) finns bestämmelser som begränsar hur mottagna personuppgifter får behandlas.

37 e §

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 67 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i andra stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

37 f §

Den som på grund av bestämmelserna i 37 c § andra stycket 2–5 har förelagts att enligt första stycket samma paragraf lämna information har rätt till skälig ersättning för kostnader och besvär. Ersättningen ska betalas av den som har framställt yrkandet om informationsföreläggande.

Den som tillhandahåller en elektronisk kommunikationstjänst och som till följd av ett informationsföreläggande har lämnat ut information som avses i 6 kap. 20 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation ska sända en skriftlig underrättelse om detta till den som uppgifterna gäller tidigast efter en månad och senast efter tre månader från det att informationen lämnades ut. Kostnaden för underrättelsen ersätts enligt första stycket.

37 g §

Trots förbudet i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott enligt 37 § behandlas om detta är nödvändigt för att ett rättsligt anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

37 h §

På yrkande av käranden får domstolen, i mål om intrång, ålägga den som har gjort eller medverkat till intrånget att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

38 §³

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör varumärkesintrång *skall* betala skälig ersättning för utnyttjandet av varukännetecknet samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. *Vid bestämmande av ersättningens storlek skall hänsyn tas även till rättighetshavarens intresse av att varumärkesintrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.*

Den som utan uppsåt eller oaktsamhet gör varumärkesintrång *skall* betala ersättning för utnyttjandet av varukännetecknet, om och i den mån det är skäligt.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör varumärkesintrång *ska* betala skälig ersättning för utnyttjandet av varukännetecknet samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. *När ersättningens storlek bestäms ska hänsyn särskilt tas till*

1. *utebliven vinst,*
2. *vinst som den som har begått intrånget har gjort,*
3. *skada på varukännetecknets anseende,*
4. *ideell skada, och*
5. *rättighetshavarens intresse av att intrång inte begås.*

Den som utan uppsåt eller oaktsamhet gör varumärkesintrång *ska* betala ersättning för utnyttjandet av varukännetecknet, om och i den mån det är skäligt.

41 §⁴

På yrkande av den som har lidit varumärkesintrång får domstolen efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång besluta att varukännetecknen som olovligen förekommer på varor, förpackningar, reklamtryck, affärshandlingar eller liknande *skall utplånas eller ändras. Kan en sådan åtgärd inte ske utan att egendomen på vilken kännetecknet förekommer förstörs eller på visst sätt ändras får domstolen besluta om detta. I ett sådant fall får domstolen också, på yrkande, besluta att egendomen skall mot lösen lämnas ut till den som har lidit intrånget.*

På yrkande av den som lidit intrånget får domstolen efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång besluta att föremål, vars användande skulle inne-

På yrkande av den som har lidit varumärkesintrång får domstolen, efter vad som är skäligt, besluta att *egendom på vilken varukännetecknen olovligen förekommer ska återkallas från marknaden, ändras eller förstöras eller att någon annan åtgärd ska vidtas med den. Detsamma gäller i fråga om hjälpmedel som har använts eller varit avsett att användas vid intrånget.*

³ Senaste lydelse 1994:232.

⁴ Senaste lydelse 2005:287.

bära varumärkesintrång, skall förstöras eller ändras på visst sätt.

Sådan egendom som avses i första och andra styckena får tas i beslag om det skäligen kan antas att ett brott enligt 37 § har begåtts. I fråga om ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök och förberedelse enligt 37 § andra stycket.

Beslut som avses i denna paragraf skall inte meddelas, om förverkande eller åtgärd till förebyggande av missbruk skall beslutas enligt 37 a § eller enligt brottsbalken.

Om det skäligen kan antas att någon har gjort ett intrång, får domstolen för att bevisning skall kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Ett beslut om intrångsundersökning får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök och förberedelse enligt 37 § andra stycket.

Sådan egendom som avses i första stycket får tas i beslag om det skäligen kan antas att ett brott enligt 37 § har begåtts. I fråga om ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Ett beslut om åtgärd enligt första stycket får inte innebära att den som har lidit varumärkesintrång ska betala ersättning till den som åtgärden riktas mot.

Åtgärder enligt första stycket ska bekostas av svaranden om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Ett beslut som avses i denna paragraf ska inte meddelas, om förverkande eller någon åtgärd till förebyggande av missbruk ska beslutas enligt 37 a § eller enligt brottsbalken.

41 a §⁵

Om det skäligen kan antas att någon har gjort eller medverkat till ett intrång, får domstolen för att bevisning ska kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för en utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

⁵ Senaste lydelse 1998:1455.

41 b §⁶

Ett beslut om intrångs-undersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol *vad som är bestämt om tvistemål som rör intrång*. Vad som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som *skall* tas upp i annan ordning än inför domstol *skall* dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av den som innehar ett varukännetecken enligt 1–3 §§ eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja varukännetecknet. Om rättegång inte är inledd, *skall* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *skall* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *skall* en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol *det som föreskrivs i 67 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång*. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som *ska* tas upp i annan ordning än inför domstol *ska* dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av den som innehar ett varukännetecken enligt 1–3 §§ eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja varukännetecknet. Om rättegång inte är inledd, *ska* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *ska* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *ska* en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

⁶ Senaste lydelse 1998:1455.

Särskilda beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel som är skyddade inom den europeiska unionen

68 §

Bestämmelserna i 37 b–41 h §§ ska tillämpas vid intrång i den rätt till en beteckning som följer av

1. rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel⁷,

2. rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel⁸,

3. rådets förordning (EEG) nr 1576/89 av den 29 maj 1989 om allmänna bestämmelser för definition, beskrivning och presentation av spritdrycker⁹,

4. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89¹⁰, eller

5. rådets förordning (EG) nr 1493/1999 av den 17 maj 1999 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin¹¹.

⁷ EUT L 93, 31.3.2006, s. 1 (Celex 32006R0509).

⁸ EUT L 93, 31.3.2006, s. 12 (Celex 32006R0510).

⁹ EGT L 60, 12.6.1989, s. 1, (Celex 31989R1576).

¹⁰ EUT L 39, 13.2.2008, s. 16 (Celex 32008R0110).

¹¹ EGT L 179, 14.7.1999, s. 1 (Celex 31999R1493).

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.
2. Bestämmelserna i 37 c–37 f och 37 h §§ ska inte tillämpas när intrånget, eller försöket eller förberedelsen till intrånget, har begåtts före ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644)

Häri genom föreskrivs¹ att 68 § varumärkeslagen (1960:644) ska ha följande lydelse.

*Tidigare föreslagen lydelse enligt Föreslagen lydelse
Prop. 2008/09:67*

68 §²

Bestämmelserna i 37 b–41 h §§ ska tillämpas vid intrång i den rätt till en beteckning som följer av

1. rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel,

2. rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel,

3. rådets förordning (EEG) nr 1576/89 av den 29 maj 1989 om allmänna bestämmelser för definition, beskrivning och presentation av spritdrycker,

4. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89, *eller*

5. rådets förordning (EG) nr 1493/1999 av den 17 maj 1999 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin.

4. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89,

5. rådets förordning (EG) nr 1493/1999 av den 17 maj 1999 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, *eller*

6. rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999³.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 195, 2.6.2004, s. 16, Celex 32004L0048).

² Senaste lydelse 2009:000.

³ EUT L 148, 6.6.2008, s. 1 (Celex 32008R0479).

4 Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Häri genom föreskrivs¹ i fråga om patentlagen (1967:837)

dels att 57 b–59 b och 61 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas sex nya paragrafer, 57 c–57 h §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

57 b §²

På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får domstolen vid vite förbjuda den som gör patentintrång att fortsätta intrånget.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget förringar värdet av ensamrätten till patentet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *skall* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *skall* prövas av

På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får domstolen vid vite förbjuda den som gör *eller medverkar* till patentintrång att fortsätta *med det*.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, *eller medverkan till intrång*, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, *eller medverkan till det*, förringar värdet av ensamrätten till patentet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *ska* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom *eller henne* från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *ska*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 195, 2.6.2004, s. 16, Celex 32004L0048).

² Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2005:289.

domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *skall* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande *skall* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller *tredje* stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller *vad som föreskrivs i rättegångsbalken* om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *ska* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande *ska* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller *fjärde* stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller *rättegångsbalkens bestämmelser* om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet *och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet*. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

57 c §

Om sökanden visar sannolika skäl för att någon har gjort ett patentintrång får domstolen vid vite besluta att någon eller några av dem som anges i andra stycket ska ge sökanden information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (informationsföreläggande). Ett sådant beslut får meddelas på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Det får bara meddelas om informationen kan antas underlätta utredning av ett intrång som avser varorna eller tjänsterna.

Skyldigheten att lämna information omfattar den som

1. har gjort eller medverkat till intrånget,

2. i kommersiell skala har förfogat över en vara som intrånget gäller,

3. i kommersiell skala har använt en tjänst som intrånget gäller,

4. i kommersiell skala har till-

handahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller en annan tjänst som har använts vid intrånget, eller

5. har identifierats av någon som anges i 2–4 såsom delaktig i tillverkningen eller distributionen av en vara eller tillhandahållandet av en tjänst som intrånget gäller.

Information om varors eller tjänsters ursprung och distributionsnät kan särskilt avse

1. namn på och adress till producenter, distributörer, leverantörer och andra som har innehått varorna eller tillhandahållit tjänsterna,

2. namn på och adress till avsedda grossister och detaljister, och

3. uppgifter om hur mycket som har producerats, levererats, mottagits eller beställts och om vilket pris som har bestämts för varorna eller tjänsterna.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

57 d §

Ett informationsföreläggande får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Skyldigheten att lämna information enligt 57 c § omfattar inte uppgifter vars yppande skulle röja att uppgiftslämnaren eller någon honom eller henne närstående som avses i 36 kap. 3 § rättegångsbalken har begått en brottslig handling.

I personuppgiftslagen (1998:204) finns bestämmelser som begränsar hur mottagna personuppgifter får behandlas.

57 e §

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av domstol som avses i 65 §.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i andra stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

57 f §

Den som på grund av bestämmelserna i 57 c § andra stycket 2–5 har förelagts att enligt första stycket samma paragraf lämna information har rätt till skälig ersättning för kostnader och besvär. Ersättningen ska betalas av den som har framställt yrkandet om informationsföreläggande.

Den som tillhandahåller en elektronisk kommunikationstjänst och som till följd av ett informationsföreläggande har lämnat ut information som avses i 6 kap. 20 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation ska sända en skriftlig underrättelse om detta till

den som uppgifterna gäller tidigast efter en månad och senast efter tre månader från det att informationen lämnades ut. Kostnaden för underrättelsen ersätts enligt första stycket.

57 g §

Trots förbudet i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott enligt 57 § behandlas om detta är nödvändigt för att ett rättsligt anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

57 h §

På yrkande av käranden får domstolen, i mål om intrång, ålägga den som har gjort eller medverkat till intrånget att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

58 §³

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet *begår* patentintrång skall *utge* skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. Vid *bestämmande* av ersättningens storlek skall hänsyn tas även till *patenthavarens intresse av att patentintrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.*

Begår någon patentintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, *skall han utge* ersättning för utnyttjandet av

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet *gör* patentintrång *ska betala* skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. När ersättningens storlek *bestäms* ska hänsyn *särskilt* tas till

1. *utebliven vinst,*
2. *vinst som den som har begått intrånget har gjort,*
3. *skada på uppfinningens anseende,*
4. *ideell skada, och*
5. *patenthavarens intresse av att intrång inte begås.*

Den som utan uppsåt eller oaktsamhet gör patentintrång ska betala ersättning för utnyttjandet av

³ Senaste lydelse 1986:233.

uppfinningen, om och i den mån det *finnes* skäligt.

Talan om ersättning för patentintrång *må* avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. *För skada under tid dessförinnan* är rätten till ersättning förlorad.

uppfinningen, om och i den mån det *är* skäligt.

Talan om ersättning för patentintrång *får* endast avse skada under de fem senaste åren innan talan väcktes. *Om talan inte förs inom den tiden*, är rätten till ersättning förlorad.

59 §⁴

På yrkande av den som har lidit patentintrång får domstolen efter vad som är skäligt *till förebyggande av fortsatt intrång* besluta att ett patentskyddat alster, som har tillverkats utan patenthavarens lov eller ett föremål, vars användande skulle innebära patentintrång, skall ändras på visst sätt eller sättas i förvar för återstoden av patenttiden eller förstöras eller, i fråga om ett patentskyddat alster, mot lösen lämnas ut till den som har lidit intrånget. *Vad nu har sagts gäller inte mot den som i god tro har förvärvat egendomen eller särskild rätt till den och själv inte har begått patentintrång.*

Egendom som avses i första stycket får tas i beslag, om det skäligen kan antas att ett brott enligt 57 § har begåtts. I fråga om ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Trots vad som sägs i första stycket får domstolen, om det finns synnerliga skäl, på yrkande besluta att en innehavare av egendom som avses i första stycket *skall* få förfoga över egendomen under återstoden av patenttiden eller del av den, mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse *enligt 57 § andra stycket.*

På yrkande av den som har lidit patentintrång får domstolen, efter vad som är skäligt, besluta att ett patentskyddat alster som har tillverkats utan patenthavarens lov *ska återkallas från marknaden*, ändras, sättas i förvar för återstoden av patenttiden eller förstöras eller att någon annan åtgärd *ska vidtas med det. Detsamma gäller i fråga om hjälpmedel som har använts eller varit avsett att användas vid intrånget.*

Trots vad som sägs i första stycket får domstolen, om det finns synnerliga skäl, på yrkande besluta att en innehavare av egendom som avses i första stycket *ska* få förfoga över egendomen under återstoden av patenttiden eller del av den, mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt. *Ett sådant beslut får meddelas endast om innehavaren har handlat i god tro.*

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse *till intrång.*

Ett beslut om åtgärd enligt för-

⁴ Senaste lydelse 2005:289.

sta stycket får inte innebära att den som har lidit patentintrång ska betala ersättning till den som åtgärden riktas mot.

Åtgärder enligt första stycket ska bekostas av svaranden om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Beslut som avses i denna paragraf *skall* inte meddelas, om förverkande eller åtgärd till förebyggande av missbruk *skall* beslutas enligt 57 a § eller enligt brottsbalken.

Ett beslut som avses i denna paragraf *ska* inte meddelas, om förverkande eller *någon* åtgärd till förebyggande av missbruk *ska* beslutas enligt 57 a § eller enligt brottsbalken.

59 a §⁵

Om det skäligen kan antas att någon har gjort ett intrång, får domstolen för att bevisning *skall* kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Om det skäligen kan antas att någon har gjort *eller medverkat till* ett intrång, får domstolen för att bevisning *ska* kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för *en* utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Ett beslut om intrångsundersökning får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök *och* förberedelse enligt 57 § *andra* stycket.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök *eller* förberedelse till intrång.

59 b §⁶

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av *den domstol där rättegång som rör intrånget pågår*. Om rättegång *inte är inledd*, gäller i fråga om *behörig domstol vad som är bestämt om tvistemål som rör intrång*. Vad som sägs i rättegångsbalken om *inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som skall tas upp i annan ordning än inför domstol skall dock inte tillämpas*.

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av *domstol som avses i 65 §*.

⁵ Senaste lydelse 1998:1456.

⁶ Senaste lydelse 1998:1456.

En fråga om inträngsundersökning får tas upp endast på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Om rättegång inte är inledd, *skall* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *skall* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *skall* en fråga om inträngsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

Om ett patent har upphävts eller förklarats ogiltigt genom ett beslut eller en dom som har vunnit laga kraft, får domstolen inte *enligt 57–60 §§* döma till straff, besluta om förverkande, meddela vitesförbud, döma ut vite eller ersättning eller besluta om *säkerhetsåtgärd eller skyddsåtgärd*.

Förs talan rörande patentintrång och gör den mot vilken talan förs gällande att patentet är ogiltigt, får frågan om ogiltighet prövas endast sedan talan om detta har väckts. Domstolen *skall* förelägga den som gör gällande att patentet är ogiltigt att inom viss tid väcka sådan talan.

Förs i samma rättegång talan om patentintrång och talan om patentets ogiltighet och är det med hänsyn till utredningen lämpligt att

En fråga om inträngsundersökning får tas upp endast på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Om rättegång inte är inledd, *ska* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *ska* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *ska* en fråga om inträngsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

61 §⁷

Om ett patent har upphävts eller förklarats ogiltigt genom ett beslut eller en dom som har vunnit laga kraft, får domstolen inte döma till straff, besluta om förverkande, meddela vitesförbud, döma ut vite eller ersättning eller besluta om *annan åtgärd enligt 57–60 §§*.

Förs talan rörande patentintrång och gör den mot vilken talan förs gällande att patentet är ogiltigt, får frågan om ogiltighet prövas endast sedan talan om detta har väckts. Domstolen *ska* förelägga den som gör gällande att patentet är ogiltigt att inom viss tid väcka sådan talan.

Förs i samma rättegång talan om patentintrång och talan om patentets ogiltighet och är det med hänsyn till utredningen lämpligt att

⁷ Senaste lydelse 2005:289.

frågan huruvida patentintrång föreligger avgörs särskilt för sig, får på begäran av någon av parterna särskild dom ges i den frågan. Om särskild dom ges, får domstolen förordna att målet om ogiltighet *skall* vila till dess domen har vunnit laga kraft.

frågan huruvida patentintrång föreligger avgörs särskilt för sig, får på begäran av någon av parterna särskild dom ges i den frågan. Om särskild dom ges, får domstolen förordna att målet om ogiltighet *ska* vila till dess domen har vunnit laga kraft.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.
 2. Bestämmelserna i 57 c–57 f och 57 h §§ ska inte tillämpas när intrånget, eller försöket eller förberedelsen till intrånget, har begåtts före ikraftträdandet.

5 Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om mönsterskyddslagen (1970:485) dels att 35 b–37 b §§ ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas sex nya paragrafer, 35 c–35 h §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

På yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret får domstolen vid vite förbjuda den som gör mönsterintrång att fortsätta *intrånget*.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget förringar värdet av ensamrätten till mönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *skall* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom från detta. I fråga om slaget av säker-

Föreslagen lydelse

35 b §²

På yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret får domstolen vid vite förbjuda den som gör *eller medverkar till* mönsterintrång att fortsätta *med det*.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, *eller medverkan till intrång*, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, *eller medverkan till det*, förringar värdet av ensamrätten till mönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *ska* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom *eller henne* från detta. I fråga om slaget

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 195, 2.6.2004, s. 16, Celex 32004L0048).

² Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2005:291.

heten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *skall* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *skall* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande *skall* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller *tredje* stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller *vad som föreskrivs i rättegångsbalken* om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *ska* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *ska* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande *ska* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller *fjärde* stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller *rättegångsbalkens bestämmelser* om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet *och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet*. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

35 c §

Om sökanden visar sannolika skäl för att någon har gjort ett mönsterintrång får domstolen vid vite besluta att någon eller några av dem som anges i andra stycket ska ge sökanden information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (informationsföreläggande). Ett sådant beslut får meddelas på yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret. Det får bara meddelas om informationen kan antas underlätta utredning av ett intrång som avser varorna eller tjänsterna.

Skyldigheten att lämna information omfattar den som

- 1. har gjort eller medverkat till intrånget,*
- 2. i kommersiell skala har förfogat över en vara som intrånget gäller,*
- 3. i kommersiell skala har använt en tjänst som intrånget gäller,*

4. i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller en annan tjänst som har använts vid intrånget, eller

5. har identifierats av någon som anges i 2–4 såsom delaktig i tillverkningen eller distributionen av en vara eller tillhandahållandet av en tjänst som intrånget gäller.

Information om varors eller tjänsters ursprung och distributionsnät kan särskilt avse

1. namn på och adress till producenter, distributörer, leverantörer och andra som har innehaft varorna eller tillhandahållit tjänsterna,

2. namn på och adress till avsedda grossister och detaljister, och

3. uppgifter om hur mycket som har producerats, levererats, mottagits eller beställts och om vilket pris som har bestämts för varorna eller tjänsterna.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

35 d §

Ett informationsföreläggande får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Skyldigheten att lämna information enligt 35 c § omfattar inte uppgifter vars yppande skulle röja att uppgiftslämnaren eller någon honom eller henne närstående som avses i 36 kap. 3 § rättegångsbalken har begått en brottslig handling.

I personuppgiftslagen (1998:204) finns bestämmelser som begränsar hur mottagna personuppgifter får behandlas.

35 e §

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 43 och 52 §§ för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i andra stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämna att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

35 f §

Den som på grund av bestämmelserna i 35 c § andra stycket 2–5 har förelagts att enligt första stycket samma paragraf lämna information har rätt till skälig

ersättning för kostnader och besvär. Ersättningen ska betalas av den som har framställt yrkandet om informationsföreläggande.

Den som tillhandahåller en elektronisk kommunikationstjänst och som till följd av ett informationsföreläggande har lämnat ut information som avses i 6 kap. 20 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation ska sända en skriftlig underrättelse om detta till den som uppgifterna gäller tidigast efter en månad och senast efter tre månader från det att informationen lämnades ut. Kostnaden för underrättelsen ersätts enligt första stycket.

35 g §

Trots förbudet i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott enligt 35 § behandlas om detta är nödvändigt för att ett rättsligt anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

35 h §

På yrkande av käranden får domstolen, i mål om intrång, ålägga den som har gjort eller medverkat till intrånget att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

36 §³

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör mönsterintrång skall betala skälig ersättning för utnyttjandet av mönstret samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. Vid bestämmandet av ersättningens

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör mönsterintrång ska betala skälig ersättning för utnyttjandet av mönstret samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. När ersättningens storlek bestäms ska

³ Senaste lydelse 1994:235.

storlek skall hänsyn tas även till mönsterhavarens intresse av att mönsterintrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

Den som gör mönsterintrång utan uppsåt eller oaktsamhet skall betala ersättning för utnyttjandet av mönstret, om och i den mån det är skäligt.

Rätten till ersättning för mönsterintrång preskriberas, om talan inte väcks inom fem år från det skadan uppkom.

hänsyn särskilt tas till

1. utebliven vinst,
2. vinst som den som har begått intrånget har gjort,
3. skada på mönstrets anseende,
4. ideell skada, och
5. mönsterhavarens intresse av att intrång inte begås.

Den som utan uppsåt eller oaktsamhet gör mönsterintrång ska betala ersättning för utnyttjandet av mönstret, om och i den mån det är skäligt.

37 §⁴

På yrkande av den som har lidit mönsterintrång får domstolen efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång besluta att en produkt som tillverkats eller förts in till Sverige i strid mot annans mönsterrätt eller ett föremål vars användande skulle innebära mönsterintrång, skall ändras på visst sätt eller sättas i förvar för återstoden av skyddstiden eller förstöras eller, i fråga om olovligt tillverkad eller till Sverige införd produkt, mot lösen lämnas ut till den som har lidit intrånget. Detta gäller inte mot den som i god tro har förvärvat egendomen eller särskild rätt till den och själv inte har gjort mönsterintrång.

Egendom som avses i första stycket får tas i beslag, om det skäligen kan antas att ett brott enligt 35 § har begåtts. I fråga om ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Trots vad som sägs i första stycket får domstolen, om det finns synnerliga skäl, på yrkande besluta att en innehavare av egendom som avses i första stycket skall få förfoga över egendomen under återstoden av skyddstiden eller del av den, mot skälig ersättning och på skäliga villkor i öv-

På yrkande av den som har lidit mönsterintrång får domstolen, efter vad som är skäligt, besluta att en produkt som tillverkats eller förts in till Sverige i strid mot annans mönsterrätt ska återkallas från marknaden, ändras, sättas i förvar för återstoden av skyddstiden eller förstöras eller att någon annan åtgärd ska vidtas med den. Detsamma gäller i fråga om hjälpmedel som har använts eller varit avsett att användas vid intrånget.

Trots vad som sägs i första stycket får domstolen, om det finns synnerliga skäl, på yrkande besluta att en innehavare av egendom som avses i första stycket ska få förfoga över egendomen under återstoden av skyddstiden eller del av den, mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt. Ett

⁴ Senaste lydelse 2005:291.

rikt.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse *enligt* 35 § *andra* stycket.

Beslut som avses i denna paragraf *skall* inte meddelas, om förverkande eller åtgärd till förebyggande av missbruk *skall* beslutas enligt 35 a § eller enligt brottsbalken.

Om det skäligen kan antas att någon har gjort ett intrång, får domstolen för att bevisning *skall* kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Ett beslut om intrångsundersökning får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök *och* förberedelse *enligt* 35 § *andra* stycket.

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget

sådant beslut får meddelas endast om innehavaren har handlat i god tro.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse *till intrång*.

Ett beslut om åtgärd enligt första stycket får inte innebära att den som har lidit mönsterintrång ska betala ersättning till den som åtgärden riktas mot.

Åtgärder enligt första stycket ska bekostas av svaranden om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Ett beslut som avses i denna paragraf *ska* inte meddelas, om förverkande eller *någon* åtgärd till förebyggande av missbruk *ska* beslutas enligt 35 a § eller enligt brottsbalken.

37 a §⁵

Om det skäligen kan antas att någon har gjort *eller medverkat till* ett intrång, får domstolen för att bevisning *ska* kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för *en* utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök *eller* förberedelse *till intrång*.

37 b §⁶

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget

⁵ Senaste lydelse 1998:1457.

⁶ Senaste lydelse 1998:1457.

pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol *vad som är bestämt om tvistemål som rör intrång. Vad som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som skall tas upp i annan ordning än inför domstol skall dock inte tillämpas.*

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret. Om rättegång inte är inledd, *skall* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *skall* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *skall* en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol *det som föreskrivs i 43 och 52 §§ för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.*

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av mönsterhavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja mönstret. Om rättegång inte är inledd, *ska* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *ska* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *ska* en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

2. Bestämmelserna i 35 c–35 f och 35 h §§ ska inte tillämpas när intrånget, eller försöket eller förberedelsen till intrånget, har begåtts före ikraftträdandet.

6 Förslag till lag om ändring i firmalagen (1974:156)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om firmalagen (1974:156) dels att 15 och 19–20 b §§ ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas sex nya paragrafer, 18 b–18 g §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §²

Om ett näringskännetecken eller dess användning strider mot goda seder eller allmän ordning eller är vilseledande, får domstolen vid vite förbjuda innehavaren att använda kännetecknet.

Ett sådant förbud får även meddelas, om någon gör intrång i någon annans rätt till näringskännetecknen (firmaintrång).

Ett sådant förbud får även meddelas, om någon gör *eller medverkar till* intrång i någon annans rätt till näringskännetecknen (firmaintrång).

Talan om förbud får föras av var och en som lider skada av kännetecknet eller dess användning. Talan om förbud enligt första stycket får föras även av den myndighet som regeringen bestämmer och av sammanlutning av berörda näringsidkare.

Om käranden visar sannolika skäl för att firmaintrång förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget förringar värdet av ensamrätten till näringskännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *skall* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Om käranden visar sannolika skäl för att firmaintrång, *eller medverkan till intrång*, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, *eller medverkan till det*, förringar värdet av ensamrätten till näringskännetecknet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *ska* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i andra–fjärde styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt fjärde stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för

Förbud enligt fjärde stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 195, 2.6.2004, s. 16, Celex 32004L0048).

² Senaste lydelse 1996:850.

den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar kâranden fôr- måga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *skall* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *skall* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt fjärde stycket fortfarande *skall* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt fjärde eller femte stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller *vad som föreskrivs i rättegångsbalken* om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet eller, om detta meddelats enligt första stycket, av den myndighet som regeringen bestämmer. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar kâranden fôr- måga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom *eller henne* från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *ska* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *ska* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt fjärde stycket fortfarande *ska* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt fjärde eller sjätte stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller *rättegångsbalkens bestämmelser* om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet eller, om detta meddelats enligt första stycket, av den myndighet som regeringen bestämmer. *Talan ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.* I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

18 b §

Om sökanden visar sannolika skäl för att någon har gjort ett firmaintrång får domstolen vid vite besluta att någon eller några av dem som anges i andra stycket ska ge sökanden information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (informationsföreläggande). Ett sådant beslut får meddelas på yrkande av den som har lidit intrånget. Det får bara meddelas om informationen kan antas underlätta utredning av ett intrång som avser varorna eller tjänsterna.

Skyldigheten att lämna informa-

tion omfattar den som

1. har gjort eller medverkat till intrånget,

2. i kommersiell skala har förfogat över en vara som intrånget gäller,

3. i kommersiell skala har använt en tjänst som intrånget gäller,

4. i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller en annan tjänst som har använts vid intrånget, eller

5. har identifierats av någon som anges i 2–4 såsom delaktig i tillverkningen eller distributionen av en vara eller tillhandahållandet av en tjänst som intrånget gäller.

Information om varors eller tjänsters ursprung och distributionsnät kan särskilt avse

1. namn på och adress till producenter, distributörer, leverantörer och andra som har innehåft varorna eller tillhandahållit tjänsterna,

2. namn på och adress till avsedda grossister och detaljister, och

3. uppgifter om hur mycket som har producerats, levererats, mottagits eller beställts och om vilket pris som har bestämts för varorna eller tjänsterna.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

18 c §

Ett informationsföreläggande får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Skyldigheten att lämna information enligt 18 b § omfattar inte uppgifter vars yppande skulle röja att uppgiftslämnaren eller någon

honom eller henne närstående som avses i 36 kap. 3 § rättegångsbalken har begått en brottslig handling.

I personuppgiftslagen (1998:204) finns bestämmelser som begränsar hur mottagna personuppgifter får behandlas.

18 d §

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intringen pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 24 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i andra stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informations-

föreläggande.

18 e §

Den som på grund av bestämmelserna i 18 b § andra stycket 2–5 har förelagts att enligt första stycket samma paragraf lämna information har rätt till skälig ersättning för kostnader och besvär. Ersättningen ska betalas av den som har framställt yrkandet om informationsföreläggande.

Den som tillhandahåller en elektronisk kommunikationstjänst och som till följd av ett informationsföreläggande har lämnat ut information som avses i 6 kap. 20 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation ska sända en skriftlig underrättelse om detta till den som uppgifterna gäller tidigast efter en månad och senast efter tre månader från det att informationen lämnades ut. Kostnaden för underrättelsen ersätts enligt första stycket.

18 f §

Trots förbudet i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott enligt 18 § behandlas om detta är nödvändigt för att ett rättsligt anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

18 g §

På yrkande av käranden får domstolen, i mål om intrång, ålägga den som har gjort eller medverkat till intrånget att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

19 §³

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör firmaintrång *skall* betala skälig ersättning för utnyttjandet av näringskännetecknet samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. *Vid bestämmande av ersättningens storlek skall hänsyn tas även till rättighetshavarens intresse av att firmaintrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.*

Den som gör firmaintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, *skall* betala ersättning för utnyttjandet av näringskännetecknet, om och i den mån det är skäligt.

Avser intrånget en firma som är skyddad enbart på grund av registrering, *skall* ersättning för det intrång som skett före registreringsdagen betalas endast om intrånget gjorts uppsåtligen.

Rätten till ersättning för skada preskriberas, om talan inte väcks inom fem år från det skadan uppkom. Rätten till ersättning med anledning av intrång i firma som är skyddad enbart på grund av registrering preskriberas dock inte i något fall tidigare än ett år från registreringsdagen.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör firmaintrång *ska* betala skälig ersättning för utnyttjandet av näringskännetecknet samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. *När ersättningens storlek bestäms ska hänsyn särskilt tas till*

1. *utebliven vinst,*
2. *vinst som den som har begått intrånget har gjort,*
3. *skada på näringskännetecknets anseende,*
4. *ideell skada, och*
5. *rättighetshavarens intresse av att intrång inte begås.*

Den som gör firmaintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, *ska* betala ersättning för utnyttjandet av näringskännetecknet, om och i den mån det är skäligt.

Avser intrånget en firma som är skyddad enbart på grund av registrering, *ska* ersättning för det intrång som skett före registreringsdagen betalas endast om intrånget gjorts uppsåtligen.

20 §⁴

Vid överträdelse av ett vitesförbud som meddelats enligt 15 § första stycket *kan* domstol efter vad som är skäligt besluta att näringskännetecknet, som i strid mot förbudet förekommer på skyltar, varor, förpackningar, reklamtryck, affärshandlingar eller liknande *skall* utplånas eller ändras så att det inte längre strider mot goda seder eller allmän ordning eller är vilseledande. Kan en sådan åtgärd inte ske utan att egendomen på

Vid överträdelse av ett vitesförbud som meddelats enligt 15 § första stycket *får en* domstol efter vad som är skäligt besluta att näringskännetecknet, som i strid mot förbudet förekommer på skyltar, varor, förpackningar, reklamtryck, affärshandlingar eller liknande *ska* utplånas eller ändras så att det inte längre strider mot goda seder eller allmän ordning eller är vilseledande. Kan en sådan åtgärd inte ske utan att egendomen

³ Senaste lydelse 1994:237.

⁴ Senaste lydelse 2005:293.

vilket kännetecknet förekommer förstörs eller ändras på visst sätt, får domstolen besluta om detta.

Vid överträdelse av ett vitesförbud som meddelats enligt 15 § andra stycket eller annars vid firmaintrång *kan* domstol på yrkande av den som har lidit intrånget efter vad som är skäligt *till förebyggande av fortsatt intrång* besluta om en åtgärd som anges i första stycket eller besluta att egendomen skall lämnas ut mot lösen till den som har lidit intrånget, samt att ett föremål vars användande skulle innebära firmaintrång, skall förstöras eller ändras på visst sätt.

Om ett vitesförbud överträtts eller om det skäligen kan antas att ett brott enligt 18 § har begåtts, får egendom som avses i första eller andra stycket tas i beslag. I fråga om ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till brott.

Beslut som avses i denna paragraf *skall* inte meddelas, om förverkande eller åtgärd till förebyggande av missbruk *skall* beslutas enligt 18 a § eller enligt brottsbalken.

på *vilken* kännetecknet förekommer förstörs eller ändras på visst sätt, får domstolen besluta om detta.

Vid överträdelse av ett vitesförbud som meddelats enligt 15 § andra stycket eller annars vid firmaintrång *får en* domstol på yrkande av den som har lidit intrånget, efter vad som är skäligt, besluta att *egendom på vilken näringskännetecken olovligen förekommer ska återkallas från marknaden, ändras eller förstöras eller att någon annan åtgärd ska vidtas med den. Detsamma gäller i fråga om hjälpmedel som har använts eller varit avsett att användas vid intrånget.*

Bestämmelserna i andra och tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Ett beslut om åtgärd enligt andra stycket får inte innebära att den som har lidit firmaintrång ska betala ersättning till den som åtgärden riktas mot.

Åtgärder enligt andra stycket ska bekostas av svaranden om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Ett beslut som avses i denna paragraf ska inte meddelas, om förverkande eller *någon* åtgärd till förebyggande av missbruk *ska* beslutas enligt 18 a § eller enligt brottsbalken.

20 a §⁵

Om det skäligen kan antas att någon har gjort ett intrång, får domstolen för att bevisning *skall* kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos

Om det skäligen kan antas att någon har gjort *eller medverkat till* ett intrång, får domstolen för att bevisning *ska* kunna säkras om intrånget besluta att en undersök-

⁵ Senaste lydelse 1998:1458.

denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för utredning om intrånget (intrångsundersökning).

ning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för *en* utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Ett beslut om intrångsundersökning får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök *och* förberedelse enligt 18 § andra stycket.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök *eller* förberedelse till intrång.

20 b §⁶

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol *vad som är bestämt om tvistemål som rör intrång*. *Vad* som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som *skall* tas upp i annan ordning än inför domstol *skall* dock inte tillämpas.

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol *det som föreskrivs i 24 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång*. *Det* som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som *ska* tas upp i annan ordning än inför domstol *ska* dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av den som lider skada av kännetecknet eller dess användning. Om rättegång inte är inledd, *skall* yrkandet framställas skriftligen.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av den som lider skada av kännetecknet eller dess användning. Om rättegång inte är inledd, *ska* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *skall* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *ska* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *skall* en fråga om intrångsundersökning som upp-

I övrigt *ska* en fråga om intrångsundersökning som upp-

⁶ Senaste lydelse 1998:1458.

kommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

kommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.
 2. Bestämmelserna i 18 b–18 e och 18 g §§ ska inte tillämpas när intrånget, eller försöket eller förberedelsen till intrånget, har begåtts före ikraftträdandet.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

Häri genom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

dels att 9 b och 11–12 b §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas sex nya paragrafer, 9 c–9 h §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 b §²

På yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar en åtgärd som innebär intrång *eller överträdelse enligt 9 §* att fortsätta med åtgärden.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång *eller överträdelse enligt 9 §* förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden förringar värdet av ensamrätten till kretsmönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *skall* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden för-

På yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret får domstolen vid vite förbjuda den som vidtar *eller medverkar till* en åtgärd som innebär intrång att fortsätta med åtgärden.

Om käranden visar sannolika skäl för att en åtgärd som innebär intrång, *eller medverkan till åtgärden*, förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta med åtgärden, *eller medverkan till den*, förringar värdet av ensamrätten till kretsmönstret, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *ska* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden för-

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 195, 2.6.2004, s. 16, Celex 32004L0048).

² Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2005:304.

måga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *skall* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *skall* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande *skall* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller tredje stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller vad som föreskrivs i rättegångsbalken om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömning av vite förs av den som har ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

måga att ställa sådan säkerhet, får domstolen befria honom *eller henne* från detta. I fråga om slaget av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *ska* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *ska* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande *ska* bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller fjärde stycket samt i fråga om handläggningen i högre domstol gäller rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömning av vite förs av den som har ansökt om förbudet *och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet*. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

9 c §

Om sökanden visar sannolika skäl för att någon har gjort ett intrång i ett kretsmönster får domstolen vid vite besluta att någon eller några av dem som anges i andra stycket ska ge sökanden information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (informationsföreläggande). Ett sådant beslut får meddelas på yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret. Det får bara meddelas om informationen kan antas underlätta utredning av ett intrång som avser varorna eller tjänsterna.

Skyldigheten att lämna information omfattar den som

1. har gjort eller medverkat till intrånget,

2. i kommersiell skala har förfogat över en vara som intrånget gäller,

3. i kommersiell skala har använt en tjänst som intrånget gäller,

4. i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller en annan tjänst som har använts vid intrånget, eller

5. har identifierats av någon som anges i 2–4 såsom delaktig i tillverkningen eller distributionen av en vara eller tillhandahållandet av en tjänst som intrånget gäller.

Information om varors eller tjänsters ursprung och distributionsnät kan särskilt avse

1. namn på och adress till producenter, distributörer, leverantörer och andra som har innehåft varorna eller tillhandahållit tjänsterna,

2. namn på och adress till avsedda grossister och detaljister, och

3. uppgifter om hur mycket som har producerats, levererats, mottagits eller beställts och om vilket pris som har bestämts för varorna eller tjänsterna.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

9 d §

Ett informationsföreläggande får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Skyldigheten att lämna information enligt 9 c § omfattar inte uppgifter vars yppande skulle röja att uppgiftslämnaren eller någon honom eller henne närstående som avses i 36 kap. 3 § rättegångsbalken har begått en brottslig

handling.

I personuppgiftslagen (1998:204) finns bestämmelser som begränsar hur mottagna personuppgifter får behandlas.

9 e §

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i andra stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

9 f §

Den som på grund av bestämmelserna i 9 c § andra stycket 2–5

har förelagts att enligt första stycket samma paragraf lämna information har rätt till skälig ersättning för kostnader och besvär. Ersättningen ska betalas av den som har framställt yrkandet om informationsföreläggande.

Den som tillhandahåller en elektronisk kommunikationstjänst och som till följd av ett informationsföreläggande har lämnat ut information som avses i 6 kap. 20 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation ska sända en skriftlig underrättelse om detta till den som uppgifterna gäller tidigast efter en månad och senast efter tre månader från det att informationen lämnades ut. Kostnaden för underrättelsen ersätts enligt första stycket.

9 g §

Trots förbudet i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott enligt 9 § behandlas om detta är nödvändigt för att ett rättsligt anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

9 h §

På yrkande av käranden får domstolen, i mål om intrång, ålägga den som har gjort eller medverkat till intrånget att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

11 §

Den som i strid mot denna lag utnyttjar ett kretsmönster *skall* betala ersättning för utnyttjandet till den som innehar rätten till mönstret om och i den mån det är skäligt.

Om det *sker* uppsåtligen eller av

Den som i strid mot denna lag utnyttjar ett kretsmönster *ska* betala ersättning för utnyttjandet till den som innehar rätten till mönstret om och i den mån det är skäligt.

Om det *görs* uppsåtligen eller av

oaktasamhet *skall* ersättning betalas också för den ytterligare skada som intrånget har medfört. *Då* ersättningens storlek bestäms *skall* hänsyn tas *även* till innehavarens intresse av att intrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

oaktasamhet *ska* ersättning betalas också för den ytterligare skada som intrånget har medfört. *När* ersättningens storlek bestäms *ska* hänsyn särskilt tas till

1. utebliven vinst,
2. vinst som den som har begått intrånget har gjort,
3. skada på kretsmönstrets anseende,
4. ideell skada, och
5. innehavarens intresse av att intrång inte begås.

12 §³

Den som vidtar en åtgärd som innebär intrång i rätten enligt 2 § är skyldig att, om det är skäligt, mot lösen avstå den egendom som överträdelsen avser till den som innehar rätten till kretsmönstret.

På yrkande av den som innehar rätten till kretsmönstret får domstolen, efter vad som är skäligt, besluta att den egendom som ett intrång gäller ska återkallas från marknaden, ändras eller förstöras eller att någon annan åtgärd ska vidtas med den. Detsamma gäller i fråga om hjälpmedel som har använts eller varit avsett att användas vid intrånget.

I stället för att förordna om lösens enligt första stycket får domstolen, om det är skäligt, besluta att egendomen skall förstöras, ändras eller utsättas för andra åtgärder som är ägnade att förebygga missbruk. Talan enligt detta stycke förs av den som innehar rätten till kretsmönstret.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte mot den som i god tro har förvärvat egendomen eller en särskild rätt till den.

Ett beslut om åtgärd enligt första stycket får inte innebära att den som innehar rätten till kretsmönstret ska betala ersättning till den som åtgärden riktas mot.

Åtgärder enligt första stycket ska bekostas av svaranden om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Beslut som avses i denna paragraf *skall* inte meddelas, om förverkande eller åtgärd till förebyggande av missbruk *skall* beslutas enligt 9 a § eller enligt brotts-

Ett beslut som avses i denna paragraf *ska* inte meddelas, om förverkande eller *någon* åtgärd till förebyggande av missbruk *ska* beslutas enligt 9 a § eller enligt

³ Senaste lydelse 2005:304.

balken.

brottsbalken.

12 a §⁴

Om det skäligen kan antas att någon har gjort ett intrång, får domstolen för att bevisning *skall* kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Ett beslut om intrångsundersökning får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök och förberedelse enligt 9 § andra stycket.

Om det skäligen kan antas att någon har gjort *eller medverkat till* ett intrång, får domstolen för att bevisning *ska* kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för *en* utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök *eller* förberedelse *till intrång*.

12 b §⁵

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol *vad som är bestämt om tvistemål som rör intrång*. *Vad* som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som *skall* tas upp i annan ordning än inför domstol *skall* dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret. Om rättegång inte är inledd, *skall* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *skall* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol *det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång*. *Det* som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som *ska* tas upp i annan ordning än inför domstol *ska* dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av kretsmönstret eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja kretsmönstret. Om rättegång inte är inledd, *ska* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *ska* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart med-

⁴ Senaste lydelse 1998:1459.

⁵ Senaste lydelse 1998:1459.

annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *skall* en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

delat ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *ska* en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

2. Bestämmelserna i 9 c–9 f och 9 h §§ ska inte tillämpas när intrånget, eller försöket eller förberedelsen till intrånget, har begåtts före ikraftträdandet.

8 Förslag till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om växtförädlarrättslagen (1997:306) dels att 9 kap. 2, 3, 6–7 b och 8 §§ samt 12 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas sex nya paragrafer, 9 kap. 5 a–5 f §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §

På yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten får allmän domstol vid vite förbjuda den som gör intrång i växtförädlarrätten att fortsätta intrånget.

På yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten får allmän domstol vid vite förbjuda den som gör *eller medverkar till* intrång i växtförädlarrätten att fortsätta *med det*.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

3 §

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång i växtförädlarrätten förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget förringar värdet av ensamrätten till växtsorten, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt avgjorts eller något annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *skall* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång, *eller medverkan till intrång*, i växtförädlarrätten förekommer och om det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget, *eller medverkan till det*, förringar värdet av ensamrätten till växtsorten, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt avgjorts eller något annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas *ska* svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

Ett förbud enligt första stycket

Ett förbud enligt första stycket

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 195, 2.6.2004, s. 16, Celex 32004L0048).

får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Kan käranden inte ställa sådan säkerhet, får domstolen befria käranden från detta. I fråga om slaget av säkerhet gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *skall* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *skall* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt första stycket fortfarande *skall* bestå.

får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Kan käranden inte ställa sådan säkerhet, får domstolen befria käranden från detta. I fråga om slaget av säkerhet gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten *ska* prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

När målet avgörs *ska* domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt första stycket fortfarande *ska* bestå.

5 a §

Om sökanden visar sannolika skäl för att någon har gjort ett intrång i en växtförädlarrätt får domstolen vid vite besluta att någon eller några av dem som anges i andra stycket ska ge sökanden information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (informationsföreläggande). Ett sådant beslut får meddelas på yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten. Det får bara meddelas om informationen kan antas underlätta utredning av ett intrång som avser varorna eller tjänsterna.

Skyldigheten att lämna information omfattar den som

- 1. har gjort eller medverkat till intrånget,*
- 2. i kommersiell skala har förfogat över en vara som intrånget gäller,*
- 3. i kommersiell skala har använt en tjänst som intrånget gäller,*
- 4. i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller en annan tjänst som har använts vid intrånget, eller*
- 5. har identifierats av någon*

som anges i 2–4 såsom delaktig i tillverkningen eller distributionen av en vara eller tillhandahållandet av en tjänst som intrånget gäller.

Information om varors eller tjänsters ursprung och distributionsnät kan särskilt avse

1. namn på och adress till producenter, distributörer, leverantörer och andra som har innehåft varorna eller tillhandahållit tjänsterna,

2. namn på och adress till avsedda grossister och detaljister, och

3. uppgifter om hur mycket som har producerats, levererats, mottagits eller beställts och om vilket pris som har bestämts för varorna eller tjänsterna.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

5 b §

Ett informationsföreläggande får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Skyldigheten att lämna information enligt 9 kap. 5 a § omfattar inte uppgifter vars yppande skulle röja att uppgiftslämnaren eller någon honom eller henne närstående som avses i 36 kap. 3 § rättegångsbalken har begått en brottslig handling.

I personuppgiftslagen (1998:204) finns bestämmelser som begränsar hur mottagna personuppgifter får behandlas.

5 c §

Ett beslut om informationsföreläggande får meddelas av den domstol där rättegång om intrånget pågår. I övrigt gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska dock inte tillämpas.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i andra stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. För prövning av frågan får det även hållas förhör enligt 37 kap. rättegångsbalken. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

Talan om utdömande av vite får föras av den som har ansökt om föreläggandet och ska handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet. I samband med en sådan talan får talan föras om nytt informationsföreläggande.

5 d §

Den som på grund av bestämmelserna i 9 kap. 5 a § andra stycket 2–5 har förelagts att enligt första stycket samma paragraf lämna information har rätt till skälig ersättning för kostnader och besvär. Ersättningen ska betalas

av den som har framställt yrkandet om informationsföreläggande.

Den som tillhandahåller en elektronisk kommunikationstjänst och som till följd av ett informationsföreläggande har lämnat ut information som avses i 6 kap. 20 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation ska sända en skriftlig underrättelse om detta till den som uppgifterna gäller tidigast efter en månad och senast efter tre månader från det att informationen lämnades ut. Kostnaden för underrättelsen ersätts enligt första stycket.

5 e §

Trots förbudet i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får personuppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott enligt 9 kap. 1 § behandlas om detta är nödvändigt för att ett rättsligt anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

5 f §

På yrkande av käranden får domstolen, i mål om intrång, ålägga den som har gjort eller medverkat till intrånget att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

6 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör intrång i en växtförädlarrätt *skall* betala skälig ersättning för utnyttjandet av växtsorten samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. När ersättningens storlek bestäms *skall* hänsyn även tas till *det intresse som innehavaren av växtförädlarrätten har av att intrång inte görs och till övriga*

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör intrång i en växtförädlarrätt *ska* betala skälig ersättning för utnyttjandet av växtsorten samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. När ersättningens storlek bestäms *ska* hänsyn särskilt tas till

- 1. utebliven vinst,*
- 2. vinst som den som har begått intrånget har gjort,*

omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

Den som gör intrång i en växtförädlarrätt utan uppsåt eller oaktsamhet *skall* betala ersättning för utnyttjandet av sorten, om och i den utsträckning det är skäligt.

Talan om ersättning får endast avse skada under de fem senaste åren innan talan väcktes. Om talan inte förs inom den *tid som nu har sagts*, är rätten till ersättning förlorad.

På yrkande av den som har lidit intrång i en växtförädlarrätt får domstolen efter vad som är skäligt *till förebyggande av fortsatt intrång* besluta att sådant växtmaterial som intrånget gäller *skall lämnas ut mot lösen till den som har lidit intrånget eller förstöras samt att ett föremål vars användande skulle innebära intrång skall på visst sätt ändras eller förstöras. Vad som nu har sagts gäller inte mot den som i god tro har förvärvat materialet eller särskild rätt till det och som inte själv har gjort intrång i växtförädlarrätten.*

3. *skada på växtsortens anseende,*

4. *ideell skada, och*

5. *innehavarens intresse av att intrång inte begås.*

Den som gör intrång i en växtförädlarrätt utan uppsåt eller oaktsamhet *ska* betala ersättning för utnyttjandet av sorten, om och i den utsträckning det är skäligt.

Talan om ersättning får endast avse skada under de fem senaste åren innan talan väcktes. Om talan inte förs inom den *tiden*, är rätten till ersättning förlorad.

7 §²

På yrkande av den som har lidit intrång i en växtförädlarrätt får domstolen, efter vad som är skäligt, besluta att sådant växtmaterial som intrånget gäller *ska återkallas från marknaden eller förstöras eller att någon annan åtgärd ska vidtas med det. Detsamma gäller i fråga om hjälpmedel som har använts eller varit avsett att användas vid intrånget.*

Trots det som sägs i första stycket får domstolen, om det finns synnerliga skäl, på yrkande besluta att en innehavare av växtmaterial som avses där ska få förfoga över materialet mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt. Ett sådant beslut får meddelas endast om innehavaren har handlat i god tro.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse

² Senaste lydelse 2005:314.

till intrång.

Ett beslut om åtgärd enligt första stycket får inte innebära att den som har lidit intrång i en växtförädlarrätt ska betala ersättning till den som åtgärden riktas mot.

Åtgärder enligt första stycket ska bekostas av svaranden om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Beslut som avses i denna paragraf *skall* inte meddelas, om förverkande eller åtgärd till förebyggande av missbruk *skall* beslutas enligt 1 a § eller enligt brottsbalken.

Ett beslut som avses i denna paragraf *ska* inte meddelas, om förverkande eller *någon* åtgärd till förebyggande av missbruk *ska* beslutas enligt 9 kap. 1 a § eller enligt brottsbalken.

7 a §³

Om det skäligen kan antas att någon har gjort ett intrång, får domstolen för att bevisning *skall* kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Om det skäligen kan antas att någon har gjort *eller medverkat till* ett intrång, får domstolen för att bevisning *ska* kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för *en* utredning om intrånget (intrångsundersökning).

Ett beslut om intrångsundersökning får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök och förberedelse enligt 9 kap. 1 § andra stycket.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök *eller* förberedelse till intrång.

7 b §⁴

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol *vad som är bestämt om tvistemål som rör intrång. Vad som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om*

Ett beslut om intrångsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol *det som föreskrivs i rättegångsbalken om tvistemål som rör intrång. Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av dom-*

³ Senaste lydelse 1998:1460.

⁴ Senaste lydelse 1998:1460.

tvist som *skall* tas upp i annan ordning än inför domstol *skall* dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten. Om rättegång inte är inledd, *skall* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *skall* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *skall* en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

stols behörighet i fråga om tvist som *ska* tas upp i annan ordning än inför domstol *ska* dock inte tillämpas.

En fråga om intrångsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av växtförädlarrätten eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja växtsorten. Om rättegång inte är inledd, *ska* yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas *ska* motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt *ska* en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegång.

8 §⁵

Egendom som avses i 7 § får tas i beslag, om det skäligen kan antas att ett brott enligt 1 § har begåtts. I fråga om ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Trots vad som sägs i första stycket kan domstolen på yrkande besluta att innehavare av material som avses där skall få förfoga över materialet mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt.

Bestämmelserna i 7 § och i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök och förberedelse enligt 1 § andra stycket.

Egendom som avses i 9 kap. 7 § får tas i beslag, om det skäligen kan antas att ett brott enligt 9 kap. 1 § har begåtts. I fråga om ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse till intrång.

⁵ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

12 kap.**2 §⁶**

Vid intrång i en gemenskapens växtförädlarrätt tillämpas bestämmelserna i 9 kap. 1 och 1 a §§ om ansvar och förverkande samt 7 a–7 h §§ om intrångsundersökning.

Vid intrång i en gemenskapens växtförädlarrätt tillämpas bestämmelserna i 9 kap. 1 och 1 a §§ om ansvar och förverkande samt 7 a–7 h §§ om intrångsundersökning. *I övrigt gäller 9 kap. 2–7 §§ i den mån inte något annat följer av rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt⁷. I dessa fall ska det som sägs om intrång i växtförädlarrätt gälla intrång i gemenskapens växtförädlarrätt.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

2. Bestämmelserna i 9 kap. 5 a–5 d och 5 f §§ ska inte tillämpas när intrånget, eller försöket eller förberedelsen till intrånget, har begåtts före ikraftträdandet.

⁶ Senaste lydelse 2005:314.

⁷ EGT L 227, 1.9.1994, s.1 (Celex 31994R2100).

BILAGA 3

Kulturutskottets yttrande 2008/09:KrU4y

Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2008/09:67 Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG och de motioner som väckts med anledning av propositionen.

Yttrandet begränsas till de frågor som berör utskottets ansvarsområde och som behandlas i avsnitt 8 i propositionen, men där endast i de delar som avser förslaget till ändringar i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (nedan upphovsrättslagen) med näraliggande frågor.

Över propositionen har fyra motioner väckts, nämligen

- N7 av Tomas Eneroth m.fl. (s)
- N8 av Siv Holma och Torbjörn Björlund (båda v)
- N9 av Kent Persson m.fl. (v)
- N10 av Lage Rahm m.fl. (mp).

I motionerna N9 (v) och N10 (mp) yrkas avslag på propositionen. Frågor som berör upphovsrättslagen tas i de båda övriga motionerna upp i samtliga yrkanden utom i yrkandena 1, 4, 6 och 7 i motion N7 (s). Dessa senare yrkanden behandlas inte i yttrandet.

Bakgrund

Ensamrätten för upphovsmän och andra rättighetsinnehavare stärktes 2005 på så sätt att det nu är otillåtet att t.ex. via ett fildelningsnätverk för privat bruk kopiera offentliggjorda verk, såsom musik och filmer som olovligen har lagts ut på Internet.

När någon begår ett immaterialrättsintrång via Internet genom exempelvis olaglig fildelning kan en rättighetshavare i regel se vilken IP-adress som den som begår intrånget använder.

En IP-adress är en adress som gör det möjligt för bl.a. datorer att kommunicera med varandra via Internet. Denna IP-adress kan i regel härledas till en viss Internetleverantör, som i sin tur kan härleda adressen till en viss abonnent. Privatpersoner tilldelas oftast s.k. dynamiska IP-adresser, vilket innebär att IP-adressen inte är fast utan kan variera för varje ny Internetuppkoppling. IP-adressen tilldelas automatiskt av abonnentens Internetoperatör. Är vid uppkopplingen den tidigare använda IP-adressen ledig används den på nytt. Är den upptagen får användaren en ny, näraliggande adress. En uppgift om att en viss person har en viss IP-adress vid ett visst tillfälle säger alltså i regel inget om vem som hade samma adress vid ett annat tillfälle. Särskilt påtagligt blir detta vid Internetuppkopplingar med mobilt bredband.

Rättighetshavare har i dag begränsade möjligheter att själva vidta åtgärder mot ett intrång som sker via Internet. Detta hänger samman med att Internetoperatörer har tystnadsplikt enligt 6 kap. 20 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation för bl.a. uppgift om abonnemang och därför inte frivilligt får lämna ut dessa uppgifter. Det är således inte möjligt för en rättighetshavare att med nuvarande reglering få uppgift om vem som begår ett intrång via Internet.

Det finns skillnader i hur EU:s medlemsstater säkerställer skyddet för de immateriella rättigheterna, bl.a. upphovsrätten. I april 2004 antogs EG-direktivet om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (det civilrättsliga sanktionsdirektivet, i det följande kallat sanktionsdirektivet).¹ Syftet med direktivet är att tillnära medlemsstaternas lagstiftningar för att uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden. I direktivet finns bl.a. regler som innebär att en domstol får besluta att rättighetshavare ska få information om ursprung och distributionsnät avseende den vara eller tjänst som intrånget gäller. Sådan information ska lämnas av den som gjort intrång i en immateriell rättighet eller av andra som exempelvis i kommersiell skala har tillhandahållit tjänster som har möjliggjort intrånget. Detta innebär att medlemsstaterna får införa en skyldighet för t.ex. Internetoperatörer att ge rättighetshavare uppgift om vem som har haft en viss IP-adress när den har använts för att begå intrång via Internet.

Direktivet skulle ha varit genomfört i medlemsstaterna senast den 29 april 2006. Europeiska gemenskapernas domstol har genom dom den 15 maj 2008 fastställt att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet genom att inte inom den föreskrivna fristen anta alla de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detsamma (mål C 341/07).

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter.

I propositionen konstaterar regeringen att svensk rätt redan uppfyller direktivets krav i flera avseenden men att det i några avseenden dock saknas svenska bestämmelser som motsvarar direktivets krav. Mot denna bakgrund föreslår regeringen nu hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Nedan följer en närmare genomgång av frågan.

Hur fungerar fildelningsprogram

Ett fildelningsprogram är till för att Internetanvändare ska kunna byta filer med varandra. Det är fråga om fildelning såväl när en användare laddar upp (tillgängliggör) en fil via Internet som när en användare laddar ned en fil från Internet till sin dator. Fildelning är laglig om upphovsmannen har samtyckt till fildelningen.

Det vanligaste fildelningsprogrammet Bittorrent fungerar i princip så att man simultant laddar upp och laddar ned material. Samtidigt som man laddar ned en fil görs den tillgänglig för andra användare. Fördelen med att fildela med Bittorrent-teknik är att nedladdningen går snabbt och att en fil inte behöver lagras på en central server för att vara tillgänglig. I stället ligger den kvar på användarnas datorer. Det enda som finns på en central server är s.k. torrents, som vägleder en användare att hitta de datorer som har den eftersökta filen.

Vid fildelning med Bittorrent-teknik laddas delar (fragment) av en fil ned från olika datorer. Delarna sammanfogas i nedladdarens dator till en hel fil som omedelbart blir tillgänglig för nedladdning av andra användare så länge nedladdarens dator har Internetuppkoppling. Vissa filer kan på så sätt snabbt bli tillgängliga på ett mycket stort antal datorer. Detta gör systemet säkrare än om de eftersökta filerna skulle ligga på en central server eftersom nedladdningen kan fortsätta även om vissa datorer i nätverket skulle slås ut. Att ladda ned delar av en fil från olika datorer gör också att nedladdning med Bittorrent-tekniken går snabbare än med t.ex. den tidigare vanligtvis använda DC-tekniken (Direct Connect) där filen i sin helhet hämtas från en dator. Den fragmenterade nedladdningen medför nämligen att belastningen fördelas på flera servrar. The Pirate Bay är en av de fildelnings sajter som använder Bittorrent-tekniken.

Möjligheter att dölja fildelares identitet

Det finns i dag ett antal möjligheter att dölja fildelares identitet. I en artikel i Sydsvenskan den 7 december 2008 sägs att The Pirate Bay nu arbetar med att kryptera överföringen mellan The Pirate Bay och användarna, vilket enligt företrädare för The Pirate Bay redan kan vara genomfört om några månader.

Av artikeln framgår också att det finns företag som för ca 40–50 kronor i månaden säljer tjänster som kan dölja fildelares identitet. Sådana företag är exempelvis Flashback, Relakks och Idle Proxy. Det är även möjligt att koppla upp sig på nätverk som döljer IP-numren, exempelvis Tor och Free-net.

Tor fungerar i princip på så sätt att användarens uppkoppling länkas via ett stort antal andra användares datorer runtom i världen. Det blir då inte den egentliga användarens IP-adress som registreras för nedladdningen utan IP-adressen för den dator som utgör sista länken i nedladdningskedjan.

Relevant upphovsrättsreglering

Upphovsrätten skyddar den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk – t.ex. böcker, filmer, sångtexter, konstverk samt musikaliska och sceniska verk – bl.a. genom en ensamrätt att förfoga över verket. Detta innebär att upphovsmannen har ensamrätt dels att framställa exemplar av verket, dels att göra det tillgängligt för allmänheten.

Ensamrätten att framställa exemplar av verket gäller oavsett i vilken form eller med vilken metod framställningen sker. Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2005 klargjordes att ett verk görs tillgängligt för allmänheten bl.a. när det överförs till allmänheten. Eftersom bestämmelsen är teknikneutral omfattar den alla typer av överföringar. Exempelvis är det inte tillåtet att lägga ut ett litterärt verk på en webbsida på Internet via ett fildelningsprogram (s.k. uppladdning) utan att uphovsmannen har samtyckt till detta. (Jfr prop. 2004/05:110 s. 378.)

Ensamrätten att förfoga över ett verk har inskränkts i några avseenden. Exempelvis får var och en för privat bruk framställa ett eller några få exemplar av offentliggjorda verk, dvs. verk som lovligen gjorts tillgängliga för allmänheten. Genom lagändringen den 1 juli 2005 klargjordes att det är otillåtet att via ett fildelningsnätverk för privat bruk kopiera offentliggjorda verk, såsom musik och filmer som olovligen har lagts ut på Internet (s.k. nedladdning, se prop. 2004/05:110). Det är dock tillåtet att göra kopior för privat bruk om förlagan är lovlig, exempelvis genom att ladda ned upphovsrättsligt skyddat material som har lagts ut på en webbplats av rättighetshavaren själv eller med dennes samtycke.

Den som gör intrång i upphovsrätten är skyldig att betala ersättning till uphovsmannen eller dennes rättsinnehavare och kan dömas till böter eller fängelse i högst två år om intrånget sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Om det skäligen kan antas att någon har gjort ett sådant intrång får domstolen besluta att en intrångsundersökning får göras hos denna för att säkra bevisning om intrånget.

Propositionen

Reglering av information om ursprung och distributionsnät

Regeringen föreslår bl.a. att en domstol vid vite kan förelägga den som har gjort eller medverkat till ett intrång i upphovsrätten att tillhandahålla information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (informationsföreläggande). Ett informationsföreläggande får också meddelas mot bl.a. den som i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst. För att en ansökan ska bifallas krävs att sökanden, dvs. upphovsmannen eller dennes rättsinnehavare, visar sannolika skäl för att det i objektiv mening har begåtts ett intrång (53 c § i lagförslaget samt s. 151 i propositionen).

Förslaget innebär bl.a. att en domstol får besluta att exempelvis en Internetoperatör vid vite ska ge en upphovsman, eller dennes rättsinnehavare, information om vilken abonnent som har haft den IP-adress som använts vid ett intrång i upphovsrätten.

Den information som ska kunna erhållas med stöd av dessa bestämmelser är framför allt tänkt att underlätta för rättighetshavaren att identifiera den som har gjort ett intrång i upphovsrätten. I dag är detta inte möjligt eftersom Internetoperatörerna enligt 6 kap. 20 § lagen om elektronisk kommunikation har tystnadsplikt för bl.a. uppgift om abonnemang och således inte frivilligt får lämna ut sådana uppgifter. I vissa fall medges dock undantag från tystnadsplikten. Exempelvis har polis- och åklagarmyndigheterna rätt att få ut uppgift om vilken abonnent som har en viss IP-adress vid misstanke om brott om fängelse är föreskrivet för brottet och det enligt myndighetens bedömning kan föranleda annan påföljd än böter. Genom det nu aktuella förslaget görs alltså ytterligare ett undantag från tystnadsplikten.

Vissa begränsningar av skyldigheten att lämna information

Enligt förslaget får ett informationsföreläggande meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse. Det är ett vedertaget sätt att uttrycka proportionalitetskrav i svensk lagstiftning och är allmänt formulerat för att ge utrymme för en bedömning med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Tanken är att domstolen i varje enskilt fall ska pröva om åtgärder över huvud taget behöver tillgripas med hänsyn till omständigheterna eller om syftet kan tillgodoses genom någon mindre ingripande åtgärd. Rättighetshavarens intresse av att få ut sådana uppgifter måste alltså ställas mot den enskilda abonnentens integritetsintresse.

Av propositionen framgår att det bör krävas att det är fråga om intrång av en viss omfattning för att en rättighetshavare ska få ut uppgifterna. Så är i regel fallet om intrånget avser uppladdning av t.ex. en film eller ett musikaliskt verk för allmänheten, exempelvis genom fildelning via Inter-

net, eftersom detta typiskt sett innebär stor skada för rättighetshavaren. Detsamma är fallet när det är fråga om mer omfattande nedladdning. I sådana fall kommer rättighetshavaren alltså att kunna få ut dessa uppgifter. Är det däremot endast fråga om nedladdning av några få verk kommer avvägningen i normalfallet att leda till att integritetsintresset överväger och att uppgifterna alltså inte ska lämnas ut.

Motionerna

Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna föreslår att propositionen ska avslås.

Vänsterpartiet påpekar i *motion N9* att regeringen i sitt lagförslag ignorerar artikel 8.3 e i sanktionsdirektivet som slår fast att behandlingen av personuppgifter inte ska påverkas av en reglering av informationsföreläggandet. Vänsterpartiet hänvisar vidare till en dom i EG-domstolen som slår fast att medlemsstaterna inte behöver lämna ut personlig information i civilrättsliga processer i syfte att skydda upphovsrätten. Enligt Vänsterpartiet är Sverige således inte tvunget att införa någon möjlighet att begära informationsföreläggande gentemot privatpersoner.

Miljöpartiet de gröna anser i sin *motion N10* bl.a. att det behövs ett tydligare integritetsskydd för att undvika att alla Internetanvändares personuppgifter lagras och används i olämpligt syfte. I motionen hänvisas till en dom av EG-domstolen, vars slutsats är att medlemsstaterna inte är skyldiga att föreskriva en skyldighet för berörda att lämna ut personuppgifter i tvistemål.

Socialdemokraterna anser i *motion N7* att det vid domstolens bedömning av beviskravet ”sannolika skäl” och vid proportionalitetsbedömningen bör vägas in att ett Internetabonnemang kan utnyttjas av annan än innehavaren av abonnemanget. Det bör därför framgå att lagstiftarens mening inte är att ställa alltför långtgående krav på den enskilde att skydda sig mot ett otillåtet nyttjande av den egna Internetuppkopplingen (yrkande 3). Vidare anser Socialdemokraterna att regeringen inte lyckats skapa en tillfredsställande balans mellan skyddet av upphovsrätten och värnet av den personliga integriteten för enskilda abonnenter. Det är enligt Socialdemokraterna i första hand angeläget att komma åt dem som tjänar pengar på att tillgängliggöra upphovsrättsskyddat material för nedladdning utan att uphovsmännen får ersättning. Domstolarna bör därför ges vägledning om att det huvudsakliga syftet med förslaget är att komma åt den fildelning som sker i kommersiell skala (yrkande 2). Socialdemokraterna påpekar vidare att det är möjligt att en IP-adress kan användas för att kränka flera olika rättighetsinnehavare och att det är oklart vad det ur integritetssynpunkt kan innebära om många aktörer har rätt att samla och bearbeta personlig information om samma abonnent. Därför bör endast en organisation få hantera samtliga upphovsrättsinnehavares anspråk om information om vilken abonnent som har haft den IP-adress som använts vid intrång i upphovsrätten (yrkande 5).

Siv Holma och Torbjörn Björlund (båda v) anser i *motion N8* att det är oklart vilken teknisk bevisning som kommer att krävas för att nå beviskravet "sannolika skäl". Det gäller exempelvis om trådlös Internetuppkoppling används av andra utan abonnentens kännedom. Det är således oklart hur integriteten skyddas när information om vem som innehar en viss IP-adress lämnas ut av domstolen till upphovsrättsinnehavaren (yrkande 2). Motionärerna påpekar även att olaglig nedladdning kan drabba olika upphovsrättsinnehavare och att det av integritetsskäl bör finnas möjlighet till samordning så att personlig information inte handläggs av för många personer (yrkande 1).

Utskottets överväganden

En fungerande upphovsrätt är nödvändig för fortsatt kulturskapande

En fungerande upphovsrätt är en förutsättning för att konstnärer, författare, tonsättare, musiker, filmare, regissörer och andra som har skapat ett upphovsrättsligt skyddat verk ska få ersättning för sitt arbete. Bakom varje kulturellt skapande person ligger ofta många år av utbildning och hårt arbete. Om inte upphovsmannen kan erhålla ersättning för sina verk kommer både nyskapande och kreativitet att hämmas. Det behövs en upphovsrätt som möjliggör handel med kreativa varor och tjänster. Den är en förutsättning för ett fortsatt kulturskapande. Upphovsrätten måste anpassas till varje ny tid och kunna tillämpas oavsett ny teknik. Annars finns det risk för att kultursektorn, sett i ett längre perspektiv, kommer att utarmas.

Internet har på bara drygt ett decennium i grunden ändrat förutsättningarna för informationsspridning. Med Internet kan exempelvis musikverk, filmer och litterära verk snabbt spridas över hela världen. Det är positivt och en utveckling som enligt kulturutskottets mening måste bejakas. Aldrig tidigare har uphovsmän haft bättre möjlighet att nå en bred publik och att få en sådan spridning på sina verk. Successivt har också marknaden kommit att anpassa sig till den nya situationen, och en mängd nätbase-rade lagliga alternativ har utvecklats.

Den nya tekniken har emellertid också på bred front banat väg för omfattande intrång i upphovsrätten. Med Internet har de negativa effekterna av intrången dessutom blivit mångdubbelt större än tidigare. I dag är det inte ovanligt att ett musikstycke eller en film olovligt görs tillgänglig för nedladdning samtidigt som, eller t.o.m. innan, verket har offentliggjorts för allmänheten. Och eftersom spridningseffekten gör att antalet nedladdningar ökar exponentiellt kan en efterfrågad film eller ett uppmärksammat musikstycke ha laddats ned olovligt i mycket stor skala redan efter ett dygn. Detta försvårar inte bara upphovsrättsinnehavarnas möjligheter att få sina verk sålda. Det begränsar också deras intresse för att utveckla nya försäljningsformer och att investera i ny teknik, såsom digital bokutgivning, i form av exempelvis e-böcker.

När någon kränker upphovsrätten med hjälp av Internet saknas möjlighet att identifiera den som misstänks för intrånget. Det behövs därför en väl fungerande upphovsrätt och regler som säkerställer att den fungerar som det är menat att den ska göra.

Sverige är genom sanktionsdirektivet förpliktigt att stärka upphovsmännens ställning. Enligt direktivet skulle detta ha skett senast den 29 april 2006. EG-domstolen har dessutom den 15 maj 2008 slagit fast att Sverige underlåtit att fullfölja sina skyldigheter enligt detta direktiv. Kulturutskottet anser att svenska upphovsrättsinnehavare inte bör ha sämre möjlighet att beivra brott mot upphovsrätten än vad som gäller inom Europa i övrigt. Regeringens proposition är avsedd att tillgodose detta syfte. Regeringen konstaterar i propositionen att det därför är nödvändigt att i svensk rätt införa bestämmelser om att en domstol ska kunna åläggas exempelvis Internetoperatörer att lämna ut information om vem som har den IP-adress som använts vid ett visst intrång i upphovsrätten. Den aktuella domen från EG-domstolen ger medlemsstaterna ett visst eget handlingsutrymme att utforma en sådan reglering. Regeringen har valt formen informationsföreläggande för att rättighetshavare ska kunna få tillgång till sådan information. Enligt kulturutskottets mening är regeringens bedömning väl avvägd, och det är därför angeläget att propositionens intentioner fullföljs. Kulturutskottet anser således att Vänsterpartiets och Miljöpartiet de grönas avslagsyrkanden på propositionen inte bör biträdas av näringsutskottet. Det innebär att näringsutskottet bör avstyrka motionerna N9 (v) och N10 (mp).

Lagförslaget är ett steg på vägen mot en fungerande upphovsrätt

Det första steget för att värna upphovsrätten i den digitala miljön togs 2005 genom lagändringar som klargjorde att det är otillåtet att via fildelningsprogram för privat bruk kopiera offentliggjorda verk som olovligen lagts ut på Internet (s.k. nedladdning).

Det steg som nu kommer att tas för att motverka den olagliga fildelningen är att rättighetshavarna ges möjlighet att få tillgång till information om vem som har det aktuella abonnemanget. Genom denna möjlighet kommer en rättighetshavare att kunna kontakta den som gör sig skyldig till ett intrång via Internet och be denne att upphöra med intrånget. Vidare öppnas möjlighet för rättighetshavare att kunna använda sig av allmänna civilprocessuella bestämmelser för att utreda och säkra bevisning om intrång som har skett via Internet samt att begära skadestånd. Det bör hållas i minnet att dessa regler är till för att den som har skapat ett upphovsrättsligt skyddat verk ska ges en rimlig möjlighet att samla in bevis vid kränkningar av upphovsrätten genom olaglig fildelning.

Kulturutskottet räknar inte med att det nu framlagda lagförslaget kommer att kunna stoppa olaglig fildelning. Det har också hävdats att lagförslaget är uddlost eftersom det tekniskt sett är lätt att kringgå bl.a. genom att fildelningsprogram sannolikt kommer att förses med anonymitetsskydd i

framtiden. Även det faktum att privatpersoner ofta tilldelas dynamiska IP-adresser gör att det inte heller är möjligt att klarlägga i vilken omfattning fildelning har skett från en viss dator.

Tekniken ligger alltså före lagstiftaren genom dessa möjligheter att dölja identiteten hos den som kränker upphovsrätten med hjälp av Internet. Möjligheten att värna upphovsrätten ska dock inte vara avhängig av vilken teknik som använts vid kränkningen. Det finns ett ansvar hos lagstiftaren att reagera mot överträdelser även om överträdelserna inte minskar i den omfattning som önskas. Lagstiftningen måste skapa förutsättningar även för dem som blir utsatta för upphovsrättsintrång via fildelning att kunna reagera genom att ge dem ett verktyg att identifiera den som misstänks för ett intrång. Därigenom kan lagstiftningen få en preventiv effekt och påverka människor att välja de lagliga alternativen på Internet. Då skapas förutsättningar för dem som vill utveckla nya legala tjänster för konsumenter att ta del av upphovsrättsligt skyddat material – tjänster som ger rättighetshavare betalt för sitt arbete. En positiv effekt av det föreliggande lagförslaget som medierna redan i dag beskriver är att efterfrågan på lagliga alternativ till musiktjänster som konkurrerar med de s.k. pirattjänsterna nu ökat.

Enligt kulturutskottets mening finns det anledning att överväga om inte lagändringen bör kompletteras med en brett upplagd information riktad till i första hand skolväsendet för att öka förståelsen för upphovsrättens betydelse för det kulturella skapandet. En ökad förståelse är en nödvändig förutsättning för att legala alternativ ska kunna utvecklas.

Beviskravet sannolika skäl är väl avvägt

Kulturutskottet yttrar sig först över det som sägs om beviskravet sannolika skäl.

Regeringen tar i propositionen upp tre olika beviskrav. Det lägsta är att ”det finns anledning att anta något”. Ett något högre är att något ”skäligen kan antas”, och det högsta av dessa är att det ska föreligga ”sannolika skäl”. Antar riksdagen lagförslaget är beviskraven för informationsföreläggande, intrångsundersökning och upphovsrättsintrång följande.

Enligt lagförslaget får domstolen meddela ett *informationsföreläggande* när sökanden visar ”sannolika skäl” för att någon har gjort ett intrång i upphovsrätten. Genom ett sådant informationsföreläggande kan en rättighetshavare få uppgift om vilken abonnent som har haft den IP-adress som använts vid ett intrång i upphovsrätten.

När den som misstänkts för intrånget har blivit identifierad kan det bli aktuellt med en *intrångsundersökning* för att säkra bevisning inför en kommande rättegång. Då domstolen beslutar att en sådan undersökning ska göras gäller det något lägre beviskravet att det ”skäligen kan antas” att någon har gjort eller medverkat till ett upphovsrättsintrång. För att någon ska dömas för ett upphovsrättsintrång krävs att denne har vidtagit åtgärder som innebär intrång i upphovsrätten.

I propositionen diskuterar regeringen ingående vilket beviskrav som bör gälla för rätten till information om vem som står bakom en viss IP-adress. Vid intrång via Internet, t.ex. olaglig fildelning av film och musik, är det enligt regeringen oftast fråga om en ren kopiering av någon annans upphovsrättsligt skyddade verk, och då är det i regel enkelt att säkra bevisning om att ett intrång i objektiv mening har begåtts. Det kan, anser regeringen, därför ifrågasättas om ett högre beviskrav verkligen skulle stärka rättssäkerheten i dessa fall. Tvärtom skulle ett högt beviskrav för rätten till information kunna påverka rättssäkerheten negativt för efterföljande intrångsprocesser. Är beviskravet högt i första ledet ökar nämligen risken för att beslutet om rätt till information får full bevisverkan även i en eventuell efterföljande intrångsprocess. För att öka rättssäkerheten för den som gjort sig skyldig till ett intrång förordar regeringen därför att beviskravet för rätt till information inte bör vara högre än ”sannolika skäl”.

Enligt utskottets mening kan det också sägas att det ligger i sakens natur att beviskravet för beslut om informationsföreläggande är lägre än för själva upphovsrättsintrånget. Regeringens förslag om informationsföreläggande ger endast rättighetshavaren information om vilken abonnent som har den IP-adress som använts vid ett visst intrång. Regeringen konstaterar även att beviskravet ”sannolika skäl” är högre än det beviskrav som redan i dag gäller för intrångsundersökning, nämligen ”skäligen kan antas”. Eftersom en intrångsundersökning är en skyddsåtgärd som ter sig mer ingripande och integritetskränkande än regeringens förslag om informationsföreläggande talar det enligt utskottets mening för att beviskravet ”sannolika skäl” inte bör höjas.

Kulturutskottet är medvetet om att obehöriga kan utnyttja trådlösa Internetuppkopplingar för att begå otillåtna handlingar med hjälp av Internet och att detta innebär en risk för att felaktiga personuppgifter lämnas ut till följd av ett informationsföreläggande. Utskottet anser dock i likhet med regeringen att det är domstolen – och inte lagstiftaren – som ska avgöra exakt vilken bevisning som ska krävas för ”sannolika skäl”. Kulturutskottet biträder således regeringens förslag i denna del. Utskottet föreslår därför att näringsutskottet avstyrker motionerna N7 (s) yrkande 3 och N8 av Siv Holma och Torbjörn Björlund (båda v) yrkande 2.

Balansen mellan upphovsrätten och den personliga integriteten

När det gäller frågan om att balans mellan upphovsrätten och den personliga integriteten för den enskilda abonnenten bör uppnås genom att i första hand reglera den fildelning som sker i kommersiell skala vill kulturutskottet peka på följande. Regeringen konstaterar i propositionen att ett krav på att tillgängliggörandet, dvs. uppladdningen, måste vara av en viss omfattning skulle riskera att göra bestämmelsen verkningslös. Det gäller oavsett om kravet utformas som ett krav på upprepning eller ett krav på visst antal upphovsrättsligt skyddade verk. Detta beror bl.a. på att IP-adresserna i regel är dynamiska, dvs. varierar för varje anslutning till Internet. Kultur-

utskottet noterar därvid att den som har en dynamisk IP-adress kan fildela i stor omfattning utan att bli avslöjad eftersom IP-adressen kan skifta mellan uppkopplingstillfällena. Det är alltså inte samma IP-adress som visas för rättighetshavaren vid de olika tillfällena.

Utskottet vill i sammanhanget också framhålla att olovlig fildelning kan förekomma i gigantisk skala, i synnerhet vid uppladdning, utan att ha någon egentlig kommersiell anknytning. Exempelvis kan nämnas den fildelning som sker via The Pirate Bay. Dessutom kan redan fildelning i mindre skala få stora konsekvenser för exempelvis författare och förlag som innehar rättigheter till student- och kurslitteratur. Det är inte ovanligt att sådan litteratur finns att ladda ned med hjälp av Internet. Student- och kurslitteratur är särskilt känslig för fildelning då den ofta ges ut i små upplagor. En liten nedgång i försäljningen kan innebära att utgivning av student- och kurslitteratur inte kommer att kunna bli ekonomiskt lönsam. Detta kan i förlängningen innebära att sådan utgivning kan komma att upphöra. Även om det är av stor vikt att komma åt de kommersiella intressen som ligger bakom den illegala fildelningen finns det enligt utskottets mening således mycket som talar för att det inte bör föras in något krav på att fildelning ska ha skett i kommersiell skala för att domstolen ska lämna ut uppgift om vem som har det IP-nummer som har gjort det aktuella intrånget. Kulturutskottet föreslår därför att näringsutskottet avstyrker motion N7 (s) yrkande 2.

Kulturutskottet konstaterar att det i några av motionerna uttrycks en allmän oro för vad regeringens förslag kommer att innebära i fråga om risker för privatpersoners rättssäkerhet och integritet. Det påpekas bl.a. att det behövs ett tydligare integritetsskydd för att undvika att alla Internetanvändares personuppgifter lagras och används i olämpligt syfte. Vidare finns förslag om att endast en organisation ska få hantera samtliga upphovsrättsinnehavares anspråk på information eller att man på annat sätt bör samordna hanteringen av personlig information.

Kulturutskottet vill i sammanhanget nämna att regeringen i propositionen har aviserat att den avser att omedelbart inleda en utvärdering av hur möjligheten att ålägga en Internetleverantör ett informationsföreläggande har påverkat rättighetshavare, Internetleverantörer och konsumenterna. Utskottet ser det som naturligt att en sådan utvärdering också omfattar frågor av det slag som tas upp i motionerna om den enskildes personliga integritet när flera rättighetshavare begär information om samma IP-adress. Kulturutskottet anser därför att motionerna i sak är tillgodosedda i och med det anförda och att det således inte finns anledning att biträda motionerna N7 (s) yrkande 5 och N8 av Siv Holma och Torbjörn Björlund (båda v) yrkande 1.

Kulturutskottet förutsätter också att man vid utvärderingen inte bara beaktar hur den föreslagna regleringen påverkar den personliga integriteten för Internetanvändarna utan också att rättighetshavarnas möjligheter att få tillgång till begärda uppgifter verkligen blir tillgodosedda. Enligt Kulturutskot-

tet bör regeringen i det sammanhanget uppmanas att föreslå de förändringar som behövs i det fall utvärderingen skulle visa på en obalans i den nu beskrivna intresseavvägningen.

Stockholm den 22 januari 2009

På kulturutskottets vägnar

Siv Holma

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Siv Holma (v), Cecilia Magnusson (m), Margareta Israelsson (s), Anne Marie Brodén (m), Lars Wegendal (s), Anders Åkesson (c), Nikos Papadopoulos (s), Anne Ludvigsson (s), Hans Wallmark (m), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Dan Kihlström (kd), Olof Lavesson (m), Göran Persson i Simrishamn (s), Solveig Hellquist (fp), Esabelle Dingizian (mp), Göran Montan (m) och Camilla Lindberg (fp).

Avvikande meningar

1. Skydd för den personliga integriteten (s, v)

Siv Holma (v), Margareta Israelsson (s), Lars Wegendal (s), Nikos Papadopoulos (s), Anne Ludvigsson (s), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s) och Göran Persson i Simrishamn (s) anför:

Vi anser att det inte ska vara tillåtet att ladda ned upphovsrättsligt skyddat material utan att den som har skapat materialet får betalt. Vi anser dock att förslaget tydligare bör skydda den personliga integriteten genom att

- hänsyn tas till att ett Internetabonnemang kan utnyttjas av annan än innehavaren av abonnemanget,
- domstolarna ges vägledning i att det huvudsakliga syftet med förslaget är att komma åt den fildelning som sker i kommersiell skala,
- endast en organisation får hantera samtliga upphovsrättsinnehavares anspråk om information om vilken abonnent som har haft den IP-adress som använts vid ett intrång i upphovsrätten.

2. Skydd för den personliga integriteten (mp)

Esabelle Dingizian (mp) anför:

Det ligger ofta många år av utbildning och hårt arbete bakom varje kulturellt skapande person. Jag anser därför att det är viktigt att upphovsmännen får fullgod ersättning för det arbete de utför. Får inte upphovsmannen ersättning för sina verk kommer både nyskapande och kreativitet att hämmas. Upphovsrätten måste därför fungera väl, med regler som säkerställer att den fungerar som den är menad att göra. Jag ställer mig därför positiv till att upphovsrätten säkerställs. De förslag som läggs fram i propositionen tillgodoser emellertid inte i tillräcklig utsträckning behovet av ett tydligare integritetsskydd för att undvika att Internetanvändares personuppgifter används i olämpligt syfte.

BILAGA 4

Offentlig utfrågning om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område

Dag: Tisdagen den 20 januari 2009

Tid: Kl. 09.30–kl. 12.00

Plats: Skandiasalen

Till utfrågningen har också kulturutskottet inbjudits att delta.

Program:

kl. 09.30 Inledning av näringsutskottets ordförande Karin Pilsäter (fp)

kl. 09.35 Presentation av förslagen i propositionen

statssekreterare Magnus Graner, Justitiedepartementet

kl. 09.45 Civilrättsliga eller straffrättsliga sanktioner inom immaterialrätten?

professor i civilrätt Jan Rosén, Stockholms universitet

kl. 10.05 Straffrättsliga åtgärder mot immaterialrättsliga intrång

kammaråklagare Fredrik Ingblad, City åklagarkammare

kl. 10.20 Integritetsaspekter på förslagen

generaldirektör Göran Gräslund, Datainspektionen

kl. 10.35 Kaffepaus

kl. 11.00 Frågestund

kl. 12.00 Utfrågningen avslutas

Ordföranden: Jag hälsar er välkomna till näringsutskottets offentliga utfrågning kring frågor som rör civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område.

Näringsutskottet har också särskilt bjudit in kulturutskottets ledamöter att delta i denna utfrågning eftersom frågor om immaterialrätt och upphovsrätt ju är mycket centrala i kulturutskottets arbete. De arbetar också med ett yttrande till näringsutskottet angående denna proposition. Kulturutskottet ska ha ett eget möte klockan elva, så mot slutet kommer förmodligen de flesta av det utskottets ledamöter att avvika.

Jag ska också säga att kultur- och näringsutskotten tillsammans hade en utfrågning i april 2008 kring de mer centrala, principiella frågeställningarna om upphovsrätt och Internet. Där talade en lång rad företrädare för olika kulturyttringar och andra intressenter, så i dag är vi alltså mer inriktade på de tekniska frågorna kring lagförslagen. Om det är någon som tycker att vi i dag inte tar vårt avstamp tillräckligt långt ute i de principiella frågorna har vi alltså gjort det tidigare.

Jag vill börja med att hälsa våra inbjudna gäster som ska tala välkomna. Det är statssekreterare Magnus Graner, professor Jan Rosén, kammaråklagare Fredrik Ingblad och generaldirektör Göran Gråslund. Ni kommer att få ordet i tur och ordning. Vi avslutar med en frågestund, där vi kan blanda synpunkter och frågesvar.

Först är det statssekreterare Magnus Graner från Justitiedepartementet som ska ge en presentation av propositionen.

Statssekreterare Magnus Graner, Justitiedepartementet: Fru ordförande och ärade ledamöter av utskotten! Jag tänkte börja med att säga något om de principiella utgångspunkterna. Därefter ska jag gå in lite mer i de tekniska detaljerna i förslaget.

Det har, som alla vet, varit en intensiv debatt om denna proposition. Den har kallats Ipred och fildelningslagen och lite olika saker. Tonläget har under hösten tidvis varit högt, och i debatten har det förekommit en hel del felaktigheter, missstolkningar och missförstånd. Men jag tycker att vi under den höst som har gått har rett ut väldigt mycket av detta och att debatten allt eftersom hösten utvecklades har blivit riktigt sansad och saklig. Jag tycker att det är väldigt roligt att få vara här i det klimatet.

Propositionen handlar i grunden om att ge dem som har skapat musik, film och litteratur bättre möjligheter att ingripa mot immaterialrättsintrång, oavsett om det begås i fysisk miljö eller om det begås på Internet. Förslaget är alltså inte begränsat till att gälla sådana intrång som sker i kommersiell skala utan omfattar också andra intrång, eftersom även andra intrång kan orsaka lika mycket skada.

Syftet är att skapa bättre förutsättningar för en väl fungerande laglig marknad och i förlängningen en ökad kreativitet, tillväxt och sysselsättning. Det är förstås viktigt i dessa tider, när det finansiella läget ser ut

som det gör och varslen duggar tätt. Vi ska komma ihåg att den immateriella sektorn är en växande och viktig sektor som vi i ett kreativt och högteknologiskt samhälle som det svenska har alla skäl att värna.

Frågan är också av stor betydelse för många områden. Ett aktuellt exempel som vi såg i tidningarna så sent som den här veckan är den olagliga fildelningen av svenska läromedel som sker via Internet. På kort sikt kanske man kan tycka att det är bra att man kan få kurslitteratur gratis. Men vilka författare och förlag vill satsa på att ta fram nya kursböcker och nya upplagor om de inte får betalt? Här tror jag vi alla ser risken för en utarmning av produktionen av svensk kurslitteratur och i förlängningen en utarmning av det svenska akademiska språket och det svenska språket över huvud taget. Det skadar naturligtvis i förlängningen också svenska studenter som på kort sikt kanske kan tycka att detta är en praktisk lösning på en knaper studentekonomi.

Detta var ett praktiskt och aktuellt exempel som jag kan nämna. Om vi går in på den proposition som vi är här för att diskutera och den fråga som engagerat många är frågan om rättighetshavare, på samma sätt som i många andra länder, ska ha möjlighet att få ut information om vilken abonnent som döljer sig bakom ett visst IP-nummer. De IP-nummer som avses är sådana som används helt öppet för att sprida upphovsrättsligt skyddat material – filmer, musik, böcker – på Internet utan tillstånd från upphovsmännen till materialet.

Vi har noga övervägt hur denna reglering ska utformas för att vara balanserad, rättssäker och följa de principer som vi redan har i vårt rättssystem. Integritetsaspekten har varit mycket viktig för oss, och resultatet kan i korthet beskrivas på följande sätt: Det ska alltid krävas ett domstolsbeslut för att namnet på en abonnent ska lämnas ut. För att domstolen ska få besluta om utlämnandet krävs bland annat att rättighetshavaren har presenterat tillräckligt bevis – visat sannolika skäl, som vi jurister säger – för att ett intrång i hans rätt har skett via det IP-nummer som påstås. Domstolen ska också göra en så kallad proportionalitetsbedömning. Det innebär att domstolen bara får besluta att abonnentuppgifterna ska lämnas ut om behovet av åtgärden uppväger intrånget i den enskildes integritet.

I propositionen konstateras att det innebär att det krävs intrång av en viss omfattning för att en rättighetshavare ska få ut uppgifterna om vem som har ett IP-nummer. Intrånget har i regel en sådan omfattning när det gäller uppladdning av en film, en låt eller en ljudbok, exempelvis via fildelning på Internet, eftersom man genom en uppladdning gör verket tillgängligt för en i det närmaste obegränsad krets människor.

Om det däremot bara är fråga om nedladdning, det vill säga kopiering, av några få verk kommer avvägningen i normalfallet att leda till att integritetsintresset överväger.

När det gäller denna avgränsning är det viktigt att ha klart för sig att många fildelningsnätverk numera är utformade så att det i praktiken bara går att se en nedladdning eller uppladdning i taget. Det är dessutom så att

de flesta privatpersoner tilldelas så kallade dynamiska IP-adresser, det vill säga, IP-adressen varierar från gång till gång. Detta innebär att hela regleringen skulle riskera att bli verkningslös om det till exempel uppställdes ett generellt krav på att det ska vara fråga om ett omfattande intrång eller intrång vid upprepade tillfällen.

En annan viktig del av regeringens förslag är att den som uppgifterna rör alltid ska underrättas efter en viss tid om att hans eller hennes uppgifter har lämnats ut. Vidare frångås den huvudregel inom svensk rätt som säger att verktyg av den här typen kan tillämpas även på olagliga intrång som har skett innan den nya lagen träder i kraft. Lagen kommer alltså inte att kunna tillämpas retroaktivt, och regeringen vill med detta vara tydlig med att det lönar sig att upphöra med de olagliga intrången i någon annans upphovsrätt.

För att följa upp hur reglerna tillämpas har regeringen dessutom enats om att omedelbart börja med en oberoende utvärdering och uppföljning. Den ska omfatta hur många nya ärenden bestämmelserna ger upphov till och hur informationen används, till exempel i vilken omfattning den används för att skicka ut varningsbrev och för att inleda domstolsprocesser.

Utvärderingen ska också uttryckligen omfatta en uppföljning av om reglerna i första hand används för att vidta åtgärder mot intrång i stor omfattning. Här tänker vi oss att bland annat följa upp de farhågor som finns, som vi dock inte delar, om att rättighetshavarna till exempel skulle använda reglerna för att starta skadeståndsprocesser mot föräldrar för småsaker som deras barn har gjort.

Man måste komma ihåg att hela det här förslaget bara handlar om det allra första steget för att rättighetshavarna ska kunna agera. Först när rättighetshavaren har fått ut dessa uppgifter kan han eller hon kontakta abonnenten och, när det anses motiverat, stämma abonnenten eller någon annan i en vanlig rättegång, till exempel kräva skadestånd.

För att en domstol i en eventuell senare process ska döma ut skadestånd måste rättighetshavaren på vanligt sätt ta fram och presentera bevisning om att det är just abonnenten som har orsakat honom eller henne ekonomisk skada och naturligtvis också bevisning om skadans storlek. Abonnenten blir alltså inte automatiskt ansvarig.

Det handlar heller inte, som det har påståtts, om att ge upphovsmän polisiära befogenheter. Det handlar om att upphovsmän ska få helt vanliga möjligheter att agera civilrättsligt: bevaka sina rättigheter genom att begära att intrången upphör och kräva skadestånd.

Möjligheter som dessa är vanliga inom immaterialrätten och har funnits väldigt länge. Det handlar alltså om att polis och straff *inte* ska vara det huvudsakliga. Det huvudsakliga ska, precis som gäller inom övrig immaterialrätt, vara att rättighetsinnehavare själva har möjlighet att bevaka sina rättigheter.

Sammanfattningsvis har vi alltså ett balanserat och rättssäkert förslag. Låt oss komma ihåg att det faktiskt handlar om att det finns mycket goda skäl för att ge den svenska kreativa sektorn möjlighet att kunna dra nytta av sin verksamhet även på Internet, och det tror jag att vi alla tjänar på.

Låt mig avsluta med att kommentera påståendet att den här lagen skulle vara verkningslös, därför att det finns möjligheter att undgå ansvar genom så kallade anonymiseringstjänster. Så är det redan i dag när det gäller andra olagligheter på Internet. Vissa människor kommer alltid att försöka dölja sina spår, men det gör inte att vi struntar i att ha lagar och bestämmelser. Det vore helt orimligt i en demokratisk rättsstat.

Denna reglering är dessutom utformad så att informationsförelägganden även kan riktas mot den som tillhandahåller en anonymiseringstjänst. Det vill säga, även den som har en anonymiseringstjänst kan bli föremål för ett föreläggande att informera om vem som döljer sig bakom olika IP-nummer.

Huvudsaken är alltså att vi har hittat en rimlig och teknikneutral lagstiftning som skyddar immateriella rättigheter. Sedan kommer vissa alltid att göra mycket för att undkomma reglerna. Så är det på detta område som på alla andra. Men som sagt var: Det viktiga är att vi fastställer regler som vi tycker är rimliga. Sedan får tekniken göra sitt med medel och motmedel, och så kommer världen att fortsätta att se ut.

Vi tror att den här regleringen kommer att bidra till att den olagliga fildelningen minskar. Samtidigt vill jag understryka att IP-adressfrågan bara är en pusselbit i arbetet mot olaglig fildelning. Vi måste även, och tänker fortsätta, arbeta med information, uppföljning av lagstiftning och diskussioner med berörda parter i industrierna för att fortsätta stimulera utveckling av bättre och ännu mer konsumentvänliga alternativ på Internet. Det är till syvende och sist det det handlar om: att skapa en bra marknad på Internet för lagliga tjänster till allas fromma.

Tack för ordet!

Ordföranden: Tack så mycket! Vi återkommer med frågor senare. Nu är det dags för professor Jan Rosén från Stockholms universitet. Rubriken är *Civilrättsliga eller straffrättsliga sanktioner inom immaterialrätten?*

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Fru ordförande! Tack för att jag har fått komma hit i dag! Rubriken är alltså Civilrättsliga eller straffrättsliga sanktioner inom immaterialrätten. Det är det som bjuds, men frågan är hur man ska värdera dem med eller mot varandra i det här sammanhanget.

Till detta är jag den första att säga att upphovsrätt – och annan immaterialrätt men jag använder uttrycket upphovsrätt här eftersom det mest är den som är i fokus för våra överväganden och mest pågående i Internet-miljön är en civilrättslig ordning. Den är alltså något som är av privaträttslig natur. Det vill säga, enskilda personer tillerkänns en laggiven rättsposition med civilrättsliga sanktioner. Själva utgångspunkten är sanktioner för att kunna genomdriva den laggivna ordningen som lagstiftaren har bjudit.

Det handlar alltså om förmögenhetsrätt snarare än straffrätt. Det är visserligen så att också det här är straffbelagt, med två år i strafflatituden rentav, men man ska minnas att det är en civilrättslig och privaträttslig pjäs som typiskt sett avser att ge en upphovsman möjlighet att erhålla ersättning för sina arbetsresultat. Det är fundamentet i detta. Också möjlighet att föra skadeståndstalan eller rikta förbud mot annans olagliga verksamhet hör till det centrala.

Ett sådant här civilrättsligt fokus, är värt att notera, har alltid varit utmärkande för den här typen av pjäser. Det är inget nytt. Så är det i hela immaterialrättens historia. Det är en privaträttslig ordning. Den enskilde medborgaren har alltså fått en laggiven rättighet. Man kan också notera att det finns en stor förståelse och kunskap om det här hos en bred allmänhet. Man vet att det är på det här sättet. Man känner till den här rättsliga pjäsen väl.

Möjligheten att i civilmål pröva intrång kunde alltså mot den bakgrunden tänkas vara förnämligt tillgodosedd. Det är den också – men inte i nätmiljön. Det är där skon klämmer. Det här är en civilrättslig pjäs som har fått ett gott genomslag i lagstiftningen. Det är en god ordning. Den är prövad i det internationella sammanhanget. Det finns en global samsyn om rättighetens innehåll och den privaträttsliga ordningen som sådan.

Skon klämmer helt enkelt bara på en enda punkt, nämligen dess genomdrivande – sanktionen. Paradoxalt nog är den här rättigheten uppdaterad ganska nyligen, inte bara i Sverige, utan i varje fall inom EU för att passa just i nätmiljön. Rättighetens konstruktion är alltså så att säga anpassad just för att klara nätmiljöns nya prövningar. Men man måste ha sanktioner också. Man måste kunna genomdriva detta.

En helt annan sak är att brott naturligtvis ska beivras. Att bryta mot en upphovsrättighet är något brottsligt. De rättsvårdande myndigheterna måste agera och kan också göra det. Straffrättsliga ordningar kan vara ett oundgängligt instrument för den enskilde, till exempel för att kunna föra målsägandetalan. Sådant förekommer i viss omfattning. Men man ska notera, och det är ganska viktigt, att upphovsrättsliga intrång kan prövas av åklagare om brottet anges till åtal eller om åtalet är påkallat från allmän synpunkt. Det där med ”från allmän synpunkt” kom till på 1980-talet just för att bredda supporten från det allmänna för den enskildes rättsinnehav, alltså att polis och åklagare i högre grad skulle kunna ta sig an sådana här mål på eget initiativ, utan att det var ett anmälningsbrott, just för att kunna markera betydelsen hos den här typen av rättigheter.

Har det då skett? Svaret är nej. Det finns många skäl till detta, och jag moraliserar inte alls över polis och åklagares ageranden. Det kan vara arbetsbelastning och många andra fenomen som spelar in, men en viktig faktor i det sammanhanget är, och det är en allmän tendens i vårt samhälle, att när lagstiftaren erbjuder en förmögenhetsrätt av särskilt slag får rättsinnehavaren nyttja den rätten själv och förväntas göra det. Han eller hon har så att säga fått mandatet att göra det. Alltså är det angeläget att

den går att genomdriva för den enskilde rättsinnehavaren på dennes initiativ, oavsett att det är så att en åklagare kan, om det är från allmän synpunkt motiverat, ta upp saken på eget initiativ.

I svensk rätt går det inte att väcka talan mot en intrångsgörare innan man har fått tillgång till information om vederbörandes identitet. Rättsinnehavaren måste alltså för att göra det som lagstiftaren förväntar sig få komma i kontakt med – i det här fallet – den aktuella abonnenten.

Ett sådant informationsföreläggande som man nu talar om säger ingenting om bevisläget i en skadeståndsprocess. Det har över huvud taget just ingenting med processen att göra. Informationsföreläggandet, såsom det är anlagt, handlar om att rättsinnehavaren ska kunna hitta fram till den abonnent som med sannolikhet innehar det abonnemang medelst vilket ett intrång har skett. Punkt slut. Dithän leder alltså detta informationsföreläggande som möjligen är stöttestenen i vårt sammanhang.

Är då detta ett trivialt brott? Är det ett intrång som är försumbart? Jag tar upp den aspekten eftersom det ibland görs gällande att det är just på det sättet. Låt oss då notera att varje brott mot upphovsrätt uppfattas som allvarligt enligt till exempel EG-domstolen, demonstrerat för ganska precis ett år sedan i Telefónicadomen. Man gör ingen gradering av vilken typ av upphovsrättsintrång som skulle vara allvarligt nog att agera emot. Intrång i upphovsrätt *är* något allvarligt. Det är en allvarlig kränkning, säger man, av fundamentala rättsprinciper inom gemenskapen – lika fundamentalt som äganderätten och basala mänskliga rättigheter.

Upphovsrätt omtalas ofta som just en mänsklig rättighet. Den finns också omnämnd i Europakonventionen för mänskliga rättigheter. Upphovsmäns och utövande konstnärers rätt är i vårt land grundlagsskyddad. Det glöms också bort ibland. Det är en pjäs av ansenlig betydenhet och inte vilken som helst. För att konkretisera: Enligt artikel 2:1 i sanktionsdirektivet sägs att dessa sanktioner ska vara tillämpliga vid "varje intrång". Det finns inget krav på en särskild nivå eller kommersiell skala. Intrång är allvarliga. Det är uppfattningen i alla de här källorna som jag har noterat.

Kommersiell skala är ett uttryck som förekommer ibland. Det handlar om andra saker, till exempel att det ska vara i kommersiell skala som en Internetleverantör agerar för att man ska kunna komma i fråga för ett informationsföreläggande. Att den aktören agerar i kommersiell skala är en sak, men det säger ingenting om själva intrånget som sådant. Man får utgå från att sådana är av kommersiell skala. De är allvarliga i samhället.

Finns det alternativ till det här? Det finns nu förslag på en civilrättslig ordning, och det finns en straffrättslig ordning som redan existerar. Telefónicadomen för ett år sedan i EG-domstolen säger att vi kan införa sådana här regler, men vi måste inte. Det bjuder in till frågeställningen om man då inte skulle kunna ta något annat spår och välja något annat. Vi måste införa effektiva åtgärder mot intrång i nätmiljön, det är ju klart, men de kan naturligtvis ta sig olika uttryck.

Det helt avgörande, skulle jag vilja påstå, är dock att få reda på vem det är som innehar en IP-adress som används för brottslig verksamhet. Edition existerar men kan inte användas i de här sammanhangen. Edition kan i och för sig användas mot alla individer, privatpersoner såväl som juridiska personer. Det existerar redan, men kan inte användas just för att få reda på vem en rättsinnehavare skulle kunna väcka talan mot i ett mål. Det måste ju pågå.

Utländska editionsregler som andra länder har kan vara mer generösa i det hänseendet och kan användas, men inte i Sverige. Med andra ord: Informationsföreläggandets fokus på vem det är som innehar abonnemanget är strängt taget det enda instrument som man kan tänka sig som också existerar, men som för dagen inte är tillgängligt.

Det här säger också någonting om förmögenhetsrättens karaktär. Den som har en förmögenhetsrätt måste kunna få bevaka och genomdriva den rättspositionen. Det är ganska självklart, annars är den ju meningslös. Det säger också att den som har en sådan rättighet själv måste kunna få ta i det. Det är rimligt att inte nödgas lämna det ifrån sig på något egendomligt eller konstruerat sätt. Det har ibland förts fram idéer om att en, säger en, aktör i det svenska samhället skulle vara den som skulle kunna begära att få ut information eller effektuera informationsföreläggandet.

Det där är för mig väldigt konstigt. Jag ser att det strider mot grundläggande processrättsliga principer. Den berättigade måste få företräda sig själv i sin rätts sak som man har lagenlig rätt för eller naturligtvis genom valt ombud. Det är inget konstigt eller egendomligt med det. Inte heller vore det konstigt om enskilda rättsinnehavare, till exempel läromedelsförfattare i Sverige, gick samman och lät sig företrädas av sin organisation för att bevaka sådana här frågor just i detta hänseende. De måste ha det valet. Det är en grundläggande princip i vårt samhälle. Och hur skulle man förhålla sig till utländska rättsinnehavare som ser att jaha, de har ensamrätt här i Sverige, men de skulle inte kunna få genomdriva den genom att använda de sanktioner som i förekommande fall existerar, annat än genom att gå till exempel till en myndighet eller i något halvofficiöst sammanhang låta dem företräda sig.

Dessutom måste en sådan organisation alltid ha en kontakt med rättsinnehavaren för att det ska kunna bli en process, för att man sedan ska gå vidare med det som i och för sig sanktionsdirektivet inte handlar om och inte heller det här förslaget, nämligen möjligheten att väcka talan för skadestånd eller för att få stopp på en trafik. Detta kan bara rättsinnehavaren hålla i. Det kan man inte lägga på någon annan än den som är den laggivne rättsinnehavaren.

Hur är det då i vår omvärld? Ja, såvitt jag vet finns sådana normer som vi nu föreslår i stort sett i alla EG-stater. Alla har genomfört sanktionsdirektivet såvitt jag vet, även Luxemburg som släpade, liksom Sverige. Därmed inte sagt att alla gör på samma sätt. Men en lång rad länder, bland annat Danmark, Finland, Storbritannien, Belgien, Nederländerna,

Tjeckien, Ungern, Slovenien och Österrike, har det på det sätt som nu föreslås, medan andra länder, från min horisont och såvitt jag vet, kan ha äldre editionsregler som också kan fungera i det här sammanhanget, till skillnad från här i Sverige där de inte är möjliga att använda i nätmiljön på det sätt som förslaget nu går ut på.

Den svenska situationen för dagen är alltså milt sagt isolerad i en europeisk kontext när det gäller just sanktion av civilrättsligt slag till förmån för rättsinnehavare.

Är det en långtgående sanktion, om man ska försöka gradera det i ett större sammanhang? Svaret är väl nej. Det handlar alltså om att utfå information om abonnentuppgift. Det är den centrala pjäsen i detta. Detta krav kan rakt av riktas mot den som har begått intrång. Det är ganska naturligt; rimligen måste man kunna vända sig mot en intrångsgörare. Konstigt vore det annars.

Men för alla andra, är värt att notera, kommer kravet på kommersiell skala in just där. Internetoperatörer och andra måste ha agerat i kommersiell skala för att vara föremål för ett föreläggande om att lämna information. Man har därvidlag hissat upp det på en nivå som inte är vilken som helst. Dessutom, som statssekreteraren nämnde, meddelas beslut av domstol. Det ska företes sannolika skäl, och inte minst: Informationsföreläggande får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet, eller men i övrigt, som åtgärden innebär för den som drabbas. Proportionalitetsprincipen slår alltså igenom där, just för att skydda enskildas behov av anonymitet och integritet i förekommande fall.

Det här ska också ses, menar jag, i ljuset av att det här bara kan kontrolleras för, såvitt gäller praktiken, dynamiska adresser. I verkligheten kan man alltså, i varje fall för dagen såsom tekniken ser ut, bara studera till exempel en fildelning eller ett utnyttjande av ett IP-nummer under kanske en minut. Nästa minut är det någon annan användare som använder samma IP-nummer. Alltså kan man bara titta på partikulära utnyttjanden.

Det är därmed inte sagt att ett sådant partikulärt utnyttjande är trivialt i ett skadeståndsrättsligt perspektiv eller i ett immaterialrättsligt perspektiv. Varje sådan här minut kan innebära att värden för tusentals eller miljontals kronor disponeras över. Men det går undan. I varje fall kan varje utnyttjande studeras bara så partikulärt. Det säger en del om dimensionerna av en sådan här sanktion. Det går inte att med en svepande rörelse så att säga plöja igenom människors trafik på Internet med en åtgärd eller att kartlägga människors trafikmönster en masse, om nu någon föreställer sig det. Dilemmat är snarast motsatsen. Även om detta genomförs kommer det fortfarande att bli ganska motigt att komma fram till den information man vill ha.

Dessutom handlar det i verkligheten om uppladdning. Det är den man kan studera, fildelning. Det är det som man kan se. Talar vi bara om nedladdning handlar det med dagens teknik inte om den saken. Den får inte bäring på sådant. Alla är väl ense om att uppladdning är något allvarligt,

något betydande som rimligen måste kunna hanteras på rättsinnehavarens basis som lagstiftaren har givit. Det blir dock just det fenomenet som kan prövas i detta sammanhang.

Min slutsats är alltså att förslagets kärnområde, informationsföreläggandet, inte är en långtgående civilrättslig sanktion. Den är snävt avgränsad och omgärdad med gärdsgårdar flera gånger om. Saknar den då betydelse? Det har också framhållits i den offentliga debatten att det inte blir något kvar. Nej, det fundamentala värde som jag pekade på, nämligen att rättsinnehavaren måste ha möjlighet att åtminstone komma i kontakt med den abonnent som ha numret medelst vilket ett brott har begåtts, är uppenbart.

Men det är också så, vilket inte framhålls så ofta, att även innehavaren själv kan ha behov av att få information om vilken trafik som används på dennes abonnemang. Det är alltså inte oviktigt att en abonnent blir varse att det förekommer en trafik som han eller hon själv inte har åstadkommit. Sådant kan som bekant förekomma. Man kan missbruka andras abonnentnummer. Det är inget argument mot förslaget, snarare tvärtom. Det är mycket viktigt att det blir en ordning och genomlysning av vad som sker på nätet. Vem gör vad med det egna abonnentnumret? Det är betydelsefullt att få fram en sådan typ av information. Det är inte integritetskränkande till sin natur, snarare tvärtom. Jag vill veta vad mina barn använder mitt abonnemang till där hemma. Jag kanske till och med har rätt att göra det, men jag kanske inte har blivit varse detta förrän frågan ställs: Är du medveten om att en illegal trafik har skett på ditt abonnemang?

Det betyder inte att jag ställs till ansvar. Det är inget bevis av någon dimension i en skadeståndsprocess mot mig som abonnent. Det är en annan affär. Men kontakten etableras. Det tror jag är ett hälsopiller i svensk civilrättslig sanktionsteknik som är oerhört betydelsefullt.

Allt kan såklart missbrukas. Den som vill vara illegal och bete sig olagligt vidtar kanske mått och steg för att göra det och för att sopa igen spåren efter sig. Det är en sida. Men kan rättsinnehavaren ställa ohemula krav? Jag ska sätta in det i ett vidare skadeståndsrättsligt perspektiv. Sett till de senaste 30 årens erfarenheter på immaterialrättsområdet är det ett stort problem i vårt samhälle att rättsinnehavare inte får ersättning för uppkommen skada. Det är inte så att de inte ska ha det, lagstiftaren har tvärtom mödat sig om att försöka bjuda ordningar som gör att man får full ersättning för uppkommen skada. Skadestånd i vårt rike ska vara reparativa. De ska ge täckning för skada.

Upphovsrättsinnehavare och andra rättsinnehavare har dock mycket svårt att komma dithän till följd av en lång rad skäl som vi inte behöver tynga denna diskussion med. Låt oss dock konstatera att ett av problemen i dagens immaterialrättsdiskussion är att även om man kommer fram till en position där man kan begära skadestånd får man typiskt sett för lite. Jag kan förklara det för den som önskar vid ett annat tillfälle. Men låt oss notera att det är förhållandet. Ingenting talar med andra ord för att ett sådant här instrument skulle kunna missbrukas och att man när man har

kommit fram till vederbörande rättsinnehavare skulle hamna i ett läge där det skulle kunna framställas ohemula skadeståndskrav – än mindre få gehör för dem av en domstol. Den motsatta tendensen är typisk.

Låt mig också notera beträffande anonymitet, så kallade darknets och liknande fenomen att det knappast är något argument mot ett potentiellt informationsföreläggande att somliga vill använda tjänster för att sopa igen spåren efter sig, att hålla sig anonyma. Det är snarare tvärtom. Det ökar behovet av att ha en sanktion där man åtminstone kan börja söka efter någon som till exempel har vidtagit mått och steg just för att sopa igen spåren efter sig. Jag vill påstå att det är ett mycket allvarligt beteende att dels göra intrång i immaterialrättigheter, dels vidta mått och steg för att det inte ska synas. Det är inget slumpmässigt som händer, utan man vidtar mått och steg för att spåren ska sopas igen. Vederbörande kanske lyckas med det, vad vet jag? Det finns alltid de som kan komma undan med brottsligheter, men det är inget argument mot denna sanktionsmöjlighet och att kunna börja nysta i vem det är.

Till slut tillåter jag mig en mer allmän reflexion nu när jag har möjlighet i perspektiv av att Internet har funnits under ungefär 15 år – i varje fall som en facilitet för var man i princip. När man försöker argumentera för att få fram rationella och rimliga rättsöverväganden vad gäller Internetfrågor plågas den rättsliga diskussionen av den gratiskultur som genast tog fart vid Internets introduktion som var mans facilitet. Denna gratiskultur har argumentationsvis hoppat från tuva till tuva med förment rättsliga argument till förmån för gratisätandet. Man har härvid försökt annektera betydelsefulla rättsliga principer och kanske missbrukat dem. Vackra blommor som personlig integritet, anonymitetsskydd och liknande fenomen är förstas geografiska Fressen för den gratiskultur som vill ha stöd för sitt krav på fortsatt obegränsat gratisätande – för att inte tala om dem som uppsåtligt ägnar sig åt brottslig verksamhet. De är särskilt benägna att ropa på integritetsskydd.

Integritetsskydd är för viktigt och allvarligt för att missbrukas på detta sätt. Vi får alltså inte vulgarisera viktiga pjäser som integritetsskydd, informationsfrihet, yttrandefrihet och personskydd i detta sammanhang. Var sak på sin plats.

Fredrik Ingblad, City åklagarkammare: Sedan januari 2008 är hanteringen i immaterialrättsliga ärenden, intrång i immaterialrätten, hos Åklagarmyndigheten centraliserad till två specialiståklagare, jag och min kollega Henrik Rasmusson. Vi är placerade i Stockholm på City åklagarkammare. Vi har nationell och i viss mån även internationell behörighet, det vill säga att vid alla immaterialrättsliga anmälningar ska förundersökningen ledas av oss. Det gäller samtliga ärenden i hela Sverige. Meningen är att vi uteslutande ska syssla med dessa brott. Syftet är att bygga upp en kompetens och erfarenhet som tidigare inte har funnits inom Åklagarmyndigheten eftersom dessa ärenden har varit ganska ovanliga som brottmål.

Vi leder förundersökningen men är såklart beroende av utredare hos polisen. Där finns ett problem. Polismyndigheterna är inte organiserade på samma sätt som vi. De är inte centraliserade. Handläggningen är inte organiserad på samma sätt som hos oss på Åklagarmyndigheten. Det finns heller ingen specialisering. Det finns en del lokala skillnader mellan polismyndigheterna. Det är inte heller ett prioriterat brott, i varje fall inte hos de flesta polismyndigheterna. Det leder till att den satsning som gjordes på åklagarspecialisering, som var ett regeringsuppdrag från början grundat på sanktionsdirektivet, i nuläget inte riktigt får genomslag i praktiken. Det är ett problem när det gäller hanteringen av dessa ärenden.

Jag ska beskriva den ärendetyp vi har för att ni ska få en bakgrund till vad det kan handla om när det gäller inhämtande av abonnentuppgifter. Ungefär hälften av de ärenden vi har handlar om fildelning, det vill säga upphovsrättsbrott på Internet. Det gäller musikverk, filmverk och i viss mån, även om det är ett fåtal, ljudböcker.

Jag har arbetat med detta sedan maj 2008, vilket ger ett ganska kort perspektiv. Min kollega, Henrik Rasmusson, har arbetat längre med det. Ärendeflödet under denna tid har varit mycket mindre än vi förväntade oss. Det är få anmälningar av immaterialrättsbrott, av fildelningsbrott. Sedan slutet av 2007 till och med 2008 handlar det om ungefär 25 anmälningar mot enskilda IP-adresser. Det är oftast så det ser ut. Fler än så är det inte. De flesta kommer från upphovsrättsorganisationer som företräder enskilda upphovsrättsinnehavare. Ett fåtal kommer från enskilda upphovsrättsinnehavare och gäller egen film och musik.

Den typiska anmälan riktas mot en IP-adress. Genom kontroll kan man konstatera att IP-adressen sannolikt har gjort detta. Utifrån det kan vi inhämta uppgift om vem som ligger bakom IP-adressen, vem som är abonnent. Det är en IP-adress plus en tidsuppgift om när IP-adressen är använd. De flesta IP-adresser ser nämligen ut så i dag.

För att jag ska kunna ta beslut om att inhämta abonnentuppgifter för IP-adressen krävs att straffvärdet är över bötesnivå. Det krävs alltså viss dignitet. Den tänkta påföljden måste alltså vara villkorlig dom eller därutöver. Praxis ser ut så att enstaka film- eller musikfiler leder till böter. Rör anmälan en enstaka film eller ett enstaka musikverk kan jag inte ta beslut om att inhämta abonnentuppgifter. Handlar det om tusentals musikverk eller något färre filmverk som har laddats upp ligger det över bötesnivå. En följd av detta är att de anmälningar som kommer från enskilda upphovsrättsinnehavare och som nästan alltid avser en enstaka skiva eller film inte räcker. De går sällan att utreda om det inte fanns andra uppgifter än IP-adressen. Där inleds oftast ingen förundersökning.

De anmälningar som kommer från upphovsrättsorganisationer är väl de som blir aktuella i domstol när denna lag blir verklighet. De är ganska gedigna och omfattar många handlingar. Här har gjorts en utredning som precis beskriver hur man har gått till väga. Det handlar om skärmdumpar. Vi kan ta exemplet med en hubb som är en central knutpunkt när det gäl-

ler upp- och nedladdning. Man har gått in på hubben. Det handlar om vilka som lagt upp hubbens IP-adress. Det är skärmdumpar, beskrivning av hur man gått till väga, exakt tidpunkt i jämförelse med en central datorklocka. Det exemplifieras vad man har laddat ned och att det är fullständigt. Det är ganska gedigna utredningar som vi får in när de kommer från upphovsrättsorganisationerna.

Jag går igenom utredningen, ibland tillsammans med en utredare, en IT-expert, men oftast kan jag göra det själv. Om inga konstigheter finns i utredningen räcker den för att jag ska ta beslut om att inhämta abonnentuppgifter. Det är sällan jag behöver efterfråga ytterligare uppgifter eller komplettera, utan det räcker oftast. Får man ut ett namn på en abonnent räcker oftast utredningen också till att ta beslut om en husrannsaking. Då ligger man på skälig misstanke, vilket är lägre än det som är aktuellt här, nämligen sannolika skäl. Jag behöver dock bara ta ställning till om det är skälig misstanke eller inte.

Jag väcker aldrig åtal på den första utredningen. Det räcker inte. Efter att jag har fått abonnentuppgifter vidtar vanligt polisarbete. Det kan bli aktuellt med husrannsakan, som jag nämnde, förhör, inre spaning – det vill säga att man kontrollerar uppgifter – och i vissa mer omfattande fall yttre spaning.

Det är, som sagt, få anmälningar. Ska jag beskriva den typiske fildelaren i de anmälningar som jag ser är det en enskild privatperson som inte tjänar några pengar på detta annat än att han slipper köpa filmerna och musiken. Det finns dock de som tjänar pengar på det. Pirate Bay är ett sådant exempel. Men den typiske fildelaren, uppladdaren, nedladdaren är en privatperson. Den skillnaden som man läser om i vissa motioner mellan förvärvssyfte med kommersiell skada och privat person ser jag inte i mina anmälningar, utan det är oftast enskilda personer.

En ytterligare distinktion jag vill göra är det som också visar sig i debatten ibland mellan uppladdare och nedladdare. Den erfarenhet jag har är att det är samma person. Nedladdning förutsätter nästan alltid uppladdning. Man gör det samtidigt. Enligt min erfarenhet är det så Internet fungerar. Man delar med sig samtidigt som man tar och får.

Jag tänkte säga något kort om det som Jan Rosén var inne på om anonymitetstjänsten, att det kan bli fel. Min erfarenhet är att det inte har hänt så ofta. För mig har det inte hänt. Det har hänt någon gång under utredningar som kolleger gjort att fel abonnent pekats ut. Det sker dock sällan.

När det gäller trådlösa abonnemang, routrar, darknets och olika nätverk kan det uppstå problem. Men då gäller vanligt polisarbete, det vill säga husrannsakan och förhör med dem som finns på företagen som har anonymitetstjänster. Sedan får man se om det kan utredas eller inte.

Det var vad jag hade att säga om de ärenden som jag ser.

Slutligen har jag några synpunkter på vad jag tycker är skillnaden mellan den här typen av brott, det vill säga upphovsrättsbrott och fildelningsbrott, och annan typ av brottslighet där det är allmänt åtal. Fildelning är i huvud-

regel ett angivelsebrott. Man kan också, som Jan Rosén var inne på, väcka åtal eller inleda förundersökning om det är påkallat av allmän synpunkt. Det sker i stort sett aldrig. Det ligger lite i att man är beroende av målsäganden i sin utredning. Det är svårt att inleda en utredning om inte målsäganden är med. Den övervägande och inledande utredningen görs IT-tekniskt av målsäganden. Man är alltså beroende av målsäganden i dessa ärenden. Därför är det i huvudregel ett angivelsebrott. Det skiljer dem delvis från andra brott.

Ytterligare en skillnad är att traditionell spaning som man kan göra vid till exempel narkotikabrott – gå ut på nätet och in på communities och se om det säljs narkotika och sedan göra ett tillslag – inte går att göra på samma sätt när det gäller upphovsrättsbrotten, det vill säga att polisen och vi är aktiva. Det beror dels på att det är ett angivelsebrott, dels på att en spaning på Internet kräver att polisen provocerar fram brott, en straffrättslig provokativ åtgärd. Det får bara göras, enligt de regleringar som finns, vid brott av viss dignitet. Upphovsrättsbrotten har inte denna dignitet i dag straffrättsligt och påföljdmässigt. Det saknas alltså rättsliga praktiska förutsättningar för att bedriva en sådan spaning. Vi är helt enkelt beroende av målsäganden.

Min och min kollegas uppfattning är att polis och åklagare tidigare ibland användes för att få ut abonnentuppgifter. Det var det upphovsrätts-havarna och upphovsrättsorganisationerna var intresserade av och inte en polisutredning i sig. Vi var ju de enda som kunde få ut abonnentuppgifter. Det händer mer sällan nu.

Vad drar jag då för slutsats som åklagare? Min erfarenhet är att det är ett tydligt målsägandebrott. Vi är beroende. Upphovsrättsinnehavarna har en hel del civilrättsliga möjligheter i dag som tangerar de straffrättsliga åtgärderna. Det är intrångsundersökning, som man kan kalla en privat hus-rannsakan. Jag ser förslaget att man även ska kunna inleda en förundersökning för att se vem man kan göra en intrångsundersökning hos eller skicka varningsbrev till som en naturlig följd av det jag har redogjort för. Det är en naturlig följd av hur upphovsrättsbrotten ser ut.

Slutligen, hur vill jag att åklagare och polis jobbar i framtiden? Jag ser det som mest rationellt och effektivt att åklagare och polis dels riktar in oss på den stora organiserade brottsligheten som ofta har internationell koppling, dels tar hand om dem som inte har möjlighet att bekosta att driva en process och gå till en domstol, det vill säga de enskilda upphovsrättsinnehavarna. De däremellan, som vi får in anmälningar från nu, kanske kan lösa det själva utan att åklagar- och polisresurser ska läggas ned på det. Det är ett önskemål från min sida.

Göran Gräslund, Datainspektionen: Fru ordförande! Skälet till att vi tackade ja till inbjudan var kanske inte i första hand för att ge allmänna reflexioner på integriteten beträffande dessa förslag, utan jag tänkte använda min stund till att utgå från Datainspektionens perspektiv och även göra en liten tillbakablick. Jag tänker säga något om vårt remissvar, som

har återopats i olika sammanhang, EG-domstolens dom och propositionen. Jag tänkte också gå in på våra erfarenheter hittills när det gäller antipirat-verksamhet, vår roll som tillsynsmyndighet enligt personuppgiftslagen och vad vi har för verktyg för det uppdraget. Slutligen tänkte jag spekulera lite grann i vad vi kan bidra med i framtiden.

När det gäller remissvaret avgav vi tillsammans med många andra instanser synpunkter på den här departementspromemorian 2007. Hösten 2007 avstyrkte vi promemorians förslag om att införa en skyldighet för Internetleverantörer att lämna ut uppgifter till rättighetshavare. Det var innan EG-domstolens dom kom. Vi bedömde då att det fanns rättsliga hinder mot förslaget. Som regeringen anför i den nu aktuella propositionen har EG-domstolen klarlagt att bestämmelserna om skydd för bland annat personuppgifter inte hindrar att rättighetshavare ges en möjlighet att få information från en Internetleverantör. Den invändningen från vår sida har alltså fallit.

Om man nu inför en sådan möjlighet måste man fortfarande beakta rätten till skydd för privatliv och andra grundläggande rättigheter. EG-domstolen uttalar då att medlemsstaterna måste se till att en sådan reglering, och dess tillämpning, inte kommer i konflikt med de olika grundläggande rättigheterna enligt gemenskapsrätten eller andra allmänna principer såsom proportionalitetsprincipen. I vårt remissyttrande framförde vi också att beaktande av proportionalitetsprincipen bör ha som utgångspunkt att det immaterialrättsliga intrånget ska vara av viss kvalificerad omfattning för att en Internetleverantör ska kunna åläggas att lämna ut information som normalt omfattas av tystnadsplikt.

I propositionen anför regeringen att det bör krävas att det är fråga om ett intrång av viss omfattning för att en rättighetshavare ska kunna få ut uppgift om vem som döljer sig bakom en viss IP-adress. Det tycker vi är bra.

Vi har däremot inga möjligheter att bedöma konsekvenserna av möjligheten till informationsföreläggande. Helt klart är att effekterna för den enskildes integritet kommer att bli beroende av hur domstolarna tillämpar proportionalitetskravet och av hur rättighetshavarna sedan hanterar informationen. Det har tidigare talare varit inne på.

I propositionen tar regeringen upp frågan om det behövs särskilda bestämmelser om missbruk av information och hänvisar till att personuppgiftslagen innehåller sådana begränsningar för hur personuppgifter får användas. Av tydlighetsskäl lägger man in hänvisningar i upphovsrättslagen, varumärkeslagen med flera lagar som ska påminna om att personuppgiftslagen gäller. Det är också bra.

Jag går vidare till vår erfarenhet och roll hittills. Personuppgiftslagen, PUL, innehåller ett förbud för andra än myndigheter att behandla brottsuppgifter. Det träffar exempelvis uppgifter som rör brottsmisstänkta. I propositionen föreslår regeringen undantag från PUL så att rättighetshavare ska få samlas in dessa uppgifter i alla fall. I dag kräver mer systematisk insamling

av sådana uppgifter särskilt medgivande från Datainspektionen. Med regeringens förslag behövs inte ett sådant medgivande. I det sammanhanget pekar regeringen på att den som hanterar uppgifterna fortfarande kommer att stå under Datainspektionens tillsyn.

Den kunskap vi har om behandling av personuppgifter i antipiratverksamhet grundar sig egentligen på tillsyn över två organisationer, Antipiratbyrån och Ifpi. Det är dem som alla känner till som företräder rättighetshavare inom film- och musikbranscherna.

Det hela började med att vi under våren 2005 fick in ett mycket stort antal klagomål på att en av dessa organisationer samlade in och använde uppgifter om bland annat IP-nummer i samband med fildelning av upphovsrättsligt skyddat material på Internet. Efter inspektioner har vi genom olika beslut beviljat dessa två organisationer undantag från förbudet att behandla brottsuppgifter. Besluten innebar att organisationerna kunde fortsätta samla in information om misstänkta intrångsgörare. De undantagen innebar dock inte att de kunde få ut information från Internetleverantörerna om identiteten bakom en IP-adress.

I samband med prövningen av dessa två organisationer har vi också tittat närmare på vilka uppgifter de samlade in, vad de registrerade och hur man hanterade uppgifterna i övrigt. Vi har också följt upp detta genom senare inspektioner. Den senaste var i oktober 2006. Vår utgångspunkt har varit att se till att man följer vårt beslut och de bestämmelser som vi har tillsyn över, nämligen personuppgiftslagen. Vi har inte funnit några felaktigheter vid dessa inspektioner. Jag vill dock trycka på att vi har en begränsad bild av hur två organisationer hittills behandlar personuppgifter i antipiratverksamhet.

Om jag tänker lite högt när det gäller vår roll framöver så kommer möjligheten till informationsföreläggande att innebära nya förutsättningar för dessa organisationer eftersom de framöver också kommer att ha tillgång till identiteten bakom IP-adresser som används.

Vilka andra än dessa organisationer som kommer att hantera sådan information har vi ingen uppfattning om eller bild av.

Jag vill lite grann komma in på vad det innebär att de som hanterar informationen står under Datainspektionens tillsyn. Datainspektionen är en myndighet med ett mycket omfattande uppdrag. Vi är totalt 40 personer, och vi ska utöva tillsyn över och ge råd och information om personuppgiftslagen, kreditupplysningslagen, inkassolagen och mer än 100 ytterligare registerförfattningar. Tillsynsansvaret omfattar alltså behandlingen av personuppgifter hos såväl enskilda som företag, kommuner, landsting och statliga myndigheter, och det gäller allehanda tekniker. Det handlar om formliga register men även om löpande text, kameraövervakning med mera. Jag ska inte trötta er med att gå in på allt som vi arbetar med.

Vår metod är att vi utför inspektioner och hanterar frågor och klagomål från enskilda personer. Däremot har vår roll hittills inte varit att representera enskilda. Vi har inte heller förutsättningar att föra deras talan. Som

tillsynsmyndighet har vi rätt att få tillgång till all information som är nödvändig för att sköta tillsynen. Vi har även rätt att få tillträde till lokaler där personuppgiftsbehandlingen sker. Om någon vägrar att ge oss den information vi behöver kan vi använda vite och förbjuda att personuppgifterna behandlas på annat sätt än att de lagras.

Det arbetssätt som personuppgiftslagen anvisar innebär att vi i första hand ska avhjälpa felaktig personuppgiftsbehandling genom påpekande eller liknande. När det inte lyckas kan vi gå vidare med lite tuffare maktmedel som vite etcetera. Som ett yttersta medel kan vi gå till länsrätten för beslut om att personuppgifterna ska utplånas. Man följer ofta våra påpekanden, men det är inte ovanligt att de överklagas.

Det här är alltså vår roll i dag, och de verktyg vi har till buds i dag. Jag har inte uppfattat att vi ska ha någon annan roll till följd av den här lagen.

Kan då Datainspektionen hjälpa en enskild som exempelvis upplever sig ha fått ett orättmätigt kravbrev från en rättighetshavare? Säg att den enskilde klagar till Datainspektionen och gör gällande att kravet måste bero på att rättighetshavaren har felaktig information om hans eller hennes agerande på nätet. Vi har tillsynsansvaret för personuppgiftslagen, och inom ramen för vårt generella arbetssätt kan vi naturligtvis komma att inspektera och handlägga klagomål och frågor från enskilda. Men vi kan definitivt inte gå in i varje enskilt fall.

Om vi skulle få en mängd klagomål på personuppgiftsbehandlingen inom just det här området skulle vi naturligtvis inleda tillsyn för att undersöka om rättighetshavaren följer gällande regler. Men vår roll är självfallet inte att utreda de immaterialrättsliga frågorna. Vi har inte heller någon ombudsmannaroll. Vi kan till exempel inte föra enskildas talan om skadestånd för brott mot personuppgiftslagen. Den hjälp enskilda kan få av oss är vägledning om gällande regler enligt PUL jämte den nytta de kan ha av att vi inleder tillsyn mot dem som påstås bryta mot de reglerna. Som jag har sagt några gånger är vår granskning då inriktad på reglerna om personuppgiftsbehandling. Vi ger ingen hjälp när det gäller utredning och mer detaljerade genomgångar av enskilda ärenden utifrån annan lagstiftning.

I princip är det så att en enskild som upplever sig ha fått ett felaktigt kravbrev själv måste hantera det gentemot rättighetshavaren, motsätta sig kravet och försvara sina intressen i en eventuell senare rättegång.

Ordföranden: Tack, allihop, för intressanta och givande inledningar! Vi bryter nu för en kaffepaus.

(kaffepaus)

Ordföranden: Vi återupptar näringsutskottets offentliga utfrågning om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område. Vi har tidigare fått bra föredragningar och genomgångar på de olika teman som vi har önskat.

Vi går nu över till ledamöternas frågerundor. Vi tar partierna i storleksordning. Jag ber ledamöterna att särskilt tala om vem eller vilka man riktar frågan till, om det går. Ni är självfallet välkomna att komma med kompletterande synpunkter, men ju fler frågor vi hinner med, desto bättre är det.

Eva-Lena Jansson (s): Tack för föredragningarna! Jag tänkte börja med att ställa frågorna i baklänges ordning till föredragandena. Min första fråga går till Göran Gräslund från Datainspektionen. I svaret från Datainspektionen daterat 2007 framgår vad Datainspektionen tänker utifrån att EG-domstolen skulle komma fram till ett annat beslut. Man påpekar bland annat att det är lämpligt att jämföra med de överväganden som andra länder har gjort, såsom exempelvis Tyskland och Finland. Jag skulle vilja höra om du har någon kommentar till det.

Jag har ytterligare en fråga. Om man nu har fått ut en fysisk adress bakom ett IP-nummer – ska denna då kunna beläggas med tystnadsplikt för att man inte ska kunna sprida uppgiften vidare utanför själva processen?

När det gäller anonymitetstjänster har jag en fråga till Fredrik Ingblad. Jag har förstått att anonymitetstjänster kan användas på olika sätt. Bland annat till att förvränga IP-adressen så att man får ut en IP-adress till en faktisk person som inte har varit föremål för intrångsgörande.

Hur säkerställer man att det inte blir fel person som blir föremål för skadeståndsprocessen?

Jag förstod att Jan Rosén tycker att lagförslaget är bra. Du sade att informationsföreläggandet inte har något med själva skadeståndsprocessen att göra. Poängen med informationsföreläggandet är väl att få en skadeståndsprocess?

Jag har en fråga till Magnus Graner om diskussionerna med industrin. Huvudpunkten bakom propositionen och EG-direktivet handlar ju om enskilda upphovsrättspersoner. Hur tänker ni att de enskilda upphovsrättsägarna ska kunna komma i fråga för en sådan diskussion?

Slutligen har jag en fråga till Jan Rosén. Pressmeddelandet från EG-domstolen har följande formulering:

Gemenskapsrätten innebär inte att medlemsstaterna är skyldiga att lämna ut personuppgifter i tvistemål i syfte att skapa ett effektivt skydd för upphovsrätten.

Jag förstår att du har argumenterat för att man ska kunna göra det. Inser du att det blir svårt att tolka detta på annat sätt än som det står uttryckt?

Göran Gräslund, Datainspektionen: Den fråga jag fick rörde utblicken till andra länder. Jag hade hoppats att Jan Rosén som var inne på frågan om andra länder skulle kunna ge mer information än jag.

Det jag minns är att man också i den tyska lagstiftningen talar mycket om kvalificerad omfattning för att få tillgång till uppgifter.

Jag har ingen djupare minnesbild. Jag lockade till mig min medarbetare Hans-Olov Lindblom på Datainspektionen. Jag vet inte om han har något att säga om detta.

Hans-Olov Lindblom, Datainspektionen: Nej, jag har inte något att tillägga.

Magnus Graner, Justitiedepartementet: När det gäller frågan om industrin och enskilda upphovsrättshavare kan man säga så här:

Det här direktivet och den lagstiftning vi föreslår baserat på det EG-direktivet handlar om enskild upphovsrättshavares möjlighet att få sin rätt tillgodosedd.

Det som gäller industrin är en helt annan pusselbit i det stora pusslet, nämligen diskussionen om att få bättre lagliga möjligheter. Det är två helt olika delar i ett större sammanhang. Diskussionen med industrin har egentligen ingenting med den här propositionen att göra.

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Jag fick två frågor. Den ena handlade om informationsföreläggandet och kopplingen till en eventuell skadeståndsprocess.

Informationsföreläggandet pekar i förekommande fall ut en individ som har ett abonnentnummer. Det gör att man över huvud taget har möjlighet att öppna en skadeståndsprocess. I den meningen finns det en koppling, men det är den enda. För övrigt måste man föra i bevis vilken skada det är och föra i bevis vem som har utfört intrånget och ska vara ansvarig.

Det säger inte informationsföreläggandet något om. Det pekar ut en abonnent. Som vi har sagt är det inte självklart att abonnenten är den som är ansvarig. Det är en helt annan process.

Det var korrekt det jag noterade. Informationsföreläggandet handlar i den meningen inte om skadeståndsprocessen, men det är den förberedande förutsättningen för att den alls ska kunna äga rum.

EG-domstolen framhöll för ett år sedan att det inte finns någon skyldighet att ha regler som ger informationsföreläggande. Det var väl det frågan handlade om?

Det är riktigt. Medlemsstaterna kan välja. Det är heller inte så att de inte får det.

Vad ska man göra om man vill ha effektiva regler på just det här området, alltså möjlighet att i civilmål komma fram till en talan över huvud taget?

Det är ingen tolkningsfråga. EG-domstolens dom medger den typ av regel som nu föreslås. Vi måste inte, men vi kan. Dessutom kan man tillägga att den är lämplig. Till skillnad från alla andra länder inom EU har vi inte några instrument som krävs för att effektivt tillvarata rättsinnehavarens position i civilmål.

Man måste inte, man får och – vill jag tillägga – man bör på den bas som EG-domstolens dom bjuder.

Fredrik Ingblad, City åklagarkammare: Jag fick en fråga om anonymitetstjänster om IP-adressen pekar ut fel person. I frågan låg också något om skadeståndsprocessen, men det är inte min del. Det jag ska utreda är om det finns tillräckliga skäl för åtal när det har begåtts ett brott. Där är beviskravet högre.

Anonymitetstjänster går, som jag har sett, oftast till ett företag som säljer dem. Jag kan tänka mig att IP-adressen går till det företaget. Då får man en företagsadress. Man kan då se att den går till ett anonymitetstjänstföretag.

Jag har ännu ingen erfarenhet av det, men det kan nog finnas fall där den går till fel person, och alltså har riktats om.

Det är en sedvanlig polisutredning. Vem har IP-adressen? Vilken abonnent får vi ut? Man ser vad IP-adressen har laddat upp. Man gör någon sorts sannolikhetsbedömning. Sedan vidtar förhör med personen i fråga.

Det kan tillkomma en husrannsakan. Det är vad fel person kan drabbas av. Jag tror att det i ett barnporrbrott utpekades fel person. Det är en risk som finns i utredningar. Det är en risk som finns i alla polisutredningar. För att en utredning ska göras krävs ett lägre beviskrav än att det är bortom rimligt tvivel styrkt.

Det är så en utredning måste fungera. Man har lite från början och går vidare. Då kan det bli fel. Det kan bli fel även i de här ärendena.

Det är ett sedvanligt polisarbete. Man gör en sannolikhetsbedömning. Kan det vara rätt person? Kan det vara fel person? Det kan leda till ett förhör. Det kan leda till en husrannsakan.

Min erfarenhet efter att ha pratat med andra åklagare och poliser är att det väldigt sällan sker sådana fel.

Hans Rothenberg (m): Min fråga riktar sig främst till professor Jan Rosén.

I diskussionen om fildelning förekommer ofta resonemang om att den fysiska verkligheten är en och den virtuella verkligheten på nätet är en annan.

Skulle du kunna ge något exempel där man lagmässigt har en annan bedömning vad gäller aktiviteter som sker på nätet än i den fysiska verkligheten? Finns det några som helst skäl att särskilja de båda världarna?

Mycket av diskussionen som rör kommersiellt syfte och begränsad omfattning tar ofta sats i att Internet är en annan värld och där gäller ett annat förhållningssätt.

Finns det juridiska skäl att ha ett annat förhållningssätt när det gäller aktiviteter som sker på nätet?

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Den upphovsrättsliga grundsynen säger nej. Upphovsrätten och annan immaterialrätt har alltid varit teknikdriven.

Det är inte några specifika beteenden som tillhör en viss tid som bara ska vara förbehållna rättsinnehavarna. Själva grundsynen är att rättsinnehavarna ska vara med när man framställer exemplar och när man gör det tillgängligt för allmänheten, oavsett teknik.

Det var ingen som begrep sig på hertzvågor på 20-talet när man började sända skyddat innehåll. Kan man reglera det civilrättsligt? Är det en upphovsrättighet?

Det är ingen som numera ställer frågan huruvida det är fallet. Det är klart att det är. Det är inget särskilt dilemma att hantera upphovsrätt förmedlad med hertzvågor.

På samma sätt är det nu. Vi har ny teknik hela tiden. Lagstiftningen på 50-talet kunde inte definiera vad en databas var. Man visste inte heller vad datorprogram var. Man kunde inte förutse chipsutveckling och så vidare.

I hela den immaterialrättsliga utvecklingens historia har man tagit steg från en teknik till en annan. Idén är bara att rättsinnehavare rimligen bör få vara med när deras verk disponeras och utnyttjas där oavsett hur det sker rent tekniskt – hur exemplarframställningen kommer till, hur tillgänglighörandet för allmänheten kommer till.

Svaret blir obetingat och distinkt att upphovsrätt och annan immaterialrätt bör vara teknikneutrala. Det har uppfattats så under hela historien, ända sedan boktryckarkonsten.

Jan Andersson (c): Även min fråga går till Jan Rosén. Jag uppfattade i ditt anförande att det i praktiken bara är uppladdningen som kommer att vara föremål för detta. Kan du utveckla det något?

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: När man ska iakttä vad som sker via ett IP-nummer ser man med dagens teknik uppladdningen, alltså fildelningen. Den kan iakttä, tydligen ganska enkelt.

Det är också en paradox i sammanhanget att själva intrånget inte är så svårt att iakttä.

Nedladdningen är, såvitt jag förstår, som separat fenomen möjligen omöjlig att iakttä med dagens teknik. Det betyder inte att nedladdningen är tillåten eller inte olaglig. Det kan den vara som det anges i lagen.

Vad som kan vara av intresse när man diskuterar effekten av utlämnandet av ett abonnentförhållande är att det är fildelningen man ser.

Jag är inte tekniker eller ingenjör. Men jag tror att detta är begripligt. Uppladdningen är iakttagbar. Nedladdningen som den enskilde gör är inte det, även om den omfattas av en rättslig reglering.

Ordföranden: Anledningen till att vi inte har någon ingenjör på plats är att vi kommer att ha en gedigen genomgång av detta i näringsutskottet med en representant för vår myndighet i ärendet, Post- och telestyrelsen.

Liselott Hagberg (fp): Den diskussion vi har haft tidigare och den som vi ledamöter har mött har mer handlat om situationen för dem som gör intrång än om rättighetsinnehavarnas situation.

Enligt vad professor Jan Rosén sade, och som vi alla vet, anser EG-domstolen att varje upphovsrättsligt brott är ett intrång och ett allvarligt brott som kränker både äganderätt och mänskliga rättigheter.

Det har tydliggjorts hur enskilda upphovsrättsinnehavares ställning stärks. Finns det något alternativ till det förslag som vi i dag diskuterar som skulle kunna stärka upphovsrättsinnehavarens ställning? Diskussionen handlar ju ganska lite om just upphovsrättsinnehavarna.

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Som jag försökte säga måste en rättsinnehavare som har en laggiven rätt få möjlighet att genomdriva den, annars är det en nullitet och ett egendomligt skuggfäktande.

Det paradoxala är att intrånget ofta är lätt att iakttä. Nätet är genomlyst och ganska tydligt. Man ser intrånget väl. Hur ska man då komma i kontakt med den potentielle gärningsmannen? I nätmiljön måste man göra det via ett abonnentnummer. Man måste börja nysta i den änden.

Vad skulle alternativet vara? Kruxet är ju hur rättsinnehavaren ska få kontakt med den som har begått intrånget.

Vi kan säga att vi är klara över intrånget. Sannolika skäl föreligger för att vi kan iakttä det. Vi ser brottet. Vi vet vilket abonnentnummer som har använts. Den kontaktytan måste träffas.

Jag ser alltså inget alternativ. Vad skulle man annars göra som skulle hjälpa rättsinnehavaren att komma till den rättsposition där han kan vårda sin rätt, försvara sin rätt och i förlängningen begära ersättning för utnyttjandet eller få stopp på en trafik?

Jag ser inget annat än att kontaktytan måste etableras. Jag är inte kreativ nog att hitta på ett alternativ.

Statssekreterare Magnus Graner, Justitiedepartementet: Utan att överdriva kan man säga att regeringen naturligtvis har övervägt detta mycket noga. Just denna fråga har ju ställts så många gånger i debatten.

Bakgrunden är just den som professor Rosén beskrev. EG-domstolen har sagt att vi inte måste, men vi får, göra just detta men vi måste på något sätt åstadkomma ett effektivt rättsmedel som gör det möjligt för människor att skydda upphovsrättskyddat material.

Vi vet att det finns ett antal olika sätt att göra det. Man har gjort det på olika sätt i andra länder i Europa.

Processrätten, rättegångsbalken, brottsbalken, polislagstiftningen och instruktionerna till åklagare ser olika ut i olika länder. Beroende på hur den allmänna processrätten, polislagstiftningen och åklagarlagstiftningen ser ut hamnar man i olika lösningar. I Tyskland och på andra ställen har man löst detta på annat sätt. Det beror på att man har en annan bakomliggande rätt. Det är ett viktigt tillägg att göra till det som professor Rosén säger.

Vi blir lite svaret skyldiga när det gäller vilka andra alternativ vi har, givet omvärlden och den övriga rättsliga reglering vi har i Sverige.

Det här är den lösning som passar bäst in i det svenska sammanhanget.

Mikael Oscarsson (kd): Tack för en intressant föredragning i en fråga som engagerar väldigt många medborgare.

Flera föredragshållare påtalade att det finns teknik som gör att man kan vidta mått och steg för att dölja sitt intrång.

Jag vill i första hand vända mig till Fredrik Ingblad och fråga: Kan man verkligen helt och hållet dölja sitt intrång?

Någon i panelen kanske vet hur teknikutvecklingen ser ut när det gäller framtiden och om det verkligen ska vara möjligt. Görs det något för att förhindra att man kan dölja sitt intrång?

Jag vill fråga operatörerna vad de tycker om propositionen. Jag ser att det sitter en representant från Bredbandsbolaget här. Det vore intressant att höra vad de tycker.

Vad händer när det gäller den lagliga fildelningen och den tekniken?

Ordföranden: Vi får nog nöja oss med att nu fråga våra inbjudna panelister och ta andra diskussioner i ett annat sammanhang.

Kammaråklagare Fredrik Ingblad, City åklagarkammare: Jag uppfattade att frågan var om man helt och hållet kan dölja sitt intrång genom att ange fel IP-adress eller liknande.

Jag är inte heller ingenjör. Jag har ju polisens IT-tekniker till min hjälp när det gäller sådana frågor. Jag är inte expert på de tekniska frågorna.

Det finns åtgärder som gör det väldigt svårt att driva utredningen vidare. Man kan vända sig till olika företag som hjälper till att dölja ens ip-adress. Man får ta ställning utifrån det fall man har framför sig. Går det att komma vidare genom frågor till företaget eller, om det är större frågor, en husrannsaking hos företaget?

Det hände i fallet med Pirate Bay. Det gjordes en husrannsakan i en stor serverhall. Företaget ville inte riktigt hjälpa till med var den intressanta servern stod.

Ibland går det, ibland inte. Det är mitt luddiga svar på frågan.

Kent Persson (v): Jag hade en fråga som är nästan identisk med Liselott Hagbergs, så jag ska ställa en annan fråga.

Kan vi reda ut detta med upp- och nedladdning? Jag uppfattade lite motsägelsefulla svar från professor Rosén och Fredrik Ingblad om detta.

Jag uppfattade det så här: Upp- och nedladdning är i princip samma sak. Det var åtminstone Fredrik Ingblads erfarenhet från de utredningar som görs.

Professor Rosén säger att det i princip bara är uppladdningar som man kan se och kartlägga.

Vad är det som gäller?

Kammaråklagare Fredrik Ingblad, City åklagarkammare: Vad jag talade om var att någon vill hämta något genom till exempel en hubb genom DC ++-tekniken, alltså någon som går upp på en hubb och vill hämta något från en annan dator. På själva hubben – knutpunkten – finns det inga musikfiler, utan den hänvisar till andra datorer.

Om man vill hämta en fil från en annan dator bygger det nästan alltid på att man tillgängliggör det som man själv har på datorn. När man ska hämta något från en annan dator gör man sitt eget filbibliotek tillgängligt.

Det är det jag menar med att upp- och nedladdare ofta är samma person. Det man ser är att man lägger upp sitt filbibliotek och tillgängliggör det på Internet.

Det jag ofta ser i de här utredningarna är att det finns skäligen misstanke för att man har detta på sin dator. Det förutsätter att man någon gång dessförinnan har laddat ned och lagt detta där. Man kan ha lagt in en skiva

lovligt för sitt eget privata bruk och sedan lagt upp det. Det är i alla fall skälig misstanke för att man någon gång dessförinnan även har gjort en exemplarframställning i sin dator.

Sedan får man genom förhör och så vidare utreda om det räcker för åtal.

Misstanken om en person har lagt upp detta och tillgängliggjort det är att han också någon gång måste ha gjort exemplarframställningen olovligen.

Utredningen får sedan visa om det räcker.

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Fredrik har ju förklarat detta på ett utmärkt sätt så jag har egentligen ingenting att tillägga.

Fildelning innebär ju att någon vill ha ett verk och ladda ned det. Samtidigt ställer man sitt bibliotek till förfogande och det sker en uppladdning. Fildelningsfenomenet går alltså i båda riktningarna.

Jag försökte säga att det bara är uppladdningen som typiskt sett syns. Det finns de som enbart sysslar med nedladdning, alltså går ut på nätet och hämtar en fil som de hittar. Det är äkta nedladdning. Den är begriplig. En sådan är, såvitt jag förstår, knepig att hitta och kanske inte alls kommer i fråga för den trafik eller de undersökningar som ett informationsföreläggande avser. Därför sade jag att det som enbart är nedladdning är något som vi med dagens teknik antagligen kan stryka från listan när det gäller att överväga vad som är rätt och rimligt med informationsföreläggandet.

Fildelning är en teknik som parallellt åstadkommer såväl nedladdning som uppladdning, där uppladdningsmomentet är det iakttagbara.

Lage Rahm (mp): Tack för föredragningarna. Jag har först några frågor till Fredrik Ingblad.

Om jag har förstått det rätt är det så att om man får en abonnentuppgift vet man inte om det verkligen är den personen som har gjort det. Det kan vara ett nätverk som någon har tagit sig in på. Det är ganska lätt. För att man ska få reda på om personen är ansvarig får man göra en husranssakan, om jag förstod det rätt.

I det här fallet är det väl en intrångsundersökning som är något liknande.

Tror du att man kommer att vara tvungen att göra det i det här fallet också? Är det lättare eller svårare att få?

Jag har också en fråga till Göran Gräslund. Du nämnde att ni har tillsyn över registren. I hur stor utsträckning har ni tidigare haft tillsyn över privata brottsregister?

Till sist har jag en fråga till Magnus Graner. Om jag har förstått det rätt finns det i propositionen ingen skillnad mellan uppladdning och ett ursprungligt tillgängliggörande. Det uppfattas som samma sak, om jag har förstått det rätt. Stämmer det?

Jan Rosén nämnde att IP-adresser byts ut varje minut. Hur vanligt är det?

Kammaråklagare Fredrik Ingblad, City åklagarkammare: Frågan var hur ofta det kan bli aktuellt med en intrångsundersökning när man har hämtat information som upphovsrättsinnehavare.

Man får nästan fråga upphovsrättsinnehavarorganisationerna hur ofta de har tänkt sig. Det är omöjligt att göra en intrångsundersökning om man inte har namnet på den som ligger bakom. Jag kan tänka mig att det i vissa fall kan bli aktuellt. Jag är egentligen inte rätt person att svara på det. Det är snarare organisationerna bakom upphovsrättsinnehavarna.

Generaldirektör Göran Gräslund, Datainspektionen: Jag fick en fråga om hur ofta vi har ärenden som avser brottsuppgifter som hanteras på felaktigt sätt, inte bara inom det här området utan mer generellt. Var det frågan?

Lage Rahm (mp): Det kan i och för sig också vara intressant, men min fråga var egentligen hur vanligt det är att den här typen av uppgifter står under tillsyn. Det behöver inte vara så att man hanterat dem felaktigt. I normalfallet hoppas man ju att det hanteras på ett bra sätt.

Generaldirektör Göran Gräslund, Datainspektionen: När det gäller hantering av brottsuppgifter inom det här området har vi bara haft två ärenden. De utgick från att man begärde ett undantag hos oss. I övrigt får vi framställningar om undantag från huvudregeln i PUL, att privata inte får hantera brottsuppgifter, relativt ofta. Jag kan tänka mig att det förra året var 10–20 ärenden som enskilda företag kom till oss med.

Får vi klagomål, det vill säga att en enskild medborgare tycker sig ha blivit utsatt för det, väcker vi tillsynsärende omedelbart eftersom vi tycker att det är en viktig fråga. Jag kan tänka mig att det handlar om något enstaka ärende per år.

Statssekreterare Magnus Graner, Justitiedepartementet: Jag fick en fråga som gällde om man gör skillnad på ursprungligt tillgängliggörande och senare tillgängliggörande. Det gör man inte. Alla tillgängliggöranden på Internet behandlas på samma sätt. Det har ingen betydelse om man är den första eller nummer 23 som gör detta intrång i upphovsrätten.

Utgångspunkten är den underliggande regeln, som faktiskt inte är föremål för diskussion, nämligen att när man har förvärvat nyttjanderätten till ett visst verk har man inte förvärvat rätten att också distribuera det vidare. Det är en regel som finns i upphovsrättslagen och som inte är föremål för behandling. Den regeln bryter man mot. Därför finns det ingen anledning att göra skillnad på om man är nummer 1, 23 eller 1 058 som bryter mot regeln. Intrånget är alltid lika allvarligt.

Jag vill passa på att kommentera något som var uppe i diskussionen. Det har med teknikneutralitet att göra. I olika sammanhang under frågestunden har man sagt ungefär så här:

Det är möjligt att göra med modern teknik. Man utgår från att människor betar sig så, även om det inte är tillåtet. Därför blir i nästa led av resonemanget att en annan regel är onödigt eller omöjligt att tillämpa. Det där tycker jag är ett märkligt resonemang. Jag tycker egentligen att det saknar betydelse om det är så att den teknik som uppenbarligen kallas DC+

+, och som bygger på att man använder någonting som heter hubb, router eller någonting, möjliggör att man använder grannens nätverk. Det är ju inte det som lagstiftningen faktiskt ska svara på.

Lagstiftningen ska svara på vad som är tillåtet och vad som inte är tillåtet. Tekniken har alltid förändrats och kommer alltid att förändras. Därför är det viktigt att man söker en lagstiftning som är så teknikneutral som bara är möjligt, och det menar jag att regeringen har gjort i det här fallet.

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Den fråga som ställdes gällde huruvida en abonnent så att säga byter nummer och gör det ofta, frekvent, och med korta intervall. Ja, från min horisont och såvitt jag vet är det så att så kallade dynamiska adresser fungerar precis på det sättet. Varje minut kan samma nummer alltså skifta från en till en annan. Ni får gärna korrigera mig, men jag lever med den föreställningen att precis så är fallet, och det är en del av dilemmat här.

Alltså måste man, när man nu vill veta vem som har gjort vad – vi vet att en fildelning har skett – haffa just den minut då det har inträffat, så att säga, och se vem som har gjort det. Nästa minut är det någon annan som har numret. Det är en del av tekniken.

Jag trodde faktiskt för min del att det var ett notoriskt förhållande. Jag har ingen aning om tempot eller frekvensen, men det har sagts mig att det handlar om sekundsnabba dispositioner av ett specifikt IP-nummer vid ett visst tillfälle, som i och för sig är iakttagbara. Men där måste då informationsföreläggandet ha avseende på och vara fixerat till just det tillfället för att man ska få den här träffbilden i en viss abonnent. Tiden är knapp där. Det trodde jag var ett notoriskt förhållande.

Kammaråklagare Fredrik Ingblad, City åklagarkammare: Jag skulle vilja lägga till en sak där. Min uppfattning är egentligen att man har samma IP-adress under den tid då webbläsaren är i gång, helt enkelt. Det kan alltså vara mer än en minut. Det kan vara i timmar man har samma IP-adress, tills man stänger av webbläsaren. Det kan säkert vara skillnad mellan olika leverantörer, men som huvudregel ser jag det så. Det gäller när webbläsaren är i gång.

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Ja, det menade jag också. Men det kan handla om sekundsnabba skiften, eller i alla fall minutsnabba skiften, eftersom det är användningsmomentet som anger tiden.

Tomas Eneroth (s): Jag har två frågor. Den ena är kanske mer detaljerad. Det handlar om en del i det här lagförslaget som innebär att domstolen har rätt att ålägga intrångsgöraren att lämna ut information om domen. Det har varit allmänt debatterat som en skampåle och liknande. Det är klart att det är ett ovanligt inslag, som jag förstår det, i svensk rättsordning att man som dömd är skyldig att publicera domen.

Sakskälen för detta har oftast varit till exempel att en butik eller leverantör har salufört en kopierad vara, och det är klart att alla som har köpt den hos honom ska få reda på att det var något olagligt och att det var någonting som bröt mot upphovsrätten.

Däremot möjliggör lagförslaget också att man kan publicera eller bli tvingad att publicera personuppgifter, alltså tala om vilken person som ligger bakom det hela. Så har vi det ju inte, vare sig om man har begått något mord, har utövat bedrägeri eller liknande. Det är ju väldigt ovanligt. Vi har försökt leta efter tillfällen då detta kan vara tillämpligt.

Min fråga till panelen – Jan Rosén eller någon som känner sig manad att svara på det – är: Kan ni se något tillfälle när det är tillämpligt, det vill säga att man ålägger en person att publicera med personuppgifter att han eller hon har begått ett visst brott? Det är ju ett väldigt skarpt verktyg som vi då använder oss av i rättsordningen. Kan ni hitta det vore det tacknamligt. Annars tror jag att det är svårt att motivera varför man också ska publicera personuppgifter.

Den andra frågan jag har är mer allmän. Den handlar om den oro som jag tror väldigt många känner och som har varit uppe i den allmänna debatten. Bara under den här utfrågningen har vi fått höra om partikulära IP-adresser, trådlösa nätverk och servrar som kopplar upp mot falska eller kopierade IP-nummer. Det är inte att undra på att väldigt många människor blir oroliga och undrar om de kommer att bli uthängda fast de inte har gjort någonting. Jag tror att det är det som ligger till grund för många allmänpolitiska diskussioner. Sedan kan det utnyttjas för olika syften, både för och emot lagförslaget, men vi som ändå har att beakta det som ska bli ett förslag som vi ska anta i riksdagen och som ska bli verklighet måste ändå känna oss hyfsat trygga med detta.

Jag vänder mig framför allt till Datainspektionen, som har huvuduppgiften att värna den enskildes integritet – det är ju Datainspektionens huvuduppdrag. Känner ni er trygga med lagförslaget? Är oron obefogad? Jag vet att det är en väldigt svår fråga, och flera andra får också gärna kommentera den. Men finns det inte ett skäl för den oro som människor känner? Vad tror ni att det framöver kommer att krävas för insatser från oss politiker för att se till att vi klarar av den tekniska förändring som möjliggör den här typen av anonymitetstjänster?

Statssekreterare Magnus Graner, Justitiedepartementet: Jag kan börja när det gäller informationsföreläggandet. Jag kan också kommentera den senare frågan om teknikneutralitet.

Det finns tydliga skrivningar i propositionen, sidan 269–270, om informationsföreläggandet. Det är inte så att det ska vara något slags huvudregel att privatpersoner ska åläggas att publicera domen – långt därifrån. Tvärtom kan jag inte komma på något exempel på rak arm där en privatperson kan vara skyldig att publicera domen.

Däremot är det väl inte alldeles ovanligt i kommersiella sammanhang i immaterialrätten i övrigt. Det får professor Rosén utveckla. Det är ju inte en alldeles okänd företeelse, detta med en skyldighet att publicera domar, men det är ju i normalfallet – så är det ju även här – tillämpligt på kommersiella förhållanden, och det betonas också i propositionen att det här ska göras en rejäl proportionalitetsbedömning. Den faller i normalfallet för privatpersoner ut på det sättet att man inte har någon sådan skyldighet.

Den andra frågan är viktig. Den berör teknikneutralitet. Jag vill återigen säga att jag är helt enig med vice ordföranden i näringsutskottet. Jag begriper mig inte heller på all denna teknik. Men det jag begriper mig på är att vi har en regel som säger att man har rätt att få betalt när man skapar ett verk. Och jag tycker att vi ska ha regler som gör det möjligt att följa upp det. Tekniken får så att säga komma i nästa steg. Och jag tycker att vi ska behålla det fokuset att försöka vara teknikneutrala så långt det är möjligt.

Vi har mängder med områden i samhället där vi har regler som inte var och en kan beskriva. Jag tror att vi alla kan beskriva i vart fall grunderna för det skattesystem vi har, men de flesta skulle inte klara av att beskriva hur räntesnurror fungerar och hur de mest avancerade överlåtelseuppläggen ser ut när det gäller fastighetstransaktioner i skalbolag och annat. Men vi har en grundläggande uppfattning om hur skattereglerna ska se ut.

Det är likadant här. Reglerna missbrukas, och så har man medel, motmedel, åtgärder och motåtgärder. Bara för att det är verkligheten kan man inte så att säga sluta diskutera vad som ska vara den grundläggande och underliggande regeln.

Det blev lite långt, men jag tror att jag fick fram mitt budskap.

Generaldirektör Göran Gräslund, Datainspektionen: Jag kände att frågan "Är oron obefogad?" riktades bland annat till Datainspektionen. Det är klart att vi inte kan säga att oron är obefogad när det gäller ett område som är i så stark förändring hela tiden.

Det vi har försökt uttrycka en uppfattning om är lagförslaget. Där ser vi att man har ansträngt sig för att uppnå någon form av proportionalitet – en avvägning mellan intrånget i den personliga integriteten och behovet av att ha ett intrång.

Det är ju så hela tiden – det vet ni alla – att personlig integritet inte är någon absolut rättighet. Det är hela tiden fråga om en avvägning mellan olika intressen. Det som är viktigt nu är att bevaka att proportionalitetsbedömningen även kommer till uttryck i tillämpningen på domstolarna.

Det andra spåret som Tomas Eneroth var inne på gällde alla de här tekniska begreppen. Vi förstår egentligen knappt vad de innebär. Där ligger väldigt mycket av bevisprövningen och hur man hanterar de här uppgifterna i processen.

Men jag vill absolut inte påstå att oron är obefogad.

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Jag tycker att det har blivit ett väldigt bra svar på den här frågan, så jag har egentligen inget att tillägga. Jag vill bara ta upp en liten detalj.

Låt oss konstatera att oavsett vilka tekniker som har använts eller som kommer i fråga – vi kanske inte alla har överblick över dem, och inte heller den breda allmänheten har en klar bild av dem – måste vi, för att information om ett intrång ska läggas ut, ha en dom. Någon måste alltså dömas och fällas till ansvar för någonting över huvudet taget. Det är i det läget som det kan bli aktuellt att tala om vem som så att säga har gjort det. Då kan alltså domstolen besluta om att information om denna doms innehåll i viss mening ska offentliggöras. Vi har alltså redan passerat en domstolsprövning, till att börja med. Det är alltid något.

Det andra är att domstolen ska ta detta med lämpor. Personuppgiftslagen och en del andra normer för integritetsskydd gäller här. Den lagstiftning som vi talar om i dag suddar ju till exempel inte ut befintliga regler om personskydd som redan existerar.

Men det viktigaste, och det kanske är svaret på frågan, är: Hur kommer domstolarna att tillämpa detta mot den bakgrunden? Ja, som sägs i propositionen och som också statssekreteraren nämnde här är det svårt att tänka sig att en domstol skulle besluta om offentliggörande annat än mot en organisation, ett företag eller liknande som mera systematiskt bedriver brottslig verksamhet och har dömts och fällts till ansvar för detta. Att rikta detta mot en enskild fysisk person, som kanske vid några få tillfällen har begått lagöverträdelser ... För min del håller jag för uteslutet att en svensk domstol skulle finna att det var berättigat mot bakgrund av den ordning som nu bjuds här med det som alla kan läsa här – alla de reservationer som nämns här med försiktighetsåtgärder etcetera samt redan existerande lagstiftning. Det vore helt sensationellt.

Kammaråklagare Fredrik Ingblad, City åklagarkammare: Jag har inga synpunkter när det gäller just att publicera domen, men i frågan låg möjligen också en annan sak. Jag vill kommentera det beviskrav som finns för ett informationsföreläggande, sannolika skäl. Som åklagare hanterar man flera olika beviskrav på olika nivåer. Sannolika skäl är det som krävs för att någon ska bli häktad och sitta några veckor i häkte. Ur mitt perspektiv är det ett ganska högt beviskrav. Bevisteoretiskt, enligt min uppfattning i varje fall, är detta det högsta beviskravet man kan ha utan att motparten hörs. För att det ska vara styrkt och ställt bortom rimligt tvivel måste en motpart ha hörts. Det ligger bevisteoretiskt i det beviskravet. Sannolika skäl är alltså, utifrån mitt perspektiv, ett ganska högt beviskrav.

Björn Hamilton (m): Fru ordförande! Det här är ju hela tiden en avvägning mellan integritetsfrågor och egendomsfrågor. Det är oerhört svåra avvägningar som man ska göra. Integritetsfrågorna väger tungt i samhället i dag, och det tycker jag att vi åtminstone på det politiska planet verkligen ska värna om. Samtidigt värnar vi om egendomar, enskilt ägande och rätten till egendom, och det väger också väldigt tungt. Det är därför vi har

haft den här debatten om den här frågan, eftersom man naturligtvis kan dra de här gränserna lite olika beroende på vad man har för ingång till problemet.

Jag tycker nog att samhället generellt har utvecklat någon form av gråtänkande – det var någon som var inne på det – och att det breder ut sig i samhället. Det finns ju ingenting som är gratis i samhället. Allting har ett värde, och allting har en kostnad någonstans, och jag tycker att man ska ha respekt för att man ska ersätta det.

Min fråga gäller i huvudsak polisen och åklagarväsendet. Kammaråklagaren var inne på att man kanske hade lite olika prioriteringar vad gäller åklageriet och polisen. Det är kanske kopplat till olika resurser också, har jag en känsla av. Det skulle jag gärna vilja att man utvecklade lite, tack.

Kammaråklagare Fredrik Ingblad, City åklagarkammare: Som sagt satsades det på åklagarväsendet. Åklagarmyndigheten är ju en liten myndighet, och den prioriterades. Prioriteringen hos oss är alltså inget problem. Vi har så många mål eller ärenden som vi kan hantera.

Däremot vet man inte riktigt var man hamnar. Utredningarna görs ju lokalt hos polisen. Jag utreder inte själv, så att säga. Jag måste ha några polisutredare som håller förhör, gör husrannsakingar och gör de tekniska utredningarna. Då vet man ibland inte riktigt var man hamnar, vilket distrikt det är och vem som har det inom de olika distrikten. Det kan ligga på länskrim hos någon, och det kan ligga på ett närpolisområde hos någon. De vet ibland inte riktigt vilken polis som ska ha ärendet, så ibland blir det lite slumpmässigt. Ibland hamnar man hos någon som är väldigt engagerad och kunnig, och då är man glad. Ibland hamnar man på en rotel där det också utreds grova mordbränder och mycket grövre brott, och av naturliga skäl prioriteras då inte de här upphovsrättsbrotten i förhållande till den brottsligheten.

De flesta utredningarna blir alltså liggande ganska länge hos oss, och trots att man påminner sker inte den prioriteringen och den organisationen, för det är inte så polisen organiserar och prioriterar de här brotten. Det är alltså ett problem. Det som var meningen med prioriteringen hos Åklagarmyndigheten får helt enkelt inte genomslag i praktiken. Det är så det ser ut.

Statssekreterare Magnus Graner, Justitiedepartementet: Jag ska vara ärlig – det ska man vara – och säga att både den förra regeringen och den här regeringen under ett antal år har ställt krav på både polis och åklagare att prioritera upp den här typen av brott, och det är någonting vi följer dagligen. Jag hade så sent som i förra veckan ett samtal med rikspolischefen om denna fråga, och vi följer den mycket noga för att se till att de här två organisationerna går i takt med varandra.

Jan Andersson (c): Min första fråga till Magnus Graner är hur regeringen har resonerat kring begreppet ”kommersiellt syfte”.

En andra fråga ställer jag till Jan Rosén, tror jag. Vi ser ju ibland i medierna uppgifter om vilka hiskeliga skadestånd det här kommer att bli fråga om. Om jag nu, nästa helg, skulle ladda ned fyra Clintonfilmer och titta på, olagligt, vad skulle kostnaden bli för det om jag blev ertappad och halad inför skranket – förutom så klart omvalet?

Statssekreterare Magnus Graner, Justitiedepartementet: Vi har inte resonerat särskilt kring begreppet ”kommersiellt syfte”, utan vi har väl tänkt i termer av det vanliga språkliga uttrycket ”kommersiellt syfte”, något man gör i vinningssyfte eller som en del av näringsverksamhet. Det är väl det bästa jag kan svara på det. Det finns inget annat särskilt resonemang om detta, utan samma regler gäller här som i all annan verksamhet.

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Det här gäller ju värdering av skada. Värdering av ett intrång finns det inga normer för, mer än att det kan underkastas domstols prövning. Lagstiftaren kan ju inte sätta tariffer och inte reglera detta. Det är typiskt sett ingenting som är genomreglerat. Här är det rättsinnehavaren i vårt sammanhang som får leda i bevis vad detta intrång i förekommande fall har kostat – vad värdet är på det. Skadeståndet ska vara reparativt.

Det är ju ett kanske lite feigt svar – man slinker undan. Det beror på hur man värderar fyra Clintonfilmer. Det har jag inget svar på. Filmbranschen får då visa till exempel vad alternativkostnaden skulle vara. Vad vore hyreskostnaden? Vad vore köpepriset? De här filmerna kanske finns tillgängliga på köp-dvd till exempel. Det är några parametrar som jag förmodar att en domstol skulle kunna ta till sig om det enbart handlar om nedladdning. Du har alltså försett dig själv med de här filmerna. Du har hittat dem på nätet och tagit ned dem till dig utan att tillämpa fildelnings-tekniken, så att man alltså kan göra den jämförelse som jag försökte mig på här – med all reservation för att det kanske inte är helt korrekt. Det beror på det enskilda fallet.

Så här är det alltid i det skadeståndsrättsliga sammanhanget. Rättsinnehavaren får försöka leda i bevis vad intrånget är värt. Domstolen värderar detta och prövar det hela. Detta är alltid notoriskt en svår process. Där vill jag påstå, som jag sade tidigare, att rättsinnehavarna typiskt sett kommer till korta. Det finns ingen överutväxling och ingen överprissättning till förmån för rättsinnehavaren. Problemet är det rakt motsatta.

Ordföranden: Jag skulle bara vilja hänga på en fråga om du kan utveckla de här frågorna lite grann. Den här propositionen och det här lagförslaget står ju inte på egna ben, utan de ska ju sättas in i sammanhanget av det övriga lagstiftningspaketet. Just skadeståndsfrågorna regleras ju inte på något sätt här, precis som du har redogjort för.

Jag vill ändå gå tillbaka lite. Det förekommer en stor oro för att man ska kunna bli krävd på mycket stora belopp och att man ska kunna bli krävd på det vid sidan av domstol så att folk ska se sig tvungna att betala

belopp, skadestånd, som inte är fastställda av domstol. Jag undrar om du skulle kunna redogöra lite mer för hur de här principerna ser ut som ska komma in i det sammanhanget.

Jag vill också ta upp en tidigare fråga som Magnus Graner redogjorde för. När det gäller tillgängliggörandet skiljer inte själva lagen på om det är första eller tusende gången. Ett tillgängliggörande är ett tillgängliggörande. Men frågan är vad som vore rimligt att förvänta sig kring en sådan bedömning när det sedan gäller själva skadeståndets storlek, alltså om det är första eller tusende gången. Jag undrar om du skulle ha möjlighet att utveckla de här frågorna lite.

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Ja tack! Det är klart att en rättsinnehavare som har fått korn på någon som är en potentiell intrångsgörare kan gå fram där med ett anspråk: Jag påstår att du har fildelat. Jag säger att värdet på detta är si och så mycket. Jag vill ha den ersättningen av dig.

Det är möjligt att det kan bli så innan någon domstol har kommit in och kanske innan man över huvud taget väljer att gå vidare med någon domstolsprocess. Det är möjligt att göra så, och det sker redan i dag tämligen regelmässigt, till exempel i Danmark, där rättsinnehavarna försöker arbeta lite mer systematiskt med de instrument som där bjuds.

Sådana här instrument kan missbrukas. Det kan allting. Man kan gå fram med ohemula krav. Så är det ju. Man kan vara ful. Man kan missbruka ett förtroende som lagstiftaren har givit. Sådant kan jag inte svara för.

Men finns det riskmoment för sådant i just det här sammanhanget? Jag skulle säga att de är synnerligen försumbara. För det första är allmänhetens medvetenhet om den här typen av frågor, alltså själva spørsmålet, och kanske också värdet på produkten synnerligen hög, mycket högre än beträffande många andra typer av fenomen i samhället. Det är till exempel mycket svårare att försvara sig mot bluffakturor och liknande saker som kan regna in i en bokföring som ingen har riktigt koll på. Men här är det alltså specifika, angivna prestationer och man kan säga: De har laddats ned i din dator eller har fildelats i din dator, och jag säger att detta är värt 500 kronor.

Jag tror att det är oerhört svårt att gå fram där med en ohemul eller ful teknik och överprissätta detta förutom det samhällliga tryck som ligger på det här fenomenet. Få fenomen i vårt samhälle är så genomlysta och så observerade under senare år som just detta. Att rättsinnehavaren eller rättsorganisationen skulle gå fram här med någon klumpig teknik och slå med släggan vilt i luften är helt enkelt inte sannolikt. Det är en fullkomligt orimlig tanke. Gör man det skulle man strängt taget vara stendöd i massmedierna på fem sekunder.

Allt kan missbrukas, återigen. Så är det ju. Men sannolikheten för oemula krav – jag kan inte se hur någon på detta område ens någonsin skulle kunna komma på tanken att göra detta och gå i mål det, så att säga. Det är en allmän reflexion. Jag har inte facit eller bevis för detta, men det är min reflexion på frågan.

Ordföranden: Och frågan om värdet på tillgängliggörandet, om det är det ursprungliga eller ett som har inträffat långt senare: Kan man göra någon gissning om vad domstolen skulle säga om det?

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Jag skulle säga att om det är ett initialt utnyttjande eller det tusende är oväsentligt. Det finns ingen skala för hur det klingar av, så att säga, så att det ena blir mer eller mindre värt än det andra. Det beror på träffytan, alltså vad som har skett. Det sista utnyttjandet – det senaste, så att säga – kan ju vara väl så effektivt, om det gäller att nå en allmänhet eller en potentiell kundkrets, som någonsin det första.

Återigen landar man i värdering. Hur mycket är detta rimligen värt sett till realiteten i det enskilda fallet?

Jag vet att det är ett lite undfallande och fegt svar, men lagstiftaren kan inte sätta tariffer, särskilt inte på något slags glidande skala. Det vore en omöjlighet eftersom vi pratar om realiteter: faktisk skada, inträffad skada. Den ska värderas i den situation där den har inträffat. Det är faktiskt mitt bästa svar.

Lage Rahm (mp): Det är några frågor som det skulle vara intressant att följa upp här. Jag skulle vilja fråga Magnus Graner en sak. Om man tänker sig att polisen ska prioritera den här typen av brott eller intrång högre undrar jag: Vilka andra brott ska man prioritera dem före? Eller ska man prioritera dem före alla andra eller vissa andra? Det vore intressant att höra.

Jag blev väldigt intresserad av en annan sak. Man kan alltså inte typiskt sett se någon skillnad mellan skadestånd som man kan behöva betala för en första uppladdning och för senare uppladdningar. Men jag har ändå förstått det som att det då finns ett skadestånd. Vad kan det ligga på? Det är ju enklare att förstå vad ett skadestånd är om man bara har laddat ned någonting. Då kan man jämföra med vad man skulle ha kunnat köpa samma sak för. Men vad kan det handla om för skadestånd för uppladdning? Det måste finnas någon sorts uppfattning om det. Det skulle jag gärna vilja veta av den som kan tänkas veta det.

Statssekreterare Magnus Graner, Justitiedepartementet: Det vore regeringen främmande att prioritera på det sätt som Lage Rahm säger. Däremot är det ingen tvekan om att det här ska prioriteras upp.

Samtidigt vill jag säga att den här regeringen tillför polisen mer resurser än någon regering tidigare har gjort. Vi har fler poliser i dag än Sverige någonsin har haft, och antalet poliser kommer att fortsätta öka. Så visst

finns det utrymme för polisen att prioritera detta och samtidigt ytterligare prioritera alla de brott som tidigare har varit prioriterade. Det känner jag ingen som helst oro för.

Låt mig bara kommentera frågan om ursprunglig uppladdning innan professor Rosén får ordet. Man kan väl ändå säga på det sättet att när man går till videobutiken – jag är fortfarande så omodern att jag går till videobutiken och hyr mina dvd-filmer – är det ju så att gamla filmer betingar ett värde av kanske 25 kronor för en dygnshyra medan helt nya filmer har ett värde av 50 eller 75 kronor, eller vad det nu är, för en dygnshyra. 55 kronor tror jag att det var senast. Där har man en indikation på vad det verkliga, förlorade värdet möjligen skulle vara. Det blir ju en differentiering, det är väl ingen tvekan om det – utan att nu gå in på detaljer om vad skadeståndet skulle bli. Det ger ändå en indikation av vad det förlorade värdet möjligen skulle kunna vara, alltså den differens som skulle kunna ligga i det som Lage Rahms fråga egentligen innebär.

Ordföranden: Jaha, där jag hyr kostar det bara 39 kronor för de nya filmerna!

Klockan är nu 11:57, och Magnus Graner ska om 18 minuter inleda ett anförande på tio minuters promenadavstånd härifrån och måste dessutom få på sig jackan och trassla sig ut ur huset, så vi gör så att vi tackar Magnus Graner för medverkan så här långt.

Vad gäller utskottets fortsatta behandling kommer vi att ha möjlighet att ställa ytterligare frågor och ha fortsatta diskussioner – dock ej i dag i denna offentliga form.

Eva-Lena Jansson (s): Jag fick inte svar från Datainspektionen på min första fråga tidigare. Om man nu ska få ut en fysisk adress bakom ett IP-nummer som tidigare har varit föremål för att man haft tystnadsplikt hos operatören, kommer då den person som får den att beläggas med tystnadsplikt för att inte kunna sprida den informationen vidare? Nu pratar vi inte om själva skadeståndprocessen i sig, men man upprätthåller ju någon form av adressregister utifrån att man har fått in de här uppgifterna. Hur säkerställer man att det sedan inte används med något annat syfte än vad som är tänkt?

När det gäller varningsbrev blir min fråga: Hur ser det ut i andra civilrättsliga processer? Hur vanligt är det då att man vid ett upphovsrättsbrott i den fysiska världen först skickar ett varningsbrev innan man går till en rättsprocess?

När det gäller utskickande av varningsbrev är det, som jag har förstått det utifrån lagstiftningen, så att varningsbrevet ska komma först, innan man känner till att domstol har prövat detta. Man pratar ofta i den civila världen nu om falska fakturor. Hur säkerställer en person att detta faktiskt kommer från rätt person och att något har varit föremål för domstolsprövning tidigare?

Fredrik Ingblad pratade om att det fanns misstanke om att om man hade ett stort filmbibliotek skulle det också indikera att man hade stulit. Då måste det vara tillämpligt på så sätt att om man har många böcker, fysiska

böcker, skulle det i så fall vara en indikation på att man har stulit. Jag förstod inte det resonemanget. Det finns ju många kända upphovsrättshavare som har digitaliserat hela sin musiksamling utan att för den skull ha gjort sig skyldig till upphovsrättsbrott.

Generaldirektör Göran Gräslund, Datainspektionen: Låt mig börja med att be om ursäkt för att jag inte svarade på frågan första gången den ställdes. Om jag förstår frågan rätt handlar den om vad som händer om den här rättighetshavaren får tillgång till identiteten. Vad gäller då? Då gäller personuppgiftslagens regler som i sig innebär att man inte får använda den uppgiften till något annat än det ursprungliga ändamålet med att hämta uppgiften. Det är ingen formell tystnadsplikt i och för sig, men man bryter mot PUL om man använder den för andra syften. Bättre än så kan jag inte svara.

Professor Jan Rosén, Stockholms universitet: Den följande frågan var kanske till mig. Jag tar i mig i alla fall friheten att svara. Det är ett relativt vanligt fenomen inom immaterialrätten att en rättsinnehavare skickar ett meddelande till en potentiell intrångsgörare och säger: Vi har iakttagit ditt beteende. Varsågod och sluta det! Var god och upphör med det!

Syftet är att få stopp på ett beteende.

Men det är närmast en olaglig handling att göra gällande att man har en rätt som man inte har, det vill säga att framställa sig som rättsinnehavare till exempel eller att framställa sig som immaterialrättshavare om det inte är fallet. Det är naturligtvis en restriktion för detta, men det är sällan ett problem i vårt sammanhang. Vi vet ju att någon är en rättsinnehavare, och vi vet också att en visst beteende har utförts via ett specifikt IP-nummer.

På den basen är det bara rätt och rimligt att en rättsinnehavare låter meddela sig till abonnenten, presenterar sig som rättsinnehavare och har något syfte med detta, till exempel att få stopp på detta, eller möjligen sätter en prislapp på det utnyttjande som sker.

Sedan kommer resten, det vill säga prövning av detta, vem som är gärningsman och vem som ska betala, men det är en helt annan sak. Jag vet inte om du tycker att det är svar på din fråga, men varningsbrevet används som ett vanligt fenomen i sådana här sammanhang där rättsinnehavaren vill kommunicera med den potentielle, förment intrångsgöraren. Det handlar om att få stopp på något, att stoppa ett fortsatt intrång.

Jag kan tillägga att varningsbrev också har den funktionen att efter det kan en intrångsgörare knappast göra gällande att han handlat i god tro. Genom varningsbrevet, och det är dess typiska funktion blir man, om inte förr, varse att man gör något som potentiellt kan vara angripligt med rättsliga medel. Om man inte visste det tidigare, och alltså var i god tro, är man inte det efteråt om man fortsätter.

Kammaråklagare Fredrik Ingblad, City åklagarkammare: Frågan till mig handlade om det som man har hemma och som man har tillgängliggjort. Förutsättningen för det jag sade var att man olovligen tillgängliggör det

man har hemma, det vill säga man använder en fildelningstjänst. Det syns ju hur många filer man har och hur mycket man tillgängliggör dem. Om man tillgängliggör, vilket kanske är så som anmälningarna ser ut, 5 000 filer är det sannolikt att man dessutom någon gång dessförinnan i sin dator också har laddat ned och exemplarframställt det som man tillgängliggör.

Jag säger inte att det räcker för att man ska fällas för det, men det är en skälig misstanke, det vill säga en lägre misstanke, om att man även olovligen har lagt in det här. Det kan visa sig vara fel. Det kan vara så att man har köpt skivor och lagt in dem för privat bruk. Men vi ska komma ihåg att om man köper en skiva och lägger in den i sitt bibliotek för att sedan tillgängliggöra den är det inte för privat bruk. När man ser att någon lägger upp detta är det, enligt min bedömning, skälig misstanke för att personen i fråga även dessförinnan har exemplarframställt det här olovligen. Sedan kan det visa sig vara fel, men det får utredningen visa i så fall.

Sedan skulle jag vilja tillägga en sak när det gäller Lage Rahms fråga till Magnus Graner som gällde prioritering hos polisen. Som det ser ut i dag krävs det inte många poliser som prioriterar det här. Ett scenario kanske är ett par tre stycken hos länskriminalen i Malmö, Göteborg och Stockholm, kanske tio poliser på sin höjd. Det krävs inte större prioriteringar än så.

Ordföranden: Nu har vi uttömt vårt förråd av frågor för tillfället. Jag vill tacka Fredrik Ingblad, Jan Rosén, Göran Gräslund och Magnus Graner för er medverkan här i dag. Detta har varit mycket betydelsefullt för utskottets fortsatta behandling av den här propositionen. Tack så mycket! Jag vill också tacka alla kolleger för goda insatser.